

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Vybrané aspekty hospodaření příspěvkové organizace

Choice economy aspects of allowance organization

DP-EF-KFÚ-2010-37

IVANA KUKLÍNKOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Martina Černíková, Ph.D. (KFÚ)

Konzultant: Ing. Jana Šmídová (KFÚ)

Počet stran: 95

Počet příloh: 14

Datum odevzdání: 7. května 2010

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména §60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 7. května 2010

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Martině Černíkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky k vypracování této diplomové práce. Dále děkuji zaměstnankyním Pečovatelské služby města Mladá Boleslav Aleně Houžvicové a Heleně Pobjecké za konzultace a poskytnuté informace.

Anotace

Předmětem této diplomové práce je rozbor vybraných aspektů ovlivňujících hospodaření příspěvkových organizací v České republice. První kapitola se věnuje oblasti neziskového sektoru a problémům, které souvisí s jeho nejasným vymezením. Druhá kapitola popisuje charakteristiku příspěvkových organizací, zdroje jejich hospodaření a zabývá se jejich napojením na rozpočet zřizovatele. Třetí kapitola pojednává o zvláštностech účetní a daňové problematiky příspěvkových organizací. Další kapitoly jsou věnovány analýze konkrétní příspěvkové organizace, kterou je Pečovatelská služba města Mladá Boleslav. Čtvrtá kapitola popisuje charakteristiku této organizace, pátá kapitola se zabývá jejím financováním, šestá kapitola pak řeší úpravu ceníku služeb a vliv této změny na hospodaření organizace. Závěrečná sedmá kapitola se týká především analýzy výnosů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav a zhodnocení vývoje jejího hospodaření.

Klíčová slova

Neziskový sektor, veřejná prospěšnost, příspěvková organizace, financování, hospodaření, zřizovatel, dotace, sociální služby.

Annotation

The object of this thesis is an analysis of choice aspects which influence the economy of allowance organization in Czech republic. The first chapter devotes to the sphere of nonprofit sector and to problems which are connected to its unclear definition. The second chapter describes the characteristic of allowance organizations, sources of their economy and considers the connection with the budget of their founder. The third chapter considers the specifics accountant and tax problematic of allowance organizations. The next chapters are devoted to the analysis of particular allowance organization The care service of the town Mladá Boleslav. The fourth chapter describes characteristic of this organization, the fifth chapter considers its financing, the sixth chapter solves the price of services modification and influence of this changes to its economy. The final seventh chapter concerns first of all the profit analysis of The care service of the town Mladá Boleslav and the evaluation of its economy evolution.

Keywords

Non-profit sector, public convenience, allowance organization, financing, economy, founder, grant, social services.

Obsah

Seznam zkratek a symbolů	9
Seznam tabulek	10
Seznam obrázků	11
Úvod	12
1 Postavení neziskového sektoru v České republice	14
1.1 Vývoj neziskového sektoru	15
1.2 Charakteristika neziskových organizací	18
1.3 Podpora neziskového sektoru	21
1.4 Členění neziskového sektoru	25
1.5 Konkrétní formy neziskových organizací	28
2 Hospodaření příspěvkových organizací	34
2.1 Externí zdroje financování příspěvkových organizací	35
2.2 Interní zdroje financování příspěvkových organizací	40
2.3 Odvody do rozpočtu zřizovatele	46
2.4 Rozpočet příspěvkové organizace	48
3 Účetní a daňová problematika příspěvkových organizací	53
3.1 Finanční účetnictví příspěvkových organizací	53
3.2 Daňová problematika příspěvkových organizací	56
4 Příspěvková organizace Pečovatelská služba města Mladá Boleslav	63
4.1 Hlavní a doplňková činnost	64
4.2 Financování Pečovatelské služby města Mladá Boleslav	66
5 Analýza a zhodnocení hospodaření Pečovatelské služby města Mladá Boleslav	73
5.1 Analýza efektivnosti jednotlivých služeb a přijatá opatření	74

5.2	Analýza a zhodnocení vývoje hospodaření jednotlivých služeb.....	77
5.3	Analýza struktury výnosů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav	85
	Závěr	88
	Seznam použité literatury.....	91
	Seznam příloh	95

Seznam zkratk a symbolů

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČKNO	Česká klasifikace neziskových organizací
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
hod.	hodina
ICNPO	Mezinárodní klasifikace neziskových organizací
Kč	korun českých
kg	kilogram
MB	Mladá Boleslav
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	například
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OŠKTv	Odbor školství, kultury a tělesné výchovy
písm.	písmeno
PSMB	Pečovatelská služba města Mladá Boleslav
Sb.	sbírky
SOH	středisko osobní hygieny
tj.	to je
tzv.	takzvaný
USA	Spojené státy americké

Seznam tabulek

Tab. 1 Příspěvky na péči podle stupně závislosti.....	72
Tab. 2 Vývoj počtu uživatelů, počtu hodin a příjmů osobní asistence.....	80
Tab. 3 Příjmy z úhrad uživatelů podle jednotlivých služeb.....	81
Tab. 4 Míra samofinancování jednotlivých služeb.....	83

Seznam obrázků

Obr. 1 Srovnání klasifikace OKEČ a ICNPO.....	21
Obr. 2 Vývoj příjmů z úhrad uživatelů podle jednotlivých služeb.....	82
Obr. 3 Vývoj výsledku hospodaření a tržeb z hlavní činnosti.....	84
Obr. 4 Vývoj struktury výnosů PSMB.....	85
Obr. 5 Vývoj jednotlivých složek výnosů PSMB.....	86

Úvod

Cílem této diplomové práce je analýza některých významných faktorů, které na příspěvkové organizace působí a ovlivňují tak jejich činnost a hospodaření. Příspěvkové organizace hrají v naší společnosti velmi významnou roli, zabezpečují podstatnou část činností týkajících se vzdělávání, kultury, zdravotnictví a sociálních služeb. Charakteristika příspěvkových organizací je velmi zajímavá a kombinace poskytování služeb veřejně prospěšného charakteru a vytváření tržeb z prodeje s sebou přináší otázku, kde najít optimální poměr mezi účastí uživatelů těchto služeb a financováním činnosti z veřejných rozpočtů. Toto dilema musí řešit každá příspěvková organizace spolu se svým zřizovatelem, který kontroluje její hospodaření a ze svého rozpočtu jí poskytuje příspěvek na zabezpečení jejího fungování.

Cílem teoretické části této diplomové práce je podat ucelený obraz o příspěvkových organizacích v České republice, aspektech jejich financování a hospodaření a zvlátnostech jejich účetní a daňové problematiky. Prvním dílčím cílem teoretické části práce je zmapování neziskového sektoru České republiky, jehož jsou příspěvkové organizace nezbytnou součástí. Vymezení tohoto sektoru je v naší zemi nejasné, smyslem kapitoly je tedy utřídit různá pojetí neziskového sektoru podle jednotlivých hledisek tak, aby bylo jeho vymezení srozumitelné a aby do něj bylo možné příspěvkové organizace jednoznačně zařadit. První kapitola se také snaží pojmenovat hlavní nejasnosti a problémy, komplikující orientaci v této sféře, která by svou povahou měla být srozumitelná pro každého občana se zájmem o tuto oblast.

Další části diplomové práce jsou již věnovány samotným příspěvkovým organizacím. Druhá kapitola si klade za cíl objasnit financování těchto subjektů, především pak jejich napojení na rozpočet zřizovatele a vymezit zdroje, které ke svému hospodaření využívají. Snahou této kapitoly je rovněž vystihnout typické odlišnosti příspěvkových organizací zřizovaných státem a územním samosprávným celkem. Podstata hospodaření obou typů příspěvkových organizací je stejná, vzhledem k tomu, že je každá upravena jiným zákonem, však existují určité rozdíly. Smyslem části věnující se účetní a daňové problematice není obsáhnout celou tuto oblast, ale zaměřit se především na specifika

účetnictví příspěvkových organizací a odlišnosti jejich daňových povinností od povinností podnikatelských subjektů.

Praktická část mé diplomové práce se zabývá konkrétní příspěvkovou organizací, kterou je Pečovatelská služba města Mladá Boleslav. Cílem praktické části je analyzovat nejdůležitější faktory, které na tuto organizaci působí a podle toho posoudit, jak se její hospodaření vyvíjí. Praktická část této práce je věnována nejprve seznámení s organizací Pečovatelská služba města Mladá Boleslav, s jejím posláním, činnostmi, personálním zajištěním a způsobem financování. Dále práce pokračuje rozborem faktorů, které organizace jako poskytovatel sociálních služeb musí brát v úvahu při tvorbě cen svých služeb. Práce analyzuje způsob poskytování jednotlivých činností, snaží se vytipovat problematické stránky komplikující jejich hospodaření a nalézt řešení, které by vyhovovalo jak po ekonomické stránce, tak po stránce etické. Poslední část práce nakonec zhodnocuje celkový stav hospodaření Pečovatelské služby města Mladá Boleslav a syntézou poznatků získaných rozbory v předchozích kapitolách posuzuje její vývoj nejen z hlediska hospodaření, ale také z hlediska plnění svého poslání.

1 Postavení neziskového sektoru v České republice

Neziskový sektor zaujímá v naší společnosti velmi specifické postavení. Zvláštní význam neziskových organizací je dán především jejich posláním v různých sférách společenského života, které by bez neziskového sektoru mohly fungovat jen stěží. Neziskové organizace hrají nezastupitelnou roli především v oblasti sociálních služeb a zdravotní péče, nenahraditelný je také jejich význam v oblasti kultury, vzdělání, výzkumu a dalších oblastí naší společnosti.

Přestože pro neziskový sektor existují obecně uznávaná kritéria, jednoznačná definice, která by neziskový sektor přesně vymezovala, neexistuje. Většina používaných definic a charakteristik se shoduje na tom, že neziskový sektor je tvořen organizacemi, které „nejsou založené za účelem podnikání, ale za účelem provozování činností ve prospěch toho, kdo měl zájem na jejich zřízení, nebo aktivit veřejně prospěšného charakteru.”¹ I neziskové organizace mohou při své činnosti dosáhnout kladného hospodářského výsledku, ten se ale nikdy nesmí stát předmětem rozdělování ve prospěch jejich členů, naopak bývá rozdělován ve prospěch osob vně organizace.²

Pojem veřejné prospěšnosti

Ačkoliv jsou v České republice projevovány snahy o hledání nové definice pro neziskový sektor, vyskytují se překážky, které toto úsilí komplikují. Jednou z těchto překážek je nevyjasněnost pojmu veřejné prospěšnosti. Veřejný prospěch představuje hlavní rys neziskového sektoru, význam tohoto pojmu však není v České republice žádnou právní normou upraven. Problém přesného vymezení pojmu veřejné prospěšnosti je diskutován již léta, bohužel zatím bez větších úspěchů. Termíny jako „veřejně prospěšná činnost” či „veřejně prospěšný účel” jsou používány v právních normách jako podmínky pro různá zvýhodnění, nikde však není explicitně vyjádřen jejich přesný význam.

---

¹ RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru* [online]. c2009 [cit. 2010-02-28]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/koncepce-neziskoveho-sektoru/zhodnoceni-koncepce-podpory-rozvoje-neziskoveho-sektoru-36109/>>. s. 10

² HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 72

Pojem veřejné prospěšnosti lze chápat různě. Kritérium veřejné prospěšnosti v širším pojetí splňuje celý neziskový sektor. Veřejně prospěšné organizace jsou pak podle toho, jak k veřejnému prospěchu přispívají, děleny do dvou užších skupin. Vzájemně prospěšné organizace sledují zájmy pouze omezeného okruhu lidí a jejich prioritou je především dosažení prospěchu svých členů. Veřejně prospěšné organizace v užším pojetí pak poskytují prospěch široké veřejnosti.³ V praxi je rozpoznání veřejné a vzájemné prospěšnosti obtížné a činnosti se velmi často vzájemně prolínají. Různý rozměr chápání pojmu veřejné prospěšnosti však vnáší do neziskového sektoru zbytečné nejasnosti.

Impulsy pro stanovení konkrétní definice neziskových subjektů nejsou bezpředmětné. Především daňové předpisy konkretizují okruh uživatelů s právem na osvobození či úlevy tak, že jakákoliv odlišnost je od tohoto vymezení organizací z výhody vylučuje, bez ohledu na skutečný charakter jejich činnosti. Jednoznačné vymezení neziskového subjektu by napomohlo ke zpřehlednění celé neziskové sféry a mohlo by neziskovým subjektům usnadnit orientaci ve výhodách, které se na ně vztahují.

1.1 Vývoj neziskového sektoru

První náznaky vzniku neziskových organizací sahají už do 13. století. Křesťanství v této době silně ovlivňovalo společnost a veškerá charitativní a dobročinná aktivita tudíž vycházela z křesťanské filozofie. Vznikaly první nadace zaměřené především na podporu církví a duchovního vzdělávání. Významný vliv náboženství přetrvával až do husitské revoluce, která zapříčinila oslabení společenského postavení katolické církve a posílení vlivu městského lidu. Těžiště dobročinných aktivit se přitom přirozeně přesunulo z církevního prostředí na řemeslnické cechy, které se začaly těmto činnostem věnovat.⁴

Dominantní postavení katolické církve bylo obnoveno až po bitvě na Bílé hoře v roce 1620, kdy katolické síly za podpory Habsburků porazily české stavovské povstání a započaly tak proces rekatolizace. I navzdory době, kdy se centrum moci navrátilo do rukou církve a to především jezuitské, se díky vlivu myšlenek renesance a humanismu podařilo státu získat nad církví kontrolu do takové míry, že se mu podařilo ji z působení

---

³ CHOLENSKÝ, R. *Veřejná prospěšnost vs. vzájemná prospěšnost* [online]. c2004 [cit. 2010-01-10]. Dostupné z: <http://nett.aid.cz/sbornikOZ/index.php?show=textyhtml/cholenskyskop_02>.

⁴ FRÍČ, P. *Historie neziskových aktivit v ČR* [online]. c2002 [cit. 2010-02-05]. Dostupné z: <<http://www.trepatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>>.

v oblasti sociální péče a vzdělávání vytlačit. V období humanismu posilovaly snahy o odstranění nejvýraznějších projevů sociálních nerovností a začaly vznikat i občanské svazy, které zajišťovaly hlavně péči o sirotky a sociálně slabé nebo podporu vzdělávání. Tyto spolky byly především filantropického charakteru a jejich činnost závisela zejména na pomoci ze strany různých dobrovolníků a mecenášů.⁵ V období osvícenství, za vlády Josefa II., byly dobročinné aktivity podrobeny zásadním reformám. Veškerá sociální péče byla centralizována do rukou státu, docházelo k rušení klášterů a naopak byla podporována světská charita a nadace pro humanitární účely.

Velmi příznivým obdobím pro rozvoj neziskového sektoru je v kontextu dějin Národní obrození. V tomto období, které probíhalo od poslední třetiny 18. století do roku 1848, stály za obrovským nárůstem různých společností, nadací a spolků především vlastenecké snahy o rozvoj národní kultury, umění a vzdělávání. Rozkvět spolkových aktivit a dalších činností dobročinné povahy dále pokračoval spolu se vznikem Československé republiky v roce 1918. V období první republiky vznikala řada neziskových organizací podle vzoru převzatého ze zahraničí (hlavně z USA) a neziskový sektor prožíval obrovský rozkvět.⁶

Nadějný vývoj neziskového sektoru, který již měl vybudovanou silnou tradici, byl bohužel přerušen 2. světovou válkou, která vypukla v roce 1939. Německá okupace mnohé nevládní neziskové organizace nekompromisně zrušila a zbývající přeorganizovala na „přísně centralizované instituce sloužící státní moci.“⁷ Po skončení války musel neziskový sektor projít významnou obnovou. Některé spolky byly obnoveny, ty nejvýznamnější (např. Sokol) však začaly podléhat silným politickým vlivům. Neziskový sektor se ještě ani nestihl obnovit, když byl v roce 1948 znovu nastolen totalitní politický režim. Sdružování občanů bylo redukováno na centrálně řízené organizace a volené orgány nevládních neziskových organizací byly nahrazeny akčními výbory. Komunismus likvidoval veškerý spolkový a církevní život a majetek těchto organizací byl konfiskován. Soukromý neziskový sektor prakticky přestal existovat a tolerované organizace byly slučovány do

---

⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. s. 223

⁶ FRÍČ, P. *Historie neziskových aktivit v ČR* [online]. c2002 [cit. 2010-02-05]. Dostupné z: <<http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>>.

⁷ FRÍČ, P. *Historie neziskových aktivit v ČR* [online]. c2002 [cit. 2010-02-05]. Dostupné z: <<http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>>.

organizací tzv. Národní fronty. Vznikl státní neziskový sektor a veškeré služby, které dosud vykonávaly soukromé neziskové organizace, se staly úkolem rozpočtových a příspěvkových organizací. Počátkem 60. let přišlo politické uvolnění, které pokračovalo do Pražského jara v roce 1968. V reakci na změnu společenské situace zesiloval zájem občanů o veřejné problémy a některé nevládní neziskové organizace byly obnoveny. V tomto období vznikly dokonce nové politické organizace a došlo k uspořádání různých sbírkových akcí. Uvolněné období bohužel opět netrvalo dlouho. Srpen 1968 s následným obdobím normalizace znovu likvidoval veškerou občanskou iniciativu a jakékoliv občanské projevy typu Charta 77 byly tvrdě potíhány.⁸

Prostor pro rozvoj neziskových organizací se otevřel až po Sametové revoluci. Po roce 1989 začaly vznikat nové nestátní neziskové organizace a neziskový sektor prošel mnohými změnami. V letech 1990 až 1992 liberální politika státu velmi přispívala k dynamickému rozvoji neziskového sektoru. Byly vytvořeny nové právní úpravy pro neziskové organizace a byl založen Nadační investiční fond, jehož cílem byla podpora finanční nezávislosti nadací a rozvoje celého neziskového sektoru. Léta 1993 až 1996 byla ovlivněna různými představami politických osobností o podstatě občanské společnosti a celého neziskového sektoru, i přes zdrženlivý postoj státu však v těchto letech státní podpora neziskovému sektoru neoslabila. Období v letech 1997 až 2001 pro neziskový sektor představovalo další oživení, byly připravovány nové zákony, které měly přinést pro neziskovou sféru příznivější podmínky, a především byla věnována velká pozornost zpřesnění dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Léta 2002 až 2004 představovaly pro neziskový sektor radikální změny především kvůli reformě veřejné správy, kdy vznik krajů ovlivnil většinu neziskových subjektů. Významnou změnu přinesl také vstup České republiky do Evropské unie, které přineslo neziskovým organizacím možnost využívat její podpory.⁹

---

⁸ FRÍČ, P. *Historie neziskových aktivit v ČR* [online]. c2002 [cit. 2010-02-05]. Dostupné z: <<http://www.trepatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>>.

⁹ VAJDOVÁ, T. *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice* [online]. c2003 [cit. 2009-12-20]. Dostupné z: <http://www.pecten.cz/zprava_o_neziskovem_sektoru.pdf>. s. 10–11

Dnes je neziskový sektor považován za samozřejmou součást občanské společnosti, která je postavena na principech demokracie, na posilování občanské zodpovědnosti, solidarity, emancipace a také na spoluúčasti občanů při rozhodování o veřejných problémech.¹⁰

1.2 Charakteristika neziskových organizací

Neziskový sektor má jiná poslání než tvorbu zisku. Pokud neziskové organizace zisk vytvoří, vkládají ho opět do své činnosti, ale jejich hlavní poslání je dáno především společenskými potřebami. V souvislosti s posláním neziskového sektoru bývá používáno termínu „občanský sektor“, který vyjadřuje nezbytné propojení neziskového sektoru a občanské společnosti.

Neziskové organizace jsou charakteristické především následujícími vlastnostmi:¹¹

- jsou do velké míry institucionalizovány,
- mají soukromoprávní povahu, jsou od veřejné správy institucionálně odděleny,
- nerozdělují zisk mezi vlastníky nebo vedení organizace (pokud zisk vytvoří, vkládají ho zpět do své činnosti),
- mají svou samosprávu, jsou autonomní, řídí svou vlastní činnost a stanovují si svá vlastní interní pravidla,
- zahrnují velkou míru dobrovolné činnosti.

Tyto vlastnosti odpovídají nejpoužívanější tzv. strukturálně-operacionální definici neziskového sektoru podle L. M. Salamona a H. K. Anheiera, podle které jsou za neziskové organizace považovány instituce splňující právě těchto pět kritérií.

Institucionalizací se rozumí určitá formální organizovanost. Neziskové organizace vystupují jako samostatné právnické osoby, mají vlastní organizační strukturu, jasně stanovenou náplň činnosti a jejich vznik je podmíněn zakládací smlouvou či zřizovatelskou listinou. Za neziskové organizace tedy na základě této podmínky nelze považovat účelová seskupení, které mají pouze krátkodobý, dočasný a neformální charakter.

---

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. s. 223

¹¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. s. 224

Soukromoprávní povaha a institucionální oddělenost od vlády neznamená separaci organizací od státních financí. Prostředky poskytnuté z vládních rozpočtů tvoří i přes institucionální nezávislost na veřejné správě mnohdy významnou položku příjmů neziskových organizací. Kritérium institucionální oddělenosti je v rozporu s vlastnostmi organizací, které jsou zřizovány státem či územně samosprávným celkem. Těmto organizacím určitá vázanost na vládu (ať již prostřednictvím krajů a obcí, či přímo na státní rozpočet) upřít nelze. Příspěvkové organizace a organizační složky státu kritériu přímo nevyhovují a to i přesto, že jejich povaha zpravidla splňuje neziskový a veřejně prospěšný charakter. V kritériu soukromoprávní povahy se projevují neshody, které panují v mezinárodním vymezení neziskové sféry. Jelikož má strukturálně-operacionální definice původ v USA, zobrazuje především charakteristiky, které jsou pro neziskové organizace uznávány v USA a které by v přenesení na neziskový sektor ČR zahrnovaly pouze tzv. nestátní neziskové organizace. Tato mezinárodní nekompaktnost pojetí neziskového sektoru je dána především odlišností v právních systémech jednotlivých zemí, jejich historickým vývojem a různorodými tradicemi. Sjednání mezinárodní definice pro neziskovou sféru však nemůže být jednoduchou záležitostí už pouze pro nejasnost definic v jednotlivých zemích.

Absence rozdělování zisku mezi své vlastníky je podmínkou, která je do právních norem promítnuta pomocí definice, která určuje jiný účel organizace než podnikání. V případě, že je dosaženo kladného hospodářského výsledku, zisk musí být vložen zpět do činnosti organizace a musí být použit ve prospěch její hlavní činnosti.

Samospráva a autonomie jsou základní charakteristikou všech samostatných organizací. Neziskové organizace mají svou vlastní vnitřní strukturu, v rámci které mají stanoveny funkce tak, aby byly jasně uspořádané všechny řídicí a kontrolní pravomoci a odpovědnosti.

Dobrovolnost je prvkem, jehož intenzita a forma je v jednotlivých organizacích různá. Dobrovolnictví je využíváno především vládními neziskovými organizacemi, ve veřejnoprávních neziskových organizacích velké zastoupení dobrovolníků není. Prvek dobrovolnictví se může vyskytovat v mnoha podobách, ať již ve formě dobrovolných aktivit, příspěvků nebo účasti na vedení organizace. Zaměstnávání dobrovolníků, kteří si za odvedenou práci nenárokují mzdu, umožňuje organizaci snižovat mzdové náklady

a zároveň pomáhá uspokojovat specifické potřeby klientů, kteří často potřebují mimořádný přístup.¹²

Ačkoliv je charakteristika neziskových organizací podle strukturálně-operacionální definice obecně uznávaná, neznamená to, že v mezinárodním měřítku panuje shoda, které organizace mezi neziskové patří a které ne. Odlišnost právních systémů jednotlivých zemí, jejich politických a společenských tradic je jedním z důvodů, proč neziskový sektor není chápán stejným způsobem. Podle této definice do neziskového sektoru naší země patří následující právní formy: občanská sdružení, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti (včetně církevních právnických osob), politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, veřejné vysoké školy, profesní a jiné komory, společenství vlastníků jednotek, honební společenstva a organizace s cizím prvkem. Podle strukturálně-operacionální definice naopak do tohoto výčtu nelze nezahrnout vládní neziskové organizace, u nichž je instituciální oddělenost od vlády přinejmenším sporná.

Kromě strukturálně-operacionální definice neziskového sektoru je ve světě používána Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO. Mezinárodní klasifikace ICNPO byla vytvořena v průběhu 90. let minulého století v rámci tzv. Mezinárodního srovnávacího projektu neziskových organizací, kterého se účastnilo 40 zemí z celého světa. Klasifikace obsahuje 12 hlavních skupin a 29 podskupin. Výhodou této klasifikace je skutečnost, že neziskové organizace neuspořádává podle právní formy, ale podle činností, které jsou organizacemi vykonávány, což usnadňuje mezinárodní srovnání. Nevýhodou ICNPO je však skutečnost, že tato klasifikace nevyhovuje struktuře neziskového sektoru v České republice. Tento nesoulad byl impulsem k tomu, vytvořit novou Českou klasifikaci neziskových organizací ČKNO, která by byla snadno na ICNPO převoditelná a zároveň by vycházela z české okresní klasifikace ekonomických činností OKEČ a respektovala by strukturu neziskového sektoru ČR.

---

¹² MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>. s. 1

OKEČ (nejpočetněji zastoupené skupiny)	ICNPO
92 Rekreační, kulturní a sportovní činnost 01.5 Lov, odchyt a chov divokých zvířat a související činnosti 75.2 Činnosti pro společnost jako celek	1 Kultura, sport a volný čas
80 Vzdělávání 73 Výzkum a vývoj	2 Vzdělávání a výzkum
85.1 Zdravotní péče	3 Zdraví
85.3 Sociální péče	4 Sociální služby
	5 Životní prostředí
70.2 Pronájem vlastních nemovitostí	6 Rozvoj a bydlení
91 Činnost společenských organizací (odborné, politické strany, církve a profesní spolky)	7 Ochrana práv a obhajoba zájmů, politika 8 Filantropie a dobrovolnictví 9 Mezinárodní aktivity 10 Náboženství 11 Hospodářská a profesní sdružení, odbory
93 Ostatní osobní služby	12 Činnosti jinde neuvedené

Obr. 1 Srovnání klasifikace OKEČ a ICNPO

Zdroj: BERNARDOVÁ, D., ROSENMYER, T. Zavádění satelitního účtu neziskových institucí v ČR [online]. c2007, poslední revize 26. 8. 2009 [cit. 2010-01-10]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/nufile/SUNI_2007.htm>.

1.3 Podpora neziskového sektoru

Protože hlavním posláním neziskových organizací bývá nějaký veřejně prospěšný účel, měl by stát usilovat o to, aby měly tyto organizace dostatečnou podporu ze strany veřejné správy. Podpora by neměla být poskytována pouze státnímu a municipálnímu neziskovému sektoru, který je s veřejnými rozpočty úzce propojen, pomoc by měla být zaměřena i na organizace působící mimo veřejný sektor. Význam neziskových organizací působících v rámci soukromoprávního sektoru má ve vyspělé společnosti stoupající tendence a stát by měl proto usilovat o to, aby mohl nevládní neziskový sektor působit v příznivých podmínkách pro realizaci své činnosti a aby docházelo k přínosné kooperaci mezi tímto a neziskovým sektorem patřícím pod veřejnou správu. Zvýhodnění neziskových subjektů je poskytováno prostřednictvím nástrojů přímé a nepřímé podpory.

Přímá podpora

Přímou podporou neziskového sektoru se rozumí poskytování peněžních prostředků veřejných rozpočtů. Přímé financování neznámá, že by organizacím byly prostředky

přidělovány bezprostředně, finanční vztah bývá realizován prostřednictvím úřadů, které finance přijaté od vlády konkrétním subjektům rozdělují.¹³

Do přímých nástrojů podpory z veřejných zdrojů můžeme zařadit především následující nástroje:¹⁴

- financování institucí z veřejných rozpočtů,
- poskytování dotací či grantů státním, municipálním i nestátním neziskovým organizacím (i jednotlivcům),
- programové financování v rámci veřejných výdajových programů.

Financování institucí z veřejných rozpočtů

Institucemi, které využívají podpory z veřejných zdrojů, jsou kromě orgánů státní správy, místních správ či samospráv také instituce, zabývající se poskytováním veřejných statků a služeb. Instituce, které jsou tímto způsobem financovány, zastupují organizační složky státu a příspěvkové organizace. Podle B. Hamerníkové jsou vztahy těchto institucí k veřejným rozpočtům dány následujícími charakteristikami:¹⁵

- způsobem napojení na příslušný veřejný rozpočet (podle míry závislosti organizace na příspěvcích z rozpočtu zřizovatele),
- mechanismem financování institucí, způsobem vyjednávání o výši rozpočtu a možnosti vykonávat i jiné než hlavní činnosti,
- existencí či absencí právní subjektivity institucí,
- způsobem nakládání se státním majetkem apod.

Poskytování dotací či grantů

O poskytování dotací a grantů rozhodují především jednotlivá ministerstva, která při vyhlašování dotačních či grantových programů upravují pravidla pro poskytování

---

¹³ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Komparační analýza všeobecných podmínek a kvality řízení v třetím sektoru* [online]. c2007. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: <<http://www.cestakekvalite.cz/files/komparacni-analyza-vseobecnnych-podminek-a-kvality-rizeni-v-tretim-sektoru.pdf>>. s. 5

¹⁴ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 126

¹⁵ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 58

prostředků ve svých vlastních metodikách. V každém dotačním programu většinou vymezují osoby, které mohou o dotace žádat a určují podmínky, které musí žadatel splňovat. Dotace a granty jsou však poskytovány také kraji či obcemi. Orientace v dotačních programech celků územní samosprávy je však velmi složitá, neboť si podmínky pro udělování dotačních titulů stanovují sami.

Programové financování v rámci veřejných výdajových programů

Programové financování je nástrojem veřejné správy, které na základě definování priorit rozvoje vytváří programy, které na základě stanovených požadavků nabízejí finanční prostředky na podporu subjektů, které se chtějí programu účastnit.¹⁶ Programového financování se mohou účastnit všechny subjekty, jejichž cíle jsou v souladu s programem. Programy probíhají na principu spolufinancování, vyžadují tedy spoluúčast žadatele, který se na programu podílí i vlastními prostředky.

Nepřímá podpora

Nepřímé financování představuje „poskytnutí úlev neziskovým organizacím, které tak získají výhodnější podmínky pro realizaci svých činností.”¹⁷ Nepřímá forma podpory představuje pro veřejné rozpočty zátěž v podobě ušlých příjmů, které kvůli poskytnutým úlevám nebudou vybrány.

Daňová zvýhodnění neziskových organizací

Daňové zvýhodňování je nejdůležitějším nepřímým nástrojem podpory neziskových subjektů. Daňové úlevy jsou neziskovým organizacím poskytovány proto, aby jim zůstalo více prostředků pro vykonávání aktivit, které jsou jejich posláním.¹⁸ Způsob daňového zvýhodnění u jednotlivých daní je pak dán konkrétními daňovými zákony, které možnosti uplatnění úlevy přesně vymezují.

---

¹⁶ RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Posouzení systému udělování dotací nestátním neziskovým organizacím* [online]. c2008. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=33421>>. s. 5

¹⁷ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Komparační analýza všeobecných podmínek a kvality řízení v třetím sektoru* [online]. c2007. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: <http://www.cestakekvalite.cz/files/komparacni-analyza-vseobecnych-podminek-a-kvality-rizeni-v-tretim-sektoru.pdf>>. s. 6

¹⁸ BŘEZINA, J. *Základy daňové soustavy v České republice* [online]. c2006. [cit. 2010-02-16]. Dostupné z: <http://vipor.czu.cz/download_file.php?path=_data_app_downloads/cz/&filename=Danova_soustava.pdf>. s. 26

Daňové zvýhodnění dárců

Daňové zvýhodnění dárců je další formou nepřímé podpory, která však není poskytována přímo neziskovým organizacím, ale subjektům, které těmto organizacím pomáhají finančními příspěvky či sponzorskými dary. Daňové zvýhodnění dárců má za účel motivovat dárce k podpoře veřejně prospěšných aktivit a pomáhá tak rozšiřovat objem finančních prostředků, které mohou organizace používat k financování své činnosti v rámci tzv. vícezdrojového financování. Dary představují zdroj, který může tvořit i významnou položku příjmů organizace, především firemní dárcovství může hrát v rozpočtu organizace důležitou roli. Nabízí se však otázka, jak přimět firmy k tomu, aby měly zájem tímto způsobem část svých prostředků vynaložit, protože motivace dárců přispívat na veřejně prospěšné účely není našimi zákony podporována v dostatečné míře. Kromě morálního aspektu dárcovství jsou pro firemní dárce důležité především výhody, které by pozitivně ovlivnily jejich podnikání. Jedinou formou motivace dárců je daňové zvýhodnění, kterého mohou při splnění určitých podmínek jejich daru využít. Výhoda, ve formě snížení základu daně o hodnotu daru je pro dárce definovaná konkrétními hranicemi. Pro fyzické osoby je minimální hodnota daru uznatelného k odpočtu daně stanovena částkou 1000 Kč a maximální částka, kterou si smí dárce odečíst, činí 2 % ze základu daně.¹⁹ Pro právnické osoby je pro uznání k odpočtu stanovena minimální hodnota daru 2000 Kč a nesmí být odečteno více než 5 % ze sníženého základu daně.²⁰ Problémem těchto mezí, které jsou dány zákonem o dani z příjmu, je skutečnost, že toto ohraničení demotivuje dárce k tomu, aby přispívali částkami vyššími, než je uznatelná procentní část základu daně.

Potenciální možnosti podpory

Jiná zvýhodnění dárců

Skutečností, která motivaci dárců snižuje a k podpoře organizací tedy příliš nepřispívá, je zákaz prezentace dárců v médiích. Možnost této prezentace by firmy využily k vylepšení svého „public relation“ a zájem dárců by vzrostl. Podle dokumentu „Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru“²¹ by firmy k dárcovství více motivovalo zvýšení

---

¹⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §15 odst. 1

²⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §20 odst. 8

daňových odpisů (60 %), uznání místní samosprávy či státních orgánů (66 %) a uznání ze strany médií (52 %).

Daňová asignace

Daňová asignace je nástrojem podpory neziskového subjektu, který v různých modifikacích funguje v několika evropských zemích, v České republice však tento nástroj nikdy nefungoval. Daňová asignace je založena na rozhodnutí poplatníka daně z příjmu fyzických osob, které nestátní neziskové organizaci poukáže 1 až 2 % ze zaplacené daně. Část vybraných daní tedy není rozdělena procesem schvalování rozpočtu, ale samotnými poplatníky. Daňová asignace je v rozporu s neúčelovostí daňových příjmů, která je jednou z charakteristických vlastností daní.

1.4 Členění neziskového sektoru

Neziskový sektor v České republice má složitou strukturu a jednoznačné rozdělení do jednotlivých kategorií zřejmě neexistuje. Členění neziskového sektoru se liší podle různých hledisek, ze kterých je možno na sektor nahlížet.

Členění dle účetnictví

Pro lepší orientaci v neziskovém sektoru lze nevýdělečné organizace rozdělit do kategorií²² tak, aby členění odpovídalo vyhláškám, podle kterých je upraveno jejich účetnictví. Toto členění odpovídá i typologii nevýdělečného sektoru, které uvádí B. Hamerníková,²³ tj. rozdělení na veřejný (státní a municipální) a neziskový nestátní sektor. Toto členění neodpovídá pouze účelu vyhlášky o účetnictví, ale odpovídá také důležitým kritériím, kterými jsou vlastnictví a způsob rozhodování.

---

²¹ RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru* [online]. c2009 [cit. 2010-02-28]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rmno/koncepce-neziskoveho-sektoru/zhodnoceni-koncepce-podpory-rozvoje-neziskoveho-sektoru-36109/>>. s. 23

²² KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. s. 223

²³ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 123

Neziskový nestátní sektor - nevládní neziskové organizace účtující podle vyhlášky č. 504/2002 Sb., pro účetní jednotky, u kterých není hlavním předmětem činnosti podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví.

Do nevládních neziskových organizací patří:

- občanská sdružení,
- obecně prospěšné společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- účelová zařízení církví.

Veřejný (státní a municipální) sektor - organizace účtující podle vyhlášky č. 505/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.

Mezi tyto organizace patří následující právní formy:²⁴

- územní samosprávné celky, tj. kraje a obce,
- dobrovolné svazky obcí,
- regionální rady regionů soudržnosti,
- příspěvkové organizace (státní a zřizované územními samosprávnými celky nebo dobrovolnými svazky obcí),
- státní fondy,
- organizační složky státu.

Členění dle hospodaření

Dalším hlediskem, podle kterého lze uspořádat neziskový sektor, je rozdělení podle zákonů a vyhlášek, kterými je pro danou skupinu organizací upravováno hospodaření s rozpočtovými prostředky. Toto členění zároveň zahrnuje kritéria rozčlenění neziskového sektoru, kterými jsou vlastnictví a způsob rozhodování. I. Stejskalová rozděluje nevýdělečné organizace v rámci institucionální sféry následujícím způsobem:²⁵

---

²⁴ SVOBODOVÁ, J. a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6. s 144

²⁵ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0. s 30

Státní správa (zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech republiky, ve znění pozdějších předpisů)

Tyto státní instituce jsou přímou součástí státního veřejného sektoru a rozhodování zde probíhá prostřednictvím delegování práva rozhodovat o věcech veřejných přes zastupitele voličů.²⁶ Do státní správy patří organizační složky státu a jejich podřízené organizace.

Samospráva (zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů)

Tyto instituce jsou založeny na obecním municipální vlastnictví a mají větší možnosti a rozhodovací pravomoci než organizace spadající pod státní správu.

Ostatní nevýdělečné organizace

Tyto organizace se řadí do neziskového sektoru na základě charakteru jejich činnosti, fungují však na zcela jiných principech vlastnictví než organizace státní správy či samosprávy. Instituce jsou soukromé, financování není závislé na prostředcích z veřejných rozpočtů a zaměstnanci jsou pracovníky soukromé sféry.

Členění dle právní subjektivity

S právní subjektivitou

- územní samosprávné celky (kraje, obce, magistráty) a dobrovolné svazky obcí,
- regionální rady regionů soudržnosti,
- příspěvkové organizace zřízené státem i zřízené územními samosprávnými celky,
- státní fondy.

Bez právní subjektivity

- organizační složky státu.

Organizační složky státu nemají právní subjektivitu, ale jsou účetními jednotkami. Hlavním právním předpisem pro organizační složky je zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Organizačními složkami státu podle tohoto zákona jsou především „ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud,

---

²⁶ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 42

soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis nebo zákon.²⁷

1.5 Konkrétní formy neziskových organizací

Neziskové organizace působí v rámci veřejného a soukromého sektoru. V České republice většinu veřejných služeb stále ještě zabezpečují veřejnoprávní neziskové organizace, ve většině vyspělých zemí jsou však tyto služby ve větší míře zabezpečovány i soukromoprávním neziskovým sektorem.

Existence veřejného i soukromého neziskového sektoru je pro kvalitu poskytovaných služeb v této oblasti velmi pozitivním jevem. Kromě spolupráce, která by zde měla fungovat, přináší různorodost organizací určitou míru konkurence, která vytváří tlak na zvýšení kvality a celkové efektivnosti ve všech organizacích. To, že má občan možnost volby (např. soukromé a veřejné školství, zdravotnictví, sociální služby, atd.), nedovolí poskytovatelům služeb stagnovat a nutí je své služby rozvíjet a snažit se vycházet vstříc potřebám uživatelů.

Pozice nestátních nevládních organizací nabývá vůči státu různých podob:²⁸

- *výlučná* - veřejnou službu poskytují výlučně nestátní neziskové organizace,
- *komplementární* – veřejná služba poskytovaná nestátní neziskovou organizací doplňuje službu poskytovanou státem a jeho organizacemi,
- *alternativní* – nestátní nezisková organizace poskytuje veřejnou službu paralelně se státem a jeho organizacemi,
- *rozvojová* – veřejné služby poskytované nestátními neziskovými organizacemi mají strategický, rozvojový charakter.

---

²⁷ SVOBODOVÁ, J. a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6. s. 28

²⁸ RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Posouzení systému udělování dotací nestátním neziskovým organizacím* [online]. c2008. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=33421>>. s. 4

Nevládní neziskové organizace

Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy jsou „účelová sdružení majetku zřízená pro dosahování obecně prospěšně cílů,²⁹ přičemž hlavní smysl těchto organizací představují humanitní a duchovní hodnoty, ochrana lidských práv, životního prostředí, kultury, vzdělání a podobně. Specifikum tohoto typu organizace je větší důraz na majetek než u jiných typů neziskových organizací, přičemž je na tento majetek pohlíženo jako na prioritní zdroj k dosažení obecně prospěšných cílů. Právní úprava nadací a nadačních fondů je dána zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a také zákonem č. 40/1964 Sb., §875 odst. 2 a §447 odst. 2 občanského zákoníku. Nadační fondy a nadace jsou rovnocennými subjekty, určité rozdíly mezi nimi však existují. Na rozdíl od nadace, která musí registrovat své jmění, ze kterého smí používat pouze výnosy, používají nadační fondy k dosahování svého účelu veškerý svůj majetek. Výhodou nadace je také osvobození jejich výnosů z nadačního jmění zapsaného v nadačním rejstříku od daně z příjmů. Další výhodou nadací je také možnost podílet se na podnikání akciových společností. V případě nadací jsou kladeny přísnější požadavky na ekonomiku a vedení účetnictví. Nadace je povinna vést podvojný účetnictví bez ohledu na výši jejich příjmů a musí provádět audit. Nadace mají také na rozdíl od ostatních nevládních neziskových organizací stanovenou výši minimálního vkladu, a to 500 000 Kč.

Obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšné společnosti jsou nejčastější formou neziskové organizace v České republice. Jejich právní úpravu vymezuje zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ale s definováním jejich podstaty byla spojena řada nejasností. Obecně prospěšné společnosti jsou specifické tím, že mohou být zakládány i obcemi a kraji, takže mohou mít jak soukromoprávní, i veřejnoprávní charakter. Jak vyjadřuje samotný název těchto společností, jejich smysl spočívá v poskytování obecně prospěšných služeb veřejnosti, přičemž pro všechny uživatele platí stejné podmínky. Pokud obecně prospěšná

---

²⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. s. 224

společnost dosáhne kladného hospodářského výsledku, smí být tento zisk použit výhradně na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla organizace založena.

Občanská sdružení

Občanská sdružení jsou upraveny zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Vznikají jako sdružení fyzických, ale i právnických osob a to vždy na principu dobrovolnosti a nezávislosti na státních orgánech. Občanskými sdruženími jsou různé spolky, sdružení, svazy, kluby, hnutí a podobná seskupení osob se společným cílem. Výjimku tvoří politické strany, výdělečná sdružení či náboženské společnosti a církve, na které se vztahují jiné zákony.³⁰

Účelová zařízení církví

Církve, náboženské společnosti a církevní právnické osoby jsou upraveny zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Jejich evidence je vedena v registru Ministerstva kultury.

Veřejný sektor

Organizace patřící do veřejného sektoru jsou přímo nebo nepřímo napojeny na státní rozpočet a jejich financování je do velké míry závislé na kapitole státního rozpočtu, do jejíž působnosti spadá. Veřejný sektor působí zejména v oblasti justice, policie, armády, školství, vědy a výzkumu, kultury, zdravotnictví, sociálních služeb, veřejné hromadné dopravy, sociálního bydlení, informačních systémů a masmédií, ochrany životního prostředí a vodního hospodářství.³¹

Územní samosprávné celky

Územní samosprávné celky tvoří část neziskového sektoru, která je součástí veřejné správy. Za územní samosprávné celky považujeme kraje a obce. Kraje jsou upraveny zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích a obce zákonem č. 128/2000 Sb. o obcích. Obě tato územní zřízení jsou veřejnoprávními korporacemi, které vlastní majetek a vytváří vlastní

---

³⁰ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0. s. 125

³¹ MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>. s. 3–4

rozpočet, podle kterého hospodaří. Hospodaření obou těchto územních samosprávných celků je upraveno zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Územní samosprávné celky mohou k plnění svých úkolů a především k zabezpečení veřejně prospěšných činností zakládat různé organizace. Kraje a obce ve své působnosti zřizují především:³²

- organizační složky bez právní subjektivity,
- příspěvkové organizace,
- obchodní společnosti (akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným),
- obecně prospěšné společnosti,
- školské právnické osoby,
- veřejné výzkumné instituce,
- veřejné neziskové organizace.

Dobrovolné svazky obcí

Dobrovolný svazek obcí je zvláštní typ subjektu, který tvoří dobrovolně jeho členské obce. Ty pak hospodaří s majetkem, který do svazku členské obce z vlastního majetku vložily a také se zdroji, který svazek získal svou vlastní činností. Otázka majetku obce a svazku, jehož je členem, je poněkud složitější. Majetek, který obec do svazku vložila, zůstává i nadále majetkem obce, majetkové právo na orgány svazku obcí nelze převést. Orgány svazku tak mohou nakládat s majetkem členské obce pouze v souladu se stanovami svazku. Hospodaření svazků je upraveno stejně jako kraje a obce zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. I dobrovolné svazky obcí mohou zřizovat organizace, jejich forma je však omezena pouze na příspěvkové organizace.

Regionální rady regionů soudržnosti

Regionální rady regionů soudržnosti jsou právnickými osobami, které hospodaří podle vlastního rozpočtu opět podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních právních rozpočtů. Jejich cílem je především zajištění operačních programů pro příslušný region soudržnosti, především prostřednictvím dotací na financování těchto

---

³² Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §23

programů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie. Hospodaření těchto Regionálních rad je pravidelně přezkoumáváno Ministerstvem financí.

Státní fondy

Státní fondy jsou právníckými osobami, jejichž hospodaření je upraveno vyhláškou č. 505/2002 Sb. Tyto fondy, které jsou podle rozpočtových pravidel vázány na státní rozpočet, zajišťují finanční zabezpečení úkolů, pro který byly zřizovány. Ke každému ze Státních fondů se váže zvláštní zákon, který upřesňuje pravidla pro jejich zřizování daná rozpočtovými pravidly. Pro každý státní fond platí povinnost označení „státní fond“ přímo ve svém názvu. V České republice existuje šest státních fondů: Státní fond kultury České republiky, Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond životního prostředí, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond rozvoje bydlení a Státní fond dopravní infrastruktury.

Organizační složky státu

Organizační složky státu se transformovaly po roce 2000 z dřívějších rozpočtových organizací. Od ostatních neziskových organizací se odlišují nejen svou zvláštní povahou, ale i tím, že nemají právní subjektivitu. Řídí se zákonem č. 250/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích a jsou jimi například ministerstva, správní úřady státu, soudy včetně Ústavního soudu a státního zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Úřad vlády České republiky a zařízení podobného charakteru.

Účelem zřizování organizačních složek státu je zabezpečování služeb, které jsou z ekonomického hlediska tzv. čistými veřejnými statky. Povaha poskytovaných služeb je důvodem, proč nemohou organizační složky státu dosahovat výraznějších příjmů. Příjmy bývají většinou velmi malé a organizační složka je eviduje pouze v peněžním deníku. Pro zabezpečení činnosti organizačních složek státu je nutné napojení na rozpočtovou kapitolu svého zřizovatele všemi příjmy a výdaji. Tento vztah se nazývá „brutto rozpočtový způsob hospodaření“³³ (viz příloha A).

---

³³ MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>. s. 8

Příspěvkové organizace

Příspěvkové organizace jsou subjekty, které jsou zřizovány státem, krajem, obcí, případně dobrovolným svazkem obcí a to za účelem zajištění zpravidla neziskové činnosti, jejíž rozsah vyžaduje právní samostatnost. Příspěvkové organizace jsou zakládány organizačními složkami státu či územními samosprávnými celky za účelem zabezpečování činností, které jsou z ekonomického hlediska tzv. smíšenými veřejnými statky. Ve většině případů poskytují příspěvkové organizace své služby za finanční spoluúčasti uživatelů. Díky uživatelským poplatkům dosahují příspěvkové organizace výraznějších příjmů, není tedy třeba, aby byly napojeny na rozpočet zřizovatele všemi prostředky, a jsou napojeny pouze příspěvkem. Tento vztah představuje tzv. „netto rozpočtový způsob financování.“³⁴

---

³⁴ MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>. s. 12

2 Hospodaření příspěvkových organizací

Podle toho, kdo je zřizovatelem organizace, rozlišují se příspěvkové organizace státní a příspěvkové organizace územních samosprávných celků. Rozdíl mezi těmito dvěma formami zřízení spočívá především v hospodaření a způsobu financování a obě tyto formy jsou upraveny jinými právními předpisy. Státní příspěvkové organizace se řídí zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zatímco příspěvkové organizace územních samosprávných celků jsou upraveny zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Příspěvkové organizace nemusí vykonávat pouze jedinou činnost. Kromě činností, které vyplývají z jejich poslání, často provozují ještě nějakou činnost doplňkovou (hospodářskou). Za hlavní činnost organizace je považována ta činnost, pro kterou byla organizace zřízena či založena a která je definována jejím statutem, stanovami či zřizovací listinou. Provozování doplňkové činnosti podléhá přísným pravidlům. Doplňkovou činnost je organizace oprávněna vykonávat pouze tehdy, vymezil-li jí tuto možnost její zřizovatel ve zřizovací listině, kde bývá uveden rozsah a obsah možné doplňkové činnosti. Aby měla doplňková činnost smysl, musí vykazovat zisk. Příspěvková organizace je povinna sledovat hospodaření doplňkové činnosti odděleně od rozpočtu hlavní činnosti. Její financování nesmí být uskutečňováno z prostředků, které byly organizaci poskytnuty zřizovatelem a prostředky získané z této doplňkové činnosti musí být použity k financování činnosti hlavní. Z podmínek pro provozování doplňkové činnosti vyplývá, že činnost nesmí vykazovat ztrátu. Pro příspěvkové organizace zřizované státem platí nařízení, že vykazuje-li doplňková činnost k 30. září ztrátu, musí statutární orgán zajistit, aby bylo hospodaření této činnosti do konce roku vyrovnáno, nebo musí do konce roku tuto činnost ukončit.³⁵

Příspěvkové organizace vznikají zápisem do obchodního rejstříku na návrh zřizovatele. Aby mohla příspěvková organizace vzniknout, musí o jejím vzniku vydat zřizovatel

---

³⁵ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §63 odst. 2

zřizovací listinu, která musí podle §27 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů obsahovat následující náležitosti:³⁶

- úplný název zřizovatele (pokud je zřizovatelem obec, je nutné uvést i zařazení do okresu,
- název, sídlo příspěvkové organizace a její identifikační číslo (název nesmí být zaměnitelný s názvem jiné organizace),
- vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti,
- označení statutárních orgánů a uvedení způsobu, jakým jednají jménem organizace,
- vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci předává do správy k vlastnímu hospodářskému využití,
- vymezení takových majetkových práv ke svěřenému majetku, které organizaci umožní hospodářské využití,
- okruhy doplňkové činnosti navazující na hlavní účel příspěvkové organizace, kterou jí zřizovatel povolí k tomu, aby mohla lépe využívat své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců, doplňková činnost přitom nesmí narušovat plnění hlavních účelů organizace a sleduje se odděleně,
- vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

2.1 Externí zdroje financování příspěvkových organizací

Pro příspěvkové organizace jsou hlavními zdroji hospodaření kromě prostředků získaných vlastní činností (hlavní i doplňkovou) především peněžní prostředky přijaté z veřejných rozpočtů. Hospodaření se zdroji se u příspěvkových organizací liší podle toho, zda jde o příspěvkovou organizaci státní, či příspěvkovou organizaci územně samosprávného celku. Obě tyto formy mají mnoho společného, jejich hospodaření je však upraveno jinými zákony podle jejich zřizovatelů.

---

³⁶ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §63 odst. 2

Peněžní prostředky získávají příspěvkové organizace především z těchto zdrojů:³⁷

- z rozpočtu zřizovatele,
- ze státního rozpočtu,
- vlastní činností (hlavní či hospodářskou),
- ze státních fondů,
- ze sdružování prostředků,
- z darů.

Zdroje získané z veřejných rozpočtů

Financování příspěvkových organizací, jak sám název napovídá, je prováděno především prostřednictvím příspěvků z veřejných zdrojů. Nejdůležitější příjmy tohoto typu tvoří přijaté příspěvky od zřizovatelů, různé dotace a granty.

Státní příspěvkové organizace jsou napojeny přímo na státní rozpočet. Příspěvkové organizace územních samosprávných celků jsou spojeny se státním rozpočtem také, i když prostřednictvím rozpočtu svého zřizovatele. Určitý vztah ke státnímu rozpočtu tak mají oba dva typy příspěvkových organizací. Napojení na rozpočet zřizovatele představuje pro příspěvkové organizace charakteristický rys jejich hospodaření. Zdroje, které získávají příspěvkové organizace z rozpočtu zřizovatele, tvoří:³⁸

- příspěvek od zřizovatele,
- individuální a systémové dotace na financování programů a akcí,
- návratná finanční výpomoc,
- dotace na úhradu provozních výdajů.

Dotace na úhradu provozních výdajů pak mohou být čerpány z rozpočtu Evropské unie, z finančních mechanismů podle mezinárodních smluv, především pak z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a z programu švýcarsko-české spolupráce.³⁹

---

³⁷ PODHORSKÝ, J. *Účtování a vedení účetnictví v organizačních složkách státu, územních samosprávných celcích a příspěvkových organizacích*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 364 s. ISBN 80-7273-119-X. s. 6

³⁸ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §54

³⁹ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §28

Dalšími zdroji jsou pro příspěvkovou organizaci především prostředky fondů, peněžní dary od fyzických a právnických osob, prostředky poskytnuté ze zahraničí, prostředky poskytnuté z rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů, včetně prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu Evropské unie a prostředky přijaté z Národního fondu a ze zahraničí.⁴⁰

Příspěvky od zřizovatele

Příspěvkovým organizacím poskytuje jejich zřizovatel příspěvek na činnost, který tvoří zásadní položku zdrojů organizace. Příspěvky, které zřizovatel poskytuje svým příspěvkovým organizacím, jsou součástí veřejných rozpočtů a některé z nich tvoří část tzv. mandatorních výdajů.

Příspěvek poskytuje zřizovatel organizaci zvlášť na provoz a zvlášť na investice do dlouhodobého majetku. Příspěvek na provoz je příspěvkové organizaci poskytován na základě jejich výkonů a potřeb. Příspěvky od zřizovatele jsou rozdělovány státem či územně samosprávným celkem v rámci dané kapitoly svého rozpočtu. V případě příspěvkových organizací územně samosprávných celků jsou peněžní prostředky nejdříve přiděleny ze státního rozpočtu územně samosprávnému celku, ten poté přidělí prostředky určitému odboru a v rámci odboru jsou pak vyčleněny peněžní prostředky, které budou organizaci poukázány jako příspěvek na činnost. Státní příspěvkové organizace získávají tyto příspěvky přímo prostřednictvím kapitoly státního rozpočtu náležící danému ministerstvu, pod jehož působnost daná organizace spadá.

Dotace a granty poskytnuté z rozpočtu zřizovatele

Příspěvkové organizace územních samosprávných celků se mohou pokusit získat z rozpočtu zřizovatele také dotaci nebo grant. Město či jiný územně samosprávný celek vypisuje dotační programy a předem konkretizuje, na jaký účel by prostředky měly být využity, na jaký účel nesmí být využity a další podmínky získání této dotace. Ve své výzvě může definovat i subjekty, které se dotačního řízení nemohou účastnit, například z důvodu již zamítnuté žádosti v předchozím řízení. Žádosti o dotace posoudí určené komise a rozhodnou, komu budou vyčleněné prostředky přiděleny.

---

⁴⁰ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §53

V souvislosti s těmito dotacemi musí příspěvkové organizace přísně dodržovat podmínky dotačního řízení. Pokud příspěvková organizace nespotřebuje zmiňované dotace do konce roku, pro který byly přiděleny, převedou se do rezervního fondu a mohou být použity jako zdroj financování v letech následujících. Důležitou podmínkou je zachování stanoveného účelu těchto dotací i při postoupení prostředků do rezervního fondu a to je také důvod, proč se tyto peněžní prostředky musí v rezervním fondu sledovat odděleně. Pokud však příspěvková organizace prostředky na daný účel nevyčerpá v plné výši, je povinna provést finančnímu vypořádání s poskytovatelem dotace za rok, ve kterém byl uskutečněn účel, na který byla dotace poskytnuta a zbylé finanční prostředky musí být vráceny zpět do státního rozpočtu.

Město či jiný územní samosprávný celek se také může rozhodnout vyhlásit grantový program. Při zveřejnění grantového programu vyhlášovatel rovnou určuje, které subjekty se mohou výběrového řízení zúčastnit, kolik projektů může maximálně jeden subjekt podat, pro koho musí být projekt určen a v jakém termínu se má uskutečnit.

Neinvestiční dotace přidělené ze státního rozpočtu

Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytovány prostřednictvím jednotlivých kapitol rozpočtu a o jejich přidělování rozhodují konkrétní ministerstva, která jsou správci příslušných rozpočtových kapitol. Každé ministerstvo může mít svůj mechanismus dotační politiky, většinou je ale vyhlášováno výběrové řízení na financování určitých programů, projektů a činností. I když bývají dotace velmi důležitým příjmem příspěvkové organizace, žádný subjekt nemá na dotaci právní nárok, dotace jsou poskytovány na základě žádosti a musí být použity na stanovený účel.

Za poskytnuté neinvestiční dotace lze uhradit:

- náklady na platy zaměstnanců, včetně výdajů, které je zaměstnavatel povinen za své zaměstnance odvádět,
- provozní náklady nezbytné pro poskytování služby,
- zařízení a vybavení neinvestičního charakteru,
- cestovní náhrady.

I u těchto dotací platí, že se vždy za rok, pro který byla dotace poskytnuta, musí provést finanční vypořádání. Při každém vyhlásování dotačního řízení jsou zveřejňovány přesné

podmínky čerpání těchto prostředků a tyto podmínky a podle těchto podmínek pak finanční vypořádání probíhá.

Zdroje získané od jiných osob

Uživatelské poplatky

Charakteristickým rysem financování příspěvkových organizací je finanční spoluúčast občanů využívajících jejich služeb. Uživatelské poplatky tvoří důležitou část příjmů organizace a kromě příjmů z doplňkové činnosti, která může, ale nemusí být provozována, tvoří jedinou položku vlastních příjmů. Uživatelské poplatky nejsou dány tržní cenou, která by byla za jiných okolností pro organizaci optimální. Výše poplatků je tzv. modifikovanou cenou, která je formovaná nejen zájmy organizace a jejich klientů, ale také politickými vyjednáváním na úrovni státu či územní samosprávy. Stanovení optimální výše uživatelských poplatků není jednoduchou záležitostí. Při rozhodování o ceně služeb je nezbytné brát v úvahu dva rozhodující faktory a to výši nákladů, nezbytných pro zajištění dané služby a podíl uživatelů, kteří nemají dostatečnou platební schopnost poplatek v potřebné výši uhradit.⁴¹ Podle posouzení situace i v souvislosti s adresnou či plošnou výpomocí uživatelům ze strany veřejných rozpočtů, je pak stanovena výše uživatelského poplatku, kterou budou klienti příspěvkových organizací schopni hradit.

Uživatelské poplatky putují u většiny příspěvkových organizací přímo do rozpočtu příspěvkové organizace. Finanční vztahy mezi zřizovatelem a organizací však mohou být stanoveny i tak, že uživatelské poplatky nepředstavují příjmem poskytovatele, ale putují do rozpočtu jeho zřizovatele. Jedná se ovšem spíše o ojedinělé případy. Tyto varianty vztahu mezi příspěvkovou organizací a zřizovatelem jsou zobrazeny v příloze B.

---

⁴¹ MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>. s. 16

Dary

Příspěvkovým organizacím, jakož i ostatním neziskovým organizacím, mohou subjekty poskytovat peněžní, účelově investiční, ale i movité či nemovité dary. Peněžní dary patří mezi prostředky, ze kterých příspěvková organizace tvoří rezervní fond, budou tedy s největší pravděpodobností použity na běžný provoz organizace. Prostředky by mohly být převedeny i do jiného fondu a použity na jinou činnost, avšak pouze se svolením zřizovatele. Účelové investiční dary se převádí zpravidla do investičního fondu u příspěvkových organizací územních samosprávných celků a do fondu reprodukce majetku u státních příspěvkových organizací.

Poskytnutí daru na veřejně prospěšný účel přináší dárci za splnění určitých podmínek daňové zvýhodnění. Podpora dárců ze strany státu však není natolik silná, aby dárce dostatečně motivovala. Kvůli nedostatkům v oblasti podpory ze strany státu, by měly neziskové organizace, při snaze získat prostředky prostřednictvím dárců, zaměřit svou pozornost na fundraisingové aktivity a pokusit se získat peněžní prostředky od cizích subjektů vlastním zapříčiněním.

2.2 Interní zdroje financování příspěvkových organizací

Kromě vnějších zdrojů využívají příspěvkové organizace k zabezpečení své činnosti i zdroje tvořené uvnitř podniku. Zdroje interního financování představují především fondy a v případě kladného hospodářského výsledku také zisk organizace.

Fondy

Pokud příspěvkové organizace vykazují zlepšený hospodářský výsledek, mohou vytvářet následující peněžní fondy:

- rezervní fond,
- fond odměn,
- fond kulturních a sociálních potřeb,
- fond reprodukce majetku – příspěvkové organizace státní,
- investiční fond – příspěvkové organizace územně samosprávných celků.

Do těchto fondů mohou příspěvkové organizace rozdělovat svůj zlepšený hospodářský výsledek, avšak pouze po uhrazení eventuálního zhoršeného hospodářského výsledku předchozího roku.

Rezervní fond

Příspěvkové organizace státní i územně samosprávných celků tvoří rezervní fond na základě schválení jeho výše zřizovatelem.

Příspěvkové organizace státní mohou po uhrazení případného zhoršeného hospodářského výsledku předchozího roku, rozdělovat prostředky zlepšeného hospodářského výsledku do rezervního fondu bez omezení. Příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je územně samosprávný celek, mohou ze zlepšeného hospodářského výsledku přidělovat prostředky do rezervního fondu teprve po snížení těchto prostředků o převod do fondu odměn.

Přestože základním zdrojem rezervního fondu je zlepšený hospodářský výsledek, zdrojem tohoto fondu mohou být i peněžní dary a poskytnuté dotace, které nebyly spotřebovány do konce kalendářního roku. Tyto převedené dotace se musí v rezervním fondu sledovat odděleně, jelikož musí být zachován jejich účel. U státních příspěvkových organizací mohou být zdrojem rezervního fondu také peněžní prostředky poskytnuté ze zahraničí.

Použití rezervního fondu je opět upraveno pro příspěvkové organizace státní a pro příspěvkové organizace územně samosprávných celků odděleně. Pravidla použití těchto prostředků jsou však ve svém obsahu pro oba typy příspěvkových organizací stejná.

Rezervní fond může být použit k následujícím účelům:⁴²

- k úhradě zhoršeného hospodářského výsledku nebo ztráty vzniklé za předchozí léta,
- k úhradě sankcí, především uložených za porušení rozpočtové kázně,
- k překlenutí časového nesouladu mezi výnosy a náklady,
- k doplnění fondu reprodukce majetku v případě státních příspěvkových organizací a investičního fondu v případě příspěvkových organizací územně samosprávných celků. Oba typy organizací musí mít tento příděl schválen od svého zřizovatele.

---

⁴² Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §57; Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §30

Pokud státní příspěvková organizace potřebuje zajistit určité potřeby, které nejsou kryty jejími výnosy či příspěvkem zřizovatele na provoz, může pro tyto potřeby rezervní fond použít, ale pouze za podmínky, že bylo takovéto použití rezervního fondu zahrnuto do rozpočtu.

Fond odměn

Příspěvkové organizace mohou do fondu odměn přidělit maximálně 80 % zlepšeného hospodářského výsledku, částka však nesmí přesáhnout 80 % limitu prostředků určených na platy.

Fond odměn příspěvkové organizace tvoří především proto, že platy příspěvkových organizací jsou usměrňovány nařízením vlády č. 48/1995 Sb., o usměrňování výše prostředků vynakládaných na platy a odměny za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech. Aby organizace mohla dodržovat toto nařízení a neomezovala přitom své zaměstnance nedostatečnými platovými podmínkami, hradí překročení předepsaných prostředků na platy právě z tohoto fondu.

Fond kulturních a sociálních potřeb

Fond kulturních a sociálních potřeb příspěvkové organizace je tvořen „základním přidělem na vrub nákladů příspěvkové organizace z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci.“⁴³ Financování tohoto fondu probíhá na základě záloh, které jsou plánovány vždy v rozpočtu pro daný rok a spolu s tímto rozpočtem jsou také schvalovány. Skutečný příděl do tohoto fondu se však může od plánu lišit, a proto se vyúčtování tohoto přídělu musí provést v rámci účetní závěrky na konci období, kdy je již známa skutečná částka přídělu.

Účel tohoto fondu, jak již ze samotného názvu vyplývá, je zabezpečování kulturních a sociálních potřeb zaměstnanců a dalších osob, které jsou s danou příspěvkovou organizací určitým způsobem spojeny.

---

⁴³ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §33; Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §60

Fond kulturních a sociálních potřeb představuje jediný zdroj, ze kterého smí příspěvková organizace poskytovat dary. Jde však pouze o obvyklé peněžité nebo věcné dary svým zaměstnancům nebo dalším osobám. Jiné poskytování darů není u příspěvkových organizací povoleno. Fond kulturních a sociálních potřeb také představuje pro příspěvkovou organizaci jediný zdroj možných půjček. Příspěvkové organizace územně samosprávných celků je z tohoto fondu mohou poskytovat pouze svým zaměstnancům, avšak nepotřebují k tomu ani povolení zřizovatele.⁴⁴ Státní příspěvkové organizace mohou navíc z fondu kulturních a sociálních potřeb svým zaměstnancům hradit část příspěvku na penzijní připojištění a část pojistného na soukromé životní pojištění.⁴⁵

Fond reprodukce majetku a investiční fond

Fond reprodukce majetku a investiční fond jsou fondy sloužící k zajištění investičních potřeb příspěvkových organizací. Fond reprodukce majetku tvoří státní příspěvkové organizace, investiční fond tvoří příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je územní samosprávný celek. Rozdíl těchto fondů není nijak výrazný, ale některé body týkající se tvorby fondu a jeho použití se liší.

Státní příspěvkové organizace mohou do fondu reprodukce majetku přidělit maximálně 25 % svého zlepšeného hospodářského výsledku.

Zdroje pro fond reprodukce majetku představují především:⁴⁶

- odpisy hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku,
- příděly ze zlepšeného hospodářského výsledku,
- výnosy z prodeje dlouhodobého movitého hmotného a nehmotného majetku,
- dary a výnosy povolených veřejných sbírek určených na pořízení a technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku,
- výnosy z prodeje nemovitého majetku, který příspěvková organizace získala darem nebo děděním,

---

⁴⁴Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §34 odst. 1

⁴⁵ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §62 odst. 4

⁴⁶ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §58 odst. 1

- prostředky poskytnuté ze zahraničí určené účelově na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku a jeho technické zhodnocení.

Účel fondu reprodukce majetku spočívá v následujících bodech:

- financování pořízení dlouhodobého i krátkodobého, hmotného i nehmotného majetku a technického zhodnocení dlouhodobého majetku organizace,
- použití jako doplňkového zdroje na zajištění oprav a udržování majetku organizace,
- použití na úhradu přijatých úvěrů,
- využití prostředků fondu jako kompenzace za bezúplatný převod majetku na organizační složku státu nebo příspěvkovou organizaci a to ve výši opravek, které byly k tomuto majetku vytvořeny.

Tvorba investičního fondu je zabezpečována pomocí těchto zdrojů:⁴⁷

- odpisy z hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku prováděné podle odpisového plánu, který byl schválen zřizovatelem,
- investiční dotace z rozpočtu zřizovatele,
- investiční příspěvky ze státních fondů,
- výnosy z prodeje hmotného dlouhodobého majetku, se schválením zřizovatele,
- dary a příspěvky určené k investičním účelům,
- převody z rezervního fondu ve výši povolené zřizovatelem, přičemž k tomuto posílení investičního fondu nesmí být použity nevyužité dotace převedené do rezervního fondu.

Účel investičního fondu spočívá v následujících možnostech využití těchto prostředků:

- financování investičních výdajů,
- úhrada investičních úvěrů a půjček,
- financování případného uloženého odvodu do rozpočtu zřizovatele,
- navýšení zdrojů na financování oprav a udržování nemovitého majetku, který příspěvková organizace používá pro svou činnost, ale je ve vlastnictví zřizovatele.

---

⁴⁷Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §31 odst. 1

Výsledek hospodaření příspěvkové organizace

Výsledek hospodaření příspěvkové organizace je tvořen výsledkem hospodaření hlavní činnosti a čistým ziskem doplňkových činností.

Pokud je tento výsledek hospodaření po zahrnutí příspěvku na provoz případně po odvodu z provozu kladný, tedy pokud příspěvková organizace vykazuje zisk, je označován jako zlepšený výsledek hospodaření.

Pokud příspěvková organizace dosáhne zlepšeného výsledku hospodaření, musí být použit v první řadě k úhradě případné ztráty z předchozího období, pokud uhrazení už nebylo uskutečněno z rezervního fondu organizace, nebo z rozpočtu zřizovatele. Návrh na rozdělení zlepšeného výsledku hospodaření podává vedení příspěvkové organizace a návrh pak musí být schválen zřizovatelem. Pokud příspěvková organizace vytváří zisk ve své doplňkové činnosti, může ho použít pouze ve prospěch své hlavní činnosti. Jiné využití tohoto zdroje je možné pouze s povolením zřizovatele.

Hospodaření příspěvkové organizace však může skončit i po zahrnutí příspěvku ztrátou. Tato ztráta se nazývá zhoršeným výsledkem hospodaření. V takovém případě má zřizovatel příspěvkové organizace povinnost projednat s organizací způsob uhrazení této ztráty do konce následujícího rozpočtového roku. Nejčastějším řešením úhrady zhoršeného výsledku hospodaření bývá:⁴⁸

- úhrada z rezervního fondu příspěvkové organizace,
- úhrada z rozpočtu zřizovatele (není-li dostatek prostředků k úhradě zhoršeného výsledku hospodaření, v rezervním fondu organizace),
- ze zlepšeného výsledku hospodaření následujícího rozpočtového období (pouze tehdy, není-li dostatek prostředků k úhradě zhoršeného výsledku hospodaření ani v rezervním fondu organizace, ani v příslušné kapitole rozpočtu zřizovatele).

Pokud nemůže být použito ani jedno z těchto řešení, musí zřizovatel přistoupit ke zrušení příspěvkové organizace. Pokud je činnost doposud vykonávaná příspěvkovou organizací pro veřejnost opravdu nezbytná, je svěřena organizační složce státu. Podle zákona

---

⁴⁸Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §55

č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích k tomuto kroku není zapotřebí souhlasu ministerstva. Zrušení musí být provedeno do konce roku, který následuje po roce, v němž vznikl výsledek hospodaření, který měl sloužit k úhradě zhoršeného výsledku hospodaření roku předchozího.

Tento postup při vypořádávání ztráty se nevztahuje pouze na příspěvkové organizace financované z veřejného zdravotního pojištění a na příspěvkové organizace, které zabezpečují specializované hygienické a protiepidemické úkony a které vykonávají úlohu státu v ochraně veřejného zdraví.

2.3 Odvody do rozpočtu zřizovatele

Stejně tak, jako zřizovatelé příspěvkovým organizacím poskytují prostředky na zabezpečení jejich provozu, mají právo uložit své organizaci povinnost odvodu některých položek zpět do jejich rozpočtu.

U státních příspěvkových organizací jde především o odvod příjmů z prodeje nemovitého majetku a odpisů.

Odvod příjmů z prodeje nemovitého majetku

Nemovitý majetek, se kterým státní příspěvková organizace hospodář, je majetkem České republiky. Je tedy nasnadě, že je organizace povinna příjem z prodeje tohoto majetku do státního rozpočtu odvést. Tento odvod musí organizace provést do 15 dnů od připsání částky na účet. Tato povinnost se nevztahuje na nemovitý majetek, který příspěvková organizace získala darem nebo děděním.

Odvod odpisů

Za určitých okolností může zřizovatel státní příspěvkové organizaci nařídít i odvod odpisů, které za jiných okolností tvoří pro organizaci zdroj samofinancování. Tento odvod může být nařízen vždy maximálně do výše zdroje vytvořeného v daném běžném roce.

Odvod odpisů může být nařízen za těchto podmínek:⁴⁹

- nepočítá se s dalším rozvojem činnosti příspěvkové organizace a její činnost je postupně omezována,
- uvažuje se o zrušení příspěvkové organizace,
- objem odpisů výrazně převyšuje potřeby příspěvkové organizace v oblasti reprodukce dlouhodobého majetku. Celkový odvod odpisů přitom nesmí převyšovat objem odpisů z majetku nemovitého a může být nařízen pouze do výše odpisů vytvořených v daném roce.

Příspěvkovým organizacím územních samosprávných celků může zřizovatel nařídit odvod do jejich rozpočtu především z investičního fondu.

Odvod z investičního fondu

Odvod z investičního fondu zřizovatel organizaci nařizuje především v případech, že:⁵⁰

- plánované výnosy organizace převyšují plánované náklady, přičemž tyto údaje představují závazné ukazatele rozpočtu,
- investiční zdroje organizace jsou větší, než potřeba jejich užití podle rozhodnutí zřizovatele.

Odvody za porušení rozpočtové kázně

Oběma typům příspěvkových organizací může jejich zřizovatel nařídit odvod také v případě, že poruší rozpočtovou kázeň. Porušení rozpočtové kázně je definováno §44 odst. 1 zákona 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a §22 zákonem 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Porušením rozpočtové kázně příspěvkovou organizací se podle těchto zákonů rozumí:⁵¹

---

⁴⁹Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §54 odst. 5

⁵⁰Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, §28 odst. 6

⁵¹Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §44 odst. 1

- neoprávněné použití peněžních prostředků státního rozpočtu a jiných peněžních prostředků státu,
- neoprávněné použití nebo zadržení peněžních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, státního fondu, Národního fondu nebo státních finančních aktiv,
- neoprávněné použití nebo zadržení peněžních prostředků územně samosprávného celku,
- neprovedení odvodu příjmu z prodeje nemovitého majetku České republiky, který nebyl nabyt darem nebo děděním, do 15 dnů od připsání částky,
- neprovedení odvodu stanoveného v důsledku změny finančního vztahu ke státnímu rozpočtu.

U obou typů organizací je odvod hrazen z jiných prostředků. Státní příspěvkové organizace může uhradit odvod za porušení rozpočtové kázně z rezervního fondu, nebo z fondu, který je k těmto účelům určen. Pokud v příslušném fondu, ze kterého má být odvod hrazen, není dostatek prostředků, může být odvod uhrazen na vrub nákladů hlavní činnosti.⁵² Tento postup a způsob hrazení se vztahuje i na penále uložené za toto porušení.

Příspěvková organizace územního samosprávného celku hradí tento odvod vždy z rezervního fondu. Na úhradu odvodu nesmí být použity prostředky, které byly do rezervního fondu postoupeny jako nespotřebované dotace.

2.4 Rozpočet příspěvkové organizace

Pro příspěvkové organizace je velmi důležité kontrolovat a dohlížet na to, aby finanční prostředky přidělené na realizaci její činnosti byly využity v souladu s podmínkami, za kterých jí byly prostředky poskytnuty a to co nejhospodárnějším způsobem. Efektivita využívání přidělených zdrojů představuje hlavní náplň managementu příspěvkových organizací. Možnosti managementu provádět rozsáhlejší manažerské rozhodování jsou do velké míry dány rozpočtovými limity, které jim často rozepisují jejich zřizovatelé. Příspěvkové organizace v tomto ohledu představují právní formu, která nemá ve srovnání s jinými právními formami organizací podobného charakteru ještě tak přísně danou

---

⁵²Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §61

rozpočtovou skladbu. Pro příspěvkové organizace bývají typické především limity na čerpání prostředků na mzdy, výdaje na nákup dlouhodobého majetku a účelové dotace.

Kvůli využívání veřejných zdrojů k financování příspěvkových organizací, je nutné věnovat zvláštní pozornost tvorbě rozpočtů. Charakteristickým rysem rozpočtu je vždy jeho vazba k určitému časovému období. Rozpočet stanovuje hodnotové ukazatele na budoucí období a bývá vyjádřen v peněžních jednotkách.

Rozpočty příspěvkové organizace mohou mít různé podoby:⁵³

- rozpočet organizace,
- vnitroorganizační, útvarový rozpočet,
- rozpočet na nákup dlouhodobého majetku.

Příspěvkové organizace na rozdíl od svých zřizovatelů, kteří mohou svůj rozpočet sestavovat buď jako vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový, musí mít svůj rozpočet sestaven výhradně jako vyrovnaný. Pokud příspěvková organizace tuto vyrovnanost nedodrží a její plánované příjmy budou převyšovat plánované výdaje, může zřizovatel organizaci uložit odvod do jeho rozpočtu. Protože příspěvkové organizace mohou kromě hlavní činnosti provozovat ještě činnosti doplňkové, je třeba, aby členění rozpočtu odpovídalo jednotlivým činnostem. Příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je stát, mohou do svého rozpočtu zahrnovat pouze položky, které spadají do její hlavní činnosti.

Systém rozpočtů příspěvkové organizace

Rozpočty příspěvkových organizací bývají tvořeny jako systém vzájemně propojených rozpočtů. Tento systém rozpočtů bývá složen z rozpočetní výsledovky, rozpočetní rozvahy, rozpočtu peněžních toků a rozpočtu územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí (podle struktury výkazu pro hodnocení plnění rozpočtu Fin 2 – 12 M).⁵⁴

Sestavení rozpočetní výsledovky je pro organizaci nejdůležitější fází přípravy rozpočtu. V této fázi se snaží organizace odhadnout výnosy a náklady, kterých by měla v období, pro které je rozpočet sestavován dosáhnout. Velmi důležité je při tvorbě rozpočetní výsledovky

---

⁵³ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0. s. 29

⁵⁴ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0. s. 31

respektovat vazbu mezi položkami ve finančním účetnictví a položkami v rozpočtu. Pokud by tato vazba mezi účty a rozpočtovými položkami nebyla zachována, byla by budoucí kontrola rozpočtu zbytečně komplikovaná a obtížná, někdy i neproveditelná.

Rozpočetní rozvaha zobrazuje předpokládanou změnu jednotlivých položek majetku a závazků, přičemž je tato rozvaha sestavována především na základě rozpočtu peněžních toků. Na rozdíl od podnikatelských subjektů, u kterých může být obsah a struktura rozpočetní rozvahy odlišná od rozvahy finančního účetnictví, rozpočetní rozvaha příspěvkových organizací se s rozvahou finančního účetnictví většinou shoduje.

Tvorba rozpočtu příspěvkové organizace

Rozpočet příspěvkové organizace sestavuje její zřizovatel, zpracování rozpočtu organizace do jednotlivých položek je úkolem jejího vedení. K sestavení rozpočtu příspěvkové organizace je třeba v první řadě předpovědět výnosy a náklady. Tento krok je nejčastěji proveden jako „kvalifikovaný odhad výnosů a nákladů podle loňských výsledků,“⁵⁵ které jsou upraveny o různé vlivy omezující rozpočet, o různé změny oproti minulému roku, případně o očekávané výsledky nových činností.

Pro usnadnění a zpřesnění kvalifikovaného odhadu je vhodné rozdělit náklady do následujících skupin:⁵⁶

- pravidelně se opakující náklady (provozní, materiálové, mzdové a energetické náklady, nájemné, pojištění, telefonní poplatky apod.),
- nepravidelné náklady (nepravidelné náklady, které lze předvídat, ale neuskutečňují se každý rok, např. generální opravy),
- náklady na rozvoj (tato skupina nákladů neobsahuje náklady na náhradu poškozeného zařízení, ale náklady na vybavení organizace kvalitnějším nebo výkonnějším zařízením).

Především s náklady na rozvoj organizace úzce souvisí rozpočet na nákup dlouhodobého majetku neboli kapitálový rozpočet. Sestavením tohoto rozpočtu organizace dává najevo

---

⁵⁵ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0. s. 32

⁵⁶ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0. s. 33

svůj strategický záměr a zobrazuje, do jaké míry zamýšlí rozvíjet své majetkové vybavení. Jakož i při sestavování jiných rozpočtů příspěvkové organizace, i zde je nejdříve proveden kvalifikovaný odhad zdrojů, které lze k tomuto rozvoji použít. Hlavní zdroje rozpočtu na nákup dlouhodobého majetku tvoří především:⁵⁷

- odpisy (příspěvkové organizace odepisují majetek v případě, že jim ho jejich zřizovatel svěřil do správy),
- účelové dotace na dlouhodobý majetek z rozpočtu zřizovatele, nebo ze státního rozpočtu,
- výnosy z prodeje hmotného dlouhodobého majetku se souhlasem zřizovatele u příspěvkových organizací územního samosprávného celku, státní příspěvkové organizace tyto výnosy automaticky odvádějí do státního rozpočtu,
- účelové dary od jiných subjektů,
- převody z rezervního fondu, které musí být schváleny zřizovatelem příspěvkové organizace.

Při sestavování rozpočtů mohou nastat situace, pro které bývá užíváno specifických postupů.

Řešení časového nesouladu financování

Především v souvislosti se subvencemi se může stát, že se stát zaváže financovat určitý projekt, ale peněžní prostředky poskytne se zpožděním. Zahájení projektu tak musí být financováno z vlastních zdrojů organizace a není výjimkou, že tento časový nesoulad musí být řešen pomocí bankovního úvěru.

Metoda s nulovým základem

Metoda s nulovým základem je založena na tom, že pro sestavení rozpočtu je hlavním podkladem přehled činností útvaru pro příští rok. Tuto metodu organizace uplatňují především v rámci různých grantových projektů.

---

⁵⁷ STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových orgnizací se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-189-0. s. 33

Rozpočtové limity

Při rozpočtování nákladů příspěvkových organizací bývají často pro některé nákladové položky stanovovány limity, do kterých může organizace čerpat prostředky na konkrétní účely z výdajových účtů státního rozpočtu. Ať už je organizace napojena na státní rozpočet, nebo na rozpočet územně samosprávného celku, v obou případech bývá stanoven limit celkového objemu prostředků na provoz organizace. Protože jednu z nejvýraznějších položek příspěvkových organizací tvoří platy, většinou bývají z objemu prostředků na provoz ještě samostatně stanoveny limity prostředků určených na platy zaměstnancům.

Rozpočtové limity fungují tak, že příspěvková organizace má oprávnění k čerpání peněžních prostředků ze státního rozpočtu až do výše limitu, který jí byl nastaven na základě pokynu správce příslušné kapitoly Českou národní bankou.

Příspěvkové organizaci se stanovují rozpočtové limity na následující položky:⁵⁸

- na čerpání příspěvku zřizovatele na provoz organizace,
- na čerpání individuálních dotací podle poskytnutých na konkrétní akce,
- na čerpání systémových dotací poskytnutých na konkrétní akce,
- na čerpání návratných finančních výpomocí poskytnutých na konkrétní akce.

Příspěvková organizace provádí čerpání limitů tak, že příspěvek od zřizovatele na činnost převádí do výše stanoveného limitu na svůj účet a dotace čerpá přímou úhradou potřeb, na které byla dotace poskytnuta, z výdajového účtu rozpočtu.

Limity jsou stanovovány na období jednoho čtvrtletí, proto by měla příspěvková organizace důsledně hlídat, do kdy se čerpání musí uskutečnit.

---

⁵⁸ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů, §65 odst. 4

3 Účetní a daňová problematika příspěvkových organizací

Účetní a daňová problematika příspěvkových organizací je v některých oblastech velmi specifická, úkolem této kapitoly je proto vystihnout nejvýraznější zvláštnosti, kterými se účetnictví a daně těchto subjektů vyznačují.

3.1 Finanční účetnictví příspěvkových organizací

Hlavním cílem vedení finančního účetnictví v neziskové organizaci je především zobrazení celého procesu činnosti organizace, a to nejen pro interní, ale i pro externí uživatele. Tato skupina externích uživatelů je oproti podnikatelským subjektům, pro které jsou hlavními externími uživateli především vlastníci, banky, zaměstnanci, obchodní partneři a podobně, ještě posílena o širokou skupinu veřejnosti. Se skutečností, že jsou příspěvkové organizace financovány z veřejných rozpočtů, je spojeno právo veřejnosti na podrobnější informace týkající se hospodaření organizace, než u podnikatelských subjektů. Veřejnost musí mít přístup k informacím o tom, jak efektivně organizace využívá veřejné prostředky a jak s nimi nakládá a to by měl systém účetnictví příspěvkové organizace umožňovat.

Hlavními uživateli účetních informací tedy jsou především:⁵⁹

- vrcholné vedení organizace,
- zřizovatel (odpovídá za hospodaření příspěvkové organizace v souladu s právními předpisy, kterými jsou hlavně rozpočtová pravidla a zákon o účetnictví),
- příslušné ministerstvo, pod které daná příspěvková organizace svou činností spadá,
- kontrolní orgány (finanční a daňové orgány, kontrolní orgán daného ministerstva, Nejvyšší kontrolní úřad apod.),
- veřejnost.

Protože jsou příspěvkové organizace prostřednictvím dotací napojeny na státní nebo územní rozpočet (podle typu konkrétní příspěvkové organizace), účetnictví pro ně představuje velmi důležitý nástroj kontroly plnění jejich rozpočtu.

---

⁵⁹ PODHORSKÝ, J. *Účtování a vedení účetnictví v organizačních složkách státu, územních samosprávných celcích a příspěvkových organizacích*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 364 s. ISBN 80-7273-119-X. s. 4

Protože mnoho příspěvkových organizací vykonává kromě své hlavní činnosti ještě činnost doplňkovou, vedlejší nebo hospodářskou, je třeba této činnosti věnovat zvláštní pozornost i v účetnictví. Tyto činnosti, které nepředstavují hlavní poslání organizace, jsou vykonávány za účelem dosažení zisku, je tedy nutné, ať již kvůli výpočtu daně z příjmu, nebo kvůli průkaznosti těchto údajů, aby příspěvková organizace v účetnictví zvlášť evidovala výnosy a náklady z hlavní činnosti a výnosy a náklady plynoucí z činností dalších.

Příspěvková organizace je dále povinna podle §18 odst. 7 zákona o daních z příjmů vést své účetnictví tak, aby nejpozději ke dni účetní závěrky byly vedeny odděleně příjmy, které jsou předmětem daně, příjmy, které nejsou předmětem daně a příjmy, které předmětem daně sice jsou, ale jsou od ní osvobozeny.

Legislativa

Finanční účetnictví musí vést příspěvková organizace stejně jako každá účetní jednotka podle platné právní legislativy. Účetní systém v České republice je regulován Ministerstvem financí a je tvořen zákony, vyhláškami a předpisy.

Nejdůležitější právní normou týkající se účetní problematiky je pro všechny účetní jednotky zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, který jednoznačně vymezuje příspěvkovou organizaci jako účetní jednotku. Se zákonem o účetnictví úzce souvisí některé vyhlášky, které provádějí některá ustanovení zmíněného zákona ve znění pozdějších předpisů. Pro příspěvkové organizace je prioritní vyhláška č. 505/2002 Sb., která platí pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami. Další právní normou upravující účetnictví jsou České účetní standardy. Příspěvkové organizace přitom účtují v souladu s Českými účetními standardy č. 501 až 522 pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu.

Směrná účtová osnova

Každá účetní jednotka je povinna sestavit pro účely správného vedení účetnictví svůj účtový rozvrh, v němž uvede všechny účty potřebné k zaúčtování všech účetních případů a k sestavení účetní závěrky. Účtový rozvrh sestavují účetní jednotky na základě směrné účtové osnovy, která určuje uspořádání a označení účtových tříd, účtových skupin

a syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv a také o nákladech, výnosech a o výsledku hospodaření.⁶⁰ Účetní jednotka pak podle svých potřeb může vytvářet ještě analytické účty k účtům syntetickým, musí však dodržovat členění směrné účtové osnovy, které je pro všechny účetní jednotky závazné, a to včetně číselného označení.

Jelikož se účetní operace příspěvkových organizací v mnohém liší od účetních operací podnikatelských subjektů, liší se i směrné účtové osnovy těchto subjektů. Příspěvkové organizace pro tvorbu svého účtového rozvrhu používají směrnou účtovou osnovu pro organizační složky státu, územně samosprávné celky a příspěvkové organizace, jejíž členění je uzpůsobeno tak, aby z ní příspěvkové organizace mohly převzít syntetické účty pro tvorbu svého účtového rozvrhu.

Směrná účtová osnova je rozdělená do následujících účtových tříd:⁶¹

- Účtová třída 0 – dlouhodobý majetek,
- Účtová třída 1 – zásoby,
- Účtová třída 2 – vztahy ke státnímu rozpočtu, k rozpočtu organizačních složek státu, k rozpočtu územních samosprávných celků a rozpočtové a finanční účty,
- Účtová třída 3 – zúčtovací vztahy,
- Účtová třída 4 – náklady organizačních složek státu a územních samosprávných celků,
- Účtová třída 5 – náklady územních samosprávných celků na hospodářskou činnost a náklady příspěvkových organizací,
- Účtová třída 6 – výnosy z hospodářské činnosti územních samosprávných celků a z činnosti příspěvkových organizací,

---

⁶⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, §14

⁶¹ Vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, ve znění vyhlášky č. 477/2003 Sb., vyhlášky č. 549/2004 Sb., vyhlášky č. 401/2005 Sb., vyhlášky č. 576/2006 Sb. a vyhlášky č. 353/2007 Sb., příloha č. 4

- Účtová třída 9 – fondy, výsledek hospodaření, dlouhodobé úvěry a půjčky, rezervy, závěrkové a podrozvahové účty,
- Účtová třída 7 a 8 má ponechán volný obsah, který si může určit účetní jednotka sama podle své potřeby.

Z uspořádání směrné účtové osnovy vyplývá, že příspěvková organizace nebude účtovat ve čtvrté účtové třídě, tudíž její účty nebude zahrnovat ani do svého účtového rozvrhu.

3.2 Daňová problematika příspěvkových organizací

Problematika daní je pro příspěvkové organizace složitá. Příčinou složité orientace příspěvkových organizací v daňových zákonech je neexistence definice, která by jednotně vymezovala neziskové organizace jako specifický typ daňového subjektu. Kvůli chybějícímu jednoznačnému vymezení neziskových subjektů, musí být osoby oprávněné užívat daňových výhod upraveny pro každý zákon samostatně, což vnáší do daňového prostředí především pro neziskové organizace značnou nepřehlednost. Toto komplikované pojetí přitom přehlíží specifickou povahu příspěvkových a všech dalších neziskových organizací.

Daň z příjmů

Ačkoliv příspěvkové organizace nejsou zřizovány za účelem dosahování zisku, mohou provozovat činnost, která zisk vykazuje. Zdanění jejich příjmů podléhá zvláštním podmínkám, které jsou společné pro všechny poplatníky, kteří nebyli založeni za účelem podnikání. §18 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů za tyto subjekty považuje „zejména zájmová sdružení právnických osob, pokud mají právní subjektivitu a nejsou zřízena za účelem výdělečné činnosti, občanská sdružení včetně odborových organizací, politické strany a politická hnutí, registrované církve a náboženské společnosti, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu, obce, organizační složky státu, kraje, příspěvkové organizace, státní fondy a subjekty, o nichž tak stanoví

zvláštní zákon.⁶² Za poplatníky patřící do této kategorie se naopak nepovažují obchodní společnosti a družstva, i když rovněž nebyly založeny za účelem podnikání.

Předmětem daně z příjmů příspěvkových organizací jsou následující skupiny příjmů.⁶³

- příjmy z reklamy,
- příjmy z členských příspěvků,
- příjmy z nájemného.

U příjmů z nájemného přitom platí výjimka, která se ale týká pouze těch příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je stát. Z předmětu daně se totiž vylučují příjmy „z úplatných převodů a úplatného užívání státního majetku mezi organizačními složkami státu a státními organizacemi a z pronájmů a prodeje státního majetku, které jsou podle zvláštního právního předpisu příjmem státního rozpočtu.“⁶⁴

Předmětem daně u poplatníků, kteří nebyli zřízeni za účelem podnikání, podle §18 odst. 4 nejsou především následující položky:

- příjmy z takových činností, které vyplývají z posláních organizace za podmínky, že náklady nebo výdaje, vynaložené v souvislosti s prováděním těchto činností jsou vyšší než příjmy z těchto činností (pokud by byly příjmy z těchto činností byly vyšší, pak by i tato činnost byla předmětem daně z příjmů),
- příjmy z dotací, příspěvků na provoz a jiných podpor poskytnutých z rozpočtu státu, kraje či obce podle zvláštních právních předpisů,
- příjmy z prostředků poskytnutých státními fondy, regionální radou regionu soudržnosti, z rozpočtu Evropské unie nebo veřejných rozpočtů cizích států apod.,
- příjmy z úroků z vkladů na běžných účtech,
- příjmy z úplatných převodů a úplatného užívání státního majetku mezi organizačními složkami státu a státními organizacemi,
- příjmy z pronájmů a prodeje státního majetku, které jsou podle zvláštního právního předpisu příjmem státního rozpočtu.

---

⁶² Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §18 odst. 8

⁶³ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §18 odst. 3

⁶⁴ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §18 odst. 4

Zákon o dani z příjmu právnických osob definuje v §19 odst. 1 mnoho druhů příjmů, které jsou předmětem daně, ale jsou o ní osvobozeny. Příspěvkové organizace by se však mohlo týkat osvobození pouze několika příjmů, a to zřejmě jen ve výjimečných případech. Příspěvkových organizací se týká například osvobození příjmů, které neziskovým subjektům plynou z loterií a podobných povolených her. Provozovatelé hazardních her povinně odvádí část zisku na veřejně prospěšné účely, přičemž tato úhrada představuje určitou kompenzaci za jejich malý společenský přínos. Prostředky získané z odvodů jsou rozděleny mezi různé neziskové organizace, příjemcem může být tedy i příspěvková organizace.

Pro jiné neziskové organizace je dále příznačné osvobození členských příspěvků, výnosů kostelních sbírek, příjmy z majetku, který je součástí nadačního jmění, příjmy z prostředků veřejné sbírky a podobně, žádné z nich však není charakteristické pro příspěvkové organizace.

Základ daně

Základem daně z příjmů je „rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti.”⁶⁵ Při zjišťování základu daně se vychází z hospodářského výsledku, který se skládá ze dvou částí, a to z hospodářského výsledku z hlavní činnosti a z hospodářského výsledku z doplňkové činnosti. Hlavní činnost zastává poslání organizace a je častým jevem, že většina příjmů hlavní činnosti není zahrnuta do předmětu daně, či je od ní osvobozená. Doplňkovou činnost zřizují příspěvkové organizace pro vykonávání hospodářské činnosti, která by měla dosahovat zisku, podléhá tedy stejnému zatížení jako podnikatelské subjekty. Kompenzace ztrát mezi hlavní a doplňkovou činností je zakázána.

---

⁶⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §23 odst. 1

Snížení základu daně příspěvkových organizací

Protože příspěvkové organizace patří do skupin organizací, které nejsou založeny za účelem zisku, mohou si při výpočtu daně z příjmu upravit svůj základ daně podle §20 odst. 7. Organizace může svůj zjištěný a již snížený základ daně z příjmů z hlavní činnosti snížit až o 30 %, přičemž maximální hranici přitom představuje částka 1 000 000 Kč.

Snížení základu daně má podmínku, že prostředky získané úsporou daňové povinnosti, musí být použity ke „krytí nákladů či výdajů souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to nejpozději ve třech bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích.“⁶⁶ Aby tuto podmínku organizace splnila a mohla její dodržení prokázat, je nutné, aby tyto prostředky získané danou úsporou sledovala ve svém účetnictví většinou v rezervním fondu pod příslušnými analytickými účty, aby mohla rozpuštění této částky v určeném období kontrolovat.

Pokud 30% snížení základu daně představuje částku menší než 300 000 Kč, může si poplatník odečíst částku ve výši 300 000 Kč, avšak maximálně do výše základu daně.

Jelikož příspěvkové organizace nejsou oprávněny poskytovat dary, nemohou uplatňovat odpočet hodnoty darů na veřejně prospěšné účely podle §20 odst. 8 zákona o daních z příjmů, jako tak mohou učinit podnikatelské subjekty. Jelikož posláním příspěvkových organizací bývá společností prospěšná činnost a jsou především financovány z veřejných zdrojů, nemělo by ani smysl, aby příspěvkové organizace dary poskytovaly.

Daň z přidané hodnoty

Podle §5 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty jsou osobami povinnými k dani všechny fyzické a právnické osoby, uskutečňující ekonomickou činnost bez ohledu na to, zda byly nebo nebyly založeny za účelem podnikání. Z hlediska DPH není podstatné vymezení hlavní a doplňkové činnosti, ale to, zda organizace vykonává činnost ekonomickou. Ekonomickou činností se pro účely DPH rozumí činnost, která je uskutečňována samostatně a je vykonávána za účelem získání příjmů. V případě, že příspěvková organizace svou činnost vykonává za příspěvek poskytnutý zřizovatelem, není

---

⁶⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, §20 odst. 7

tato činnost považována za ekonomickou a příspěvková organizace se v tom případě za osobu povinnou k dani nepovažuje.⁶⁷

Pokud příspěvková organizace provozuje činnost, která podle zákona o dani z přidané hodnoty za ekonomickou považována je, stává se tato činnost zdanitelným plněním, nebo může být podle bez nároku na odpočet od daně osvobozena. Činnosti osvobozené od daně z přidané hodnoty bez nároku jsou vymezeny §51 zákona o dani z přidané hodnoty. Pro příspěvkové organizace představují prioritní osvobození především plnění z výchovných a vzdělávacích činností, ze zdravotnických služeb a sociální pomoci.

Pokud je příspěvková organizace povinna k dani, rozhoduje o její povinnosti stát se plátcem DPH stejně jako u jiných subjektů její obrat za 12 po sobě jdoucích měsíců. Pokud obrat přesáhne částku 1 000 000 Kč, je organizace povinna do 15 dnů po skončení měsíce, ve kterém byla stanovená částka překročena, zaregistrovat se jako plátc DPH.⁶⁸ Postup, při kterém organizace zjišťuje svůj obrat, zohledňuje plnění, která jsou od daně bez nároku na odpočet osvobozená, a do obratu je nezahrnuje. Příspěvkové organizace, které jsou veřejnoprávními subjekty (uskutečňují výkon veřejné správy, který na ně byl přenesen zřizovatelem), nezahrnuje do svého obratu ani příjmy z převodu nemovitostí, jakékoliv rozpočtové příjmy, dotace ze státního rozpočtu, příspěvky od zřizovatele, ze státních fondů, grantových programů a Evropského společenství, příspěvky přijaté od vlastních členů a ani příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, který je součástí obchodního majetku.⁶⁹

Darovací daň, dědická daň a daň z převodu nemovitostí

Pro příspěvkové organizace je úprava darovací daně velmi důležitá, jelikož dary představují zdroj, který pomáhá zabezpečovat jejich financování. Podnikatelské subjekty poskytují příspěvkovým organizacím dary kromě různých osobních a morálních důvodů také proto, že hodnota darů na veřejně prospěšné účely pro ně představuje položku, o kterou si mohou snížit základ daně.

---

⁶⁷ SVOBODOVÁ, J. a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6. s. 333

⁶⁸ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, §95

⁶⁹ SVOBODOVÁ, J. a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6. s. 333–335

Podle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí platí, že pokud je jakékoliv tuzemské osobě od jiné fyzické nebo právnické osoby bezúplatně poskytnut nějaký majetek nebo finanční dar, je poplatníkem darovací daně vždy nabyvatel. Cena darovaného majetku sice představuje pro příspěvkovou organizaci předmět darovací daně, organizace je od ní však osvobozena. Osvobození příspěvkových organizací je dáno §20 odst. 1, který od darovací daně osvobozuje Českou republiku a územní samosprávné celky, jakož i jimi zřizované příspěvkové organizace. Osvobození se tedy týká všech příspěvkových organizací bez ohledu na zřizovatele. Podle §21 odst. 5 nepodávají tyto subjekty ani daňové přiznání.

Stejné podmínky jako v případě darovací daně platí pro příspěvkové organizace i v případě daně dědické. Daň dědická a darovací jsou spolu s daní z převodu nemovitostí upraveny jedním společným zákonem a dědická a darovací daň mají společné vymezení osvobození o daně. Daň z převodu nemovitostí příspěvkovým organizacím žádné zvláštní výhody neposkytuje a platí pro ně stejné podmínky jako pro podnikatelské subjekty.

Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí se skládá z daně z pozemků a z daně ze staveb. Podle zákona č. 338/1992., o dani z nemovitostí je poplatníkem daně z nemovitostí vždy vlastník, v případě majetku státu pak organizační složka, či právnická osoba, která má k pozemku či stavbě právo trvalého užívání.

Příspěvkové organizace mohou využít osvobození od daně, které jejich daňovou povinnost k této dani zcela eliminuje. Od daně z nemovitostí jsou osvobozeny všechny nemovitosti ve vlastnictví státu či spravované Pozemkovým fondem České republiky, které nejsou využívány k podnikatelské činnosti, jsou-li příspěvkové organizaci pronajaty.⁷⁰ Bez ohledu na vlastníka pozemku či stavby se pak na příspěvkové organizace vztahuje osvobození daně §4 odst. 1 písm. g a §9 odst. 1 písm. k, které osvobozuje od daně z nemovitostí pozemky a stavby sloužící školám a školským zařízením, muzeím a galeriím, knihovnám, státním archivům, zdravotnickým zařízením, zařízením sociální péče, nadacím a památkovým objektům. V případě, že příspěvková organizace nemovitost pouze užívá,

---

⁷⁰ Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, §4 a §9

ale vlastníkem je její zřizovatel, daňové přiznání k dani z nemovitostí nepodává. Pokud je vlastníkem, musí nárok na osvobození uvést v daňovém přiznání.

Silniční daň

Zákon č. 16/1993 Sb. o dani silniční neziskové subjekty nevymezuje. Předmětem silniční daně jsou silniční motorová vozidla registrovaná a provozovaná v České republice používaná nejen k podnikání, ale i k činnostem, ze kterých plynou příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů u subjektů, které nebyly založeny za účelem podnikání.⁷¹ Vozidla příspěvkových organizací tedy nejsou z předmětu daně žádným způsobem vyňaty.

Důležitým kritériem je, zda příjmy organizace převyšují její výdaje a tedy zda jsou její příjmy předmětem daně z příjmů, bez ohledu na osvobození těchto příjmů. Pokud jsou příjmy příspěvkové organizace předmětem daně z příjmů, stává se organizace plátcem silniční daně. Zde nastává problém, spočívající v zálohách na silniční daň, které plátce musí odvádět k 15. dubnu, červenci, říjnu a prosinci. Příspěvková organizace vždy nemusí vědět, zda její hospodaření skončí ziskem či ztrátou, neví tedy, zda bude mít povinnost plátce silniční daně a zda musí platit zálohy. Zodpovědné příspěvkové organizace jsou v důsledku nejisté situace nuceny odvádět platby, aniž by bylo jasné, zda mít daňovou povinnost. Pokud by příspěvková organizace účtovala v rámci roku hospodářského nikoliv kalendářního, byla by situace ještě komplikovanější.⁷²

---

⁷¹ Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů, §2 odst. 1

⁷² TOPINKA, J. a kol. *Studie daňové problematiky neziskového sektoru* [online]. c2006. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z: <http://www.e-cvns.cz/show_prispevek.php?id=16&saveasname=Studie_ke_zprave_o_neziskovem_sektoru.doc>. s. 9

4 Příspěvková organizace Pečovatelská služba města Mladá Boleslav

Pečovatelská služba je v Mladé Boleslavi poskytována od 70. let. Jejím původním zřizovatelem byl Okresní úřad Mladá Boleslav, později se však organizace stala součástí Okresního ústavu sociálních služeb v Mladé Boleslavi. Od 1. 9. 1992 má Pečovatelská služba města Mladá Boleslav statut příspěvkové organizace s právní subjektivitou a jejím zřizovatelem je Statutární město Mladá Boleslav.

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav je příspěvkovou organizací, jejímž posláním je prostřednictvím svých služeb pomáhat seniorům a osobám se zdravotním postižením setrvávat i přes nepříznivou zdravotní a sociální situaci ve svých domovech a zachovat si tak vazbu na své přirozené prostředí a své blízké.

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav sídlí na adrese Na Radouči 1081 v Mladé Boleslavi, své služby však kromě tohoto města poskytuje také smluvně na území Bělé pod Bezdězem, Dobrovice, Kosmonosy, Řepova a nově i Dolních Stakor.

Personální zajištění

K 31. 12. 2009 zaměstnávala Pečovatelská služba města Mladá Boleslav 47 zaměstnanců, přičemž přepočteno na celé úvazky činil tento počet 46,5 zaměstnance. Pro účely evidence sleduje organizace stav svých zaměstnanců v následující struktuře:

- pracovníci v sociálních službách – 40 zaměstnanců (39,75 úvazku),
- sociální pracovníci – 3 zaměstnanci (3 úvazky),
- hospodářko-správní a provozně-techničtí zaměstnanci – 4 zaměstnanci (3,5 úvazku),
- zaměstnanci převážně manuálně pracující – 1 zaměstnanec (0,25 úvazku).

Organizační struktura Pečovatelské služby města Mladá Boleslav je uspořádána do následujících úseků podle náplně jejich činnosti:

- provozně-technický úsek,
- ekonomický úsek,

- čtyři úseky sociálních služeb (sociální služby jsou rozděleny do čtyř úseků, přičemž každý z těchto úseků zajišťuje svůj okruh činností, které jsou koordinovány vedoucím konkrétního úseku).

Všech šest úseků PSMB je na stejné organizační úrovni. Celá organizační struktura je zobrazena v příloze C. Mimo stálých zaměstnanců využívá organizace i pracovních poměrů na základě dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce, v průběhu roku 2009 organizace takto uzavřela dohodu s 29 pracovníky.

4.1 Hlavní a doplňková činnost

Veškerá činnost Pečovatelské služby města Mladá Boleslav je v současné době vykonávána v rámci hlavní činnosti, do roku 2008 však organizace provozovala zároveň i činnost doplňkovou.

Hlavní činnost

Hlavní činnost organizace je vymezena následujícími druhy poskytovaných sociálních služeb: pečovatelská služba, osobní asistence, denní stacionář, odlehčovací služba a tísňová péče. Oddělení jednotlivých služeb je důležité především z důvodu financování služeb, ale také z důvodu lepší přehlednosti hospodaření a odpovědnosti za jednotlivé činnosti.

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba poskytuje seniorům, zdravotně postiženým či chronicky nemocným osobám služby jako jsou rozvoz obědů, péče v domácnosti, nákupy, praní prádla, pomoc při hygieně apod. Tyto služby jsou poskytovány denně, podle situace klienta i v odpoledních a večerních hodinách a ve dnech mimo pracovní dny. K zajištění takovéto péče jsou využívány tzv. dělené směny. Služby jsou vykonávány terénně, nebo ambulantně v zařízeních pečovatelské služby, jako jsou prádelny a střediska osobní hygieny.

Osobní asistence

Služba osobní asistence patří k novějším službám organizace. Tato služba mohla být zavedena díky dotaci z humanitárního fondu, kterou PSMB poskytl v letech 2005 a 2006 Středočeský kraj. Od roku 2007 je již osobní asistence financována z příspěvku zřizovatele a její oblíbenost mezi klienty stále roste. Asistenční služba zajišťuje svým klientům osobní

pomoc s běžnými úkony, pomáhá rozvíjet jejich soběstačnost a předcházet jejich sociálnímu vyloučení. Asistenční služba je poskytována v přirozeném prostředí uživatele a časově se přizpůsobuje potřebě klienta.

Denní stacionář

Služby denního stacionáře zajišťuje PSMB již od roku 2002 v zařízení pečovatelské služby Domovinka. Pobyt ve stacionáři zajišťuje denní zajištění péče a zapojení do aktivit, jako jednoduchá rehabilitace, cvičení motoriky, muzikoterapie a podobně. Denní stacionář funguje také jako podpora pečujícím osobám, které tak mohou koordinovat péči o svého příbuzného se svým zaměstnáním.

Odlehčovací služba

Odlehčovací služba je nejnovější službou, kterou PSMB svým uživatelům nabízí, její poskytování bylo zahájeno v únoru roku 2008. Tato služba poskytuje osobám se sníženou soběstačností pobytové služby (omezené délkou trvání čtyř týdnů) a umožňuje tak pečujícím osobám zvládat péči o člověka, který nemusí odcházet do ústavní péče. Služba je poskytována nepřetržitě v prostorách denního stacionáře.

Tísňová péče

Tísňová péče, kterou PSMB poskytuje od roku 2007, zajišťuje nepřetržitou možnost komunikace s osobami, jež jsou vystaveny vysokému riziku ohrožení jejich zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich stavu. Služba funguje tak, že uživatel u sebe nosí (zpravidla na krku) ovladač s tísňovým tlačítkem, které umožňuje spojit se z jakéhokoliv místa v bytě, po celých 24 hodin denně s centrálním dispečinkem. V případě, že klient potřebuje pomoci a nemůže si sám přivolat pomoc například telefonem, spojí se pomocí tlačítka s dispečinkem a ten zorganizuje okamžitou pomoc podle daného problému klienta. Efektivnost zásahů v závažných situacích zlepšuje možnost uložení klíčů od bytu uživatele v trezoru organizace.

Doplňková činnost

Doplňkovou činnost již Pečovatelská služba města Mladá Boleslav v současné době neprovozuje. Dříve však pronajímala plochy osobních automobilů, užívaných pro služby organizace, k reklamním účelům. Doplnková činnost byla ukončena v roce 2008.

4.2 Financování Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav financuje svou činnost především ze dvou hlavních zdrojů. Prvním z nich je příspěvek od zřizovatele, druhým jsou dotace, poskytované Ministerstvem práce a sociálních věcí. Důležitou část příjmů PSMB tvoří také úhrady od uživatelů, na které je v poslední době kladen stále větší důraz ze strany poskytovatele dotace MPSV.

Návaznost na rozpočet města

Statutární město Mladá Boleslav je zřizovatelem 21 příspěvkových organizací, z nichž 19 přísluší pod správu Odboru školství, kultury, tělovýchovy a 2 jsou řízeny Odborem sociálních věcí.

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav spadá pod odbor sociálních věcí, z jehož prostředků je částečně financovaná. Jak vyplývá z práv a povinností zřizovatele informovat se o hospodářském výsledku příspěvkové organizace a schvalovat jeho rozdělení, je Pečovatelská služba povinna všechny své návrhy nejprve předložit ke schválení svému zřizovateli. Jednání o rozdělení hospodářského výsledku do příslušných fondů pak probíhá za přítomnosti vedoucího Ekonomického odboru, vedoucího odboru sociálních věcí a ředitele příspěvkové organizace. Výsledky hospodaření a jejich finanční vypořádání všech příspěvkových organizací musí být nakonec schváleno usnesením Rady města Mladá Boleslav.

Při poskytování příspěvku na činnost je důležité, zda je příspěvek určen na provoz či na investice. Pečovatelské službě je v posledních letech poskytován příspěvek pouze na provoz (viz příloha E), což vychází ze samotného charakteru činností organizace, které jsou spíše než na investiční vybavení náročné na provozní a především osobní náklady. Poslední příspěvek na investice byl zřizovatelem poskytnut v roce 2006, kdy Pečovatelská služba investovala do kamerového systému a do nákupu automobilu. O výši příspěvku, který bude v daném roce organizaci přidělen, rozhoduje Odbor sociálních věcí, kterému jsou přiděleny z rozpočtu města prostředky, které pak musí rozdělit mezi organizace a činnosti, které má na starost.

V roce 2009 činily příjmy rozpočtu Statutárního města Mladá Boleslav 850 020 000 Kč. Tyto příjmy byly rozděleny mezi jednotlivé odbory, sociální fond a splátky úvěrů tak, že

pro Odbor sociálních věcí bylo vyčleněno 14 398 000 Kč. Celá tato částka byla určena na provoz. Odbor sociálních věcí pak vyčlenil pro Pečovatelskou službu příspěvek na provoz ve výši 8 550 000 Kč. Návaznost rozpočtu PSMB na rozpočet města je znázorněna v příloze D.

V roce 2008 byl pro Pečovatelskou službu vyčleněn příspěvek 11 700 000 Kč, skutečná výše příspěvku však nakonec činila pouze 7 100 000 Kč. Zřizovatel má zkrácení příspěvku právo provést, pokud se významně změní podmínky, za nichž byly tyto prostředky z rozpočtu přislíbeny. V případě Pečovatelské služby tuto změnu podmínek představovala dotace, která byla schválena a přidělena ve výši 6 000 000 Kč Ministerstvem práce a sociálních věcí. Jelikož rozpočet každé příspěvkové organizace musí být sestaven jako vyrovnaný, byl příspěvek zřizovatele upraven tak, aby podmínka vyvážnosti byla splněna.

Po těchto provedených úpravách se i skutečný stav rozpočtu města zjištěný ke konci roku může odlišovat od rozpočtu, který byl na daný rok původně schválen. V roce 2008 byl upravený rozpočet vyčerpán pouze do výše 88 %, což činilo úsporu oproti plánu cca 118 000 000 Kč. Jelikož skutečné čerpání prostředků bylo menší, než se předpokládalo i u některých činností, na které byly poskytnuty dotace ze státního rozpočtu, muselo město provést řádné vyúčtování a vypořádání těchto dotací a vrátit nevyčerpané prostředky do státního rozpočtu. Tyto prostředky nebyly vyčerpany především Odborem sociálních věcí, které do plné výše nevyčerpal prostředky určené na sociálně-právní ochranu dětí a příspěvky na péči. Ráda bych na tomto místě zdůraznila, že příspěvky na péči nemají s organizacemi zajišťujícími sociální služby žádnou přímou spojitost. Vracené nevyčerpané dotace do státního rozpočtu činily v roce 2008 1 695 630 Kč. Dotace, které tímto způsobem stát poskytuje městu, Pečovatelská služba nevyužívá. Pečovatelská služba využívá ze státního rozpočtu dotace jiného charakteru, o které žádá přímo jako poskytovatel sociálních služeb a nejsou jí poskytovány prostřednictvím rozpočtu města.

Dotace z kapitoly MPSV státního rozpočtu

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav nezakládá svou činnost pouze na příspěvcích od zřizovatele, ke svému financování využívá i dotaci poskytovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí. Tyto dotace nejsou žádným způsobem vázány na rozpočet města, jejich přidělení není automatické, neexistuje na ně žádný právní nárok a Pečovatelská služba o ně

musí každým rokem žádat. Přesto však tento finanční vztah neprobíhá bez účasti nějakého územního samosprávného celku. Dodržení dotačních podmínek sleduje v případě PSMB Krajský úřad Středočeského kraje, s jehož Odborem sociálních věcí vždy organizace musí provést finanční vypořádání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhlašuje dotační řízení v rámci dvou programů podpory. Program podpory A je určen poskytovatelům služeb místního nebo regionálního charakteru. V rámci tohoto programu žádá o dotace i Pečovatelská služba města Mladá Boleslav. Program podpory B je pak určen na podporu služeb majících celostátní charakter a dopadajících na celou společnost.

Všechny subjekty, které o dotaci MPSV žádají, se musí řídit metodickými pokyny Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb pro daný rok. V této metodice jsou uvedeny všechny potřebné pokyny týkající se žádostí, podmínek přidělení, čerpání a finančního vypořádání dotací. O dotaci MPSV může požádat pouze poskytovatel sociální služby, který má k této činnosti oprávnění a je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle zákona o sociálních službách. Dotační řízení v oblasti podpory neziskového sektoru vyhlašuje Ministerstvo práce a sociálních věcí každoročně. Cílem této podpory je přispívat na provoz a rozvoj sociálních služeb poskytovaných neziskovými organizacemi a účel použití dotace musí být v souladu s metodikou. Pro poskytování dotací v rámci programu A, ve kterém žádá právě Pečovatelská služba města Mladá Boleslav je účelem „financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním sociálních služeb v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.”⁷³ Cíl dotací pak PSMB ve svých žádostech definuje jako „spolufinancování provozu poskytování sociálních služeb osobám, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci.”

---

⁷³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Metodika Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb* [online]. c2009 [cit. 2010-01-18]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7470>>. s. 1

Náklady, které smí být z poskytnutých dotací MPSV hrazeny, opět přesně vymezuje metodika pro poskytování dotací. Mezi tzv. uznatelné náklady, na které může organizace takto poskytnuté prostředky použít, patří:⁷⁴

- osobní náklady včetně odvodů sociálního a zdravotního pojištění,
- provozní náklady nezbytné pro poskytování sociální služby. Do těchto nákladů patří nákup drobného dlouhodobého majetku, spotřeba materiálu a platby za služby, kterými mohou být např. nájemné, spotřeba energie, různé poplatky za telefon, internet, právnické a ekonomické služby a ostatní služby přímo související s poskytováním sociálních služeb. Dotace mohou být použity i na úhradu cestovních výdajů, školeních či kurzů, ale pouze v tom případě, pokud cestovné souvisí přímo s poskytováním sociální služby či účastí poskytovatele na školení či kurzu, které ale musí splňovat určité podmínky. Organizace může z dotací hradit pouze ty kurzy a školení, které jsou zaměřené na další vzdělávání sociálních pracovníků a obnovu, upevnění a doplnění kvalifikace v oblasti vzdělávání vedoucích pracovníků podle zákona o sociálních službách.

Za poskytnuté dotace naopak nesmí být hrazeny následující tzv. neuznatelné náklady:

- náklady, které nesouvisí s poskytováním základních činností,
- pořízení nebo technické zhodnocení dlouhodobého majetku,
- odpisy dlouhodobého majetku a další náklady účtové skupiny 55,
- náklady na reprezentaci,
- odměny funkcionářů,
- ostatní sociální pojištění a ostatní sociální náklady na zaměstnance jako např. příspěvky na penzijní připojištění, životní pojištění apod.,
- členské příspěvky v institucích a asociacích a jiné náklady účtové skupiny 58,
- finanční leasing, tvorba zisku, daně a poplatky, smluvní pokuty, školení a kurzy, které nejsou zaměřeny na oblast dalšího vzdělávání sociálních pracovníků apod.

---

⁷⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Metodika Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb* [online]. c2009 [cit. 2010-01-18]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7470>>. s. 4

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav používá dotace výhradně na výplatu odměn. Náklady na platy zaměstnanců tvoří nejvýznamnější část jejich nákladů a má tedy jistotu, že dotaci na tento účel v příslušném roce vyčerpá v plné výši a nebude muset vrátet část dotace zpět do státního rozpočtu. Zároveň platy tvoří položku, ve které nehrozí žádné spory v tom, zda je náklad z hlediska použití dotací uznatelný či neuznatelný.

Jelikož Pečovatelská služba města Mladá Boleslav poskytuje v rámci své hlavní činnosti pět různých služeb, musí v dotačním řízení žádat o peněžní prostředky na každý druh služby zvlášť. Výše dotací čerpaných na jednotlivé služby v letech 2007 až 2010 jsou uvedeny v příloze E.

Organizace podává pouze jednu žádost, která je složena z částí, přičemž každá je věnována konkrétnímu druhu služby. Společnou část žádosti tvoří titulní strana, která obsahuje obecné náležitosti organizace a závěrečná část obsahující souhrnnou výši požadavku, prohlášení o bezdlužnosti a podpis statutárního zástupce. Pro každou službu je nutné sestavit rozpis jejího personálního zajištění a rozpočet, který kromě plánované výše nákladů uvádí také požadavek na dotaci, kterou by měla být daná položka zčásti či v plné výši kryta.

Rozpis personálního zajištění může být komplikován faktem, že pracovní náplň některých zaměstnanců spočívá v kombinaci více činností v rámci jednoho pracovního poměru. Konkrétně se jedná o službu tísňové péče, kterou zabezpečují zaměstnanci vykonávající pečovatelskou službu. Tato kombinace je řešena dělenými úvazky, které jsou poté zahrnovány do rozpočtů jednotlivých služeb pouze částečně, zaměstnanci jsou evidováni úvazkem 0,25 v tísňové službě a úvazkem 0,75 v pečovatelské službě. Toto rozdělení nesmí organizace zanedbat z důvodu nutnosti přesného vymezení nákladů na danou službu, které je součástí rozpočtu jednotlivých služeb a je nezbytné pro bezproblémový průběh celého dotačního řízení.

Pokud dotační řízení proběhne úspěšně, vydá MPSV rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace z kapitoly 313. Přiznané dotace nebývají vypláceny jednorázově, ale zpravidla ve třech splátkách. V roce 2010 budou přiznané dotace vypláceny následujícím způsobem:

- 1. splátka přiznané dotace ve výši 40% do 31. 3. 2010,
- 2. splátka přiznané dotace ve výši 30% do 31. 5. 2010,
- 3. splátka přiznané dotace ve výši 30% do 30. 9. 2010.

Data a procentní části splátek jsou stanoveny vždy pro dané dotační řízení, termíny vyplácení se v různých letech neshodují.

Úhrady od uživatelů

Úhrady od uživatelů tvoří ne většinovou, ale přesto významnou část příjmů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav. Spoluúčast klienta je jedním z prvků vícezdrojového financování, na kterém je financování sociálních služeb založeno.

K úhradě poskytovaných služeb jsou občanům poskytovány tzv. příspěvky na péči, což jsou sociální dávky „určené na krytí zvýšených životních nákladů vyvolaných potřebou péče o závislou osobu.“⁷⁵ Po poskytnutí příspěvku na péči se klienti, případně o ně pečující osoby, sami rozhodují o tom, zda příspěvek použijí na zajištění péče prostřednictvím poskytovatele sociálních služeb či ke zlepšení možností zajistit péči pouze za podpory příbuzných.

Příspěvky na péči jsou poskytovány v závislosti na stupni závislosti klienta, který je posuzován podle zdravotního stavu, časové i místní orientace klienta, jeho samostatné mobility, schopnosti obstarat si výživu, dodržovat osobní hygienu, starat se o byt, komunikovat, dodržovat denní režim.⁷⁶ Podle těchto kritérií je posuzováno, zda má občan na příspěvek na péči nárok a v případě kladného rozhodnutí také do jaké kategorie jeho nárok na příspěvek náleží. Výše měsíčních příspěvků na péči podle jednotlivých stupňů závislosti na pomoci jiné fyzické osoby jsou uvedeny v následující tabulce.

---

⁷⁵ PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. 152 s. ISBN 80-86395-69-3. s. 107

⁷⁶ PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. 152 s. ISBN 80-86395-69-3. s. 108

Tab. 1 Příspěvky na péči podle stupně závislosti

Stupeň závislosti	Výše příspěvku na péči	
	osoby do 18 let	osoby nad 18 let
1. stupeň = lehká závislost	3 000 Kč	2 000 Kč
2. stupeň = středně těžká závislost	5 000 Kč	4 000 Kč
3. stupeň = těžká závislost	9 000 Kč	8 000 Kč
4. stupeň = úplná závislost	12 000 Kč	12 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, §11

Účel příspěvků na péči nespočívá pouze v pomoci státu zdravotně či sociálně znevýhodněným osobám. Příspěvky na péči by měly výrazně přispívat k tomu, aby organizace poskytující sociální služby nebyly závislé pouze na příspěvcích zřizovatelů a dotacích, ale aby bylo možné zvýšit spoluúčast na financování služeb ze strany samotných klientů.

Docílit toho, aby služeb PSMB využívali skutečně potřebné osoby, které mají nárok na příspěvek na péči, je jedním z důvodů, proč Pečovatelská služba města Mladá Boleslav přistoupila k několika změnám, které bych ráda popsala v následující kapitole.

5 Analýza a zhodnocení hospodaření Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

1. října 2009 provedla Pečovatelská služba města Mladá Boleslav několik výraznějších úprav týkajících se služeb, které poskytuje, především pak jejich cen. Hlavním důvodem těchto změn bylo především splnění podmínek pro poskytnutí neinvestičních dotací MPSV. Účelem úpravy ceníku bylo také upravit ceny služeb tak, aby se více blížily skutečným nákladům a organizace je tak mohla poskytovat bez větších výraznějších ztrát.

V rámci podmínek pro poskytnutí neinvestiční dotace bylo v dotačním řízení pro rok 2009 zavedeno nové kritérium, kterým je minimální průměrná měsíční výše úhrady za uživatele. Důvodem, proč MPSV stanovilo minimální průměrné výše úhrad, je zajistit, aby se do financování sociálních služeb tímto způsobem dostaly příspěvky na péči, které jsou občanům podle stupně jejich závislosti poskytovány. Minimální průměrné úhrady jsou stanoveny pro každý druh služby, částky týkajících se Pečovatelské služby města Mladá Boleslav jsou uvedeny v příloze F.

Pečovatelská služba města Mladá Boleslav požadované průměrné výše úhrad v rámci činností pečovatelská služba a tísňová péče nesplňuje. Tato situace začala představovat pro PSMB závažný problém, jelikož je financování její činnosti na dotacích závislé výrazným způsobem. Situace dotačního řízení pro rok 2009 byla vyřešena žádostí České asociace pečovatelských služeb, která iniciovala přehodnocení a snížení výše průměrné úhrady pro přiznání dotace na rok 2009 pro pečovatelskou službu. PSMB v tomto dotačním řízení dotaci na pečovatelskou službu získala, o dotaci na tísňovou péči však žádat nemohla.

Přestože dotační řízení pro rok 2009 dopadlo ku prospěchu PSMB, nelze toleranci MPSV očekávat i v dalších letech. Tato nepříznivá situace byla hlavním impulzem pro přehodnocení cen poskytovaných služeb a způsobu, jakým jsou jednotlivé služby poskytovány a účtovány.

5.1 Analýza efektivnosti jednotlivých služeb a přijatá opatření

PSMB důkladně zanalyzovala všechny činnosti, které svým klientům nabízí. Účelem této analýzy bylo určit konkrétní služby, jejichž poskytování je pro organizaci neefektivní a podle toho přehodnotit způsob poskytování těchto služeb a stanovení jejich cen.

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba je druh činnosti, který je z hlediska této analýzy nejproblematictější. Ze všech druhů činností poskytovaných PSMB je nákladově nejnáročnější a spektrum nabízených služeb je velmi široké.

Po rozboru jednotlivých činností pečovatelské služby bylo konstatováno, že ke snižování průměru uživatelských úhrad dochází především při poskytování samostatných úkonů a to nejčastěji při:

- dovozu jídla ve všední dny,
- zajišťování běžného úklidu 1krát za 2 týdny i déle,
- provádění pedikúry v SOH či v domácnosti.

Využívání samostatných úkonů, které následně snižují průměr uživatelských úhrad, se týká nejčastěji občanů, kteří mají zažádáno o umístění v domě s pečovatelskou službou. Někteří z těchto žadatelů jsou soběstační, podmínkou pro umístění do zařízení je však využívání alespoň nějaké sociální služby, a proto tito lidé využívají nějaké služby pouze z obavy o zrušení jejich žádosti o umístění.

Kromě těchto položek byly za problematické z hlediska efektivnosti způsobu poskytování označeny ještě nákupy. Drobné změny byly provedeny ve většině poskytovaných služeb, nejpodstatnější opatření se však týkaly právě těchto služeb.

Nákupy

Položka nákupů je problematická z hlediska rozlišení nákupu běžného a velkého. Nákup běžný byl charakterizován zbožím běžné spotřeby, odpovídající běžné spotřebě, což je však popsáno velmi neurčitě. Velký nákup se pak vyznačoval nákupem nezbytného vybavení domácnosti, ošacení a podobně.

Problém nákupů spočíval v tom, že klienti ve snaze ušetřit výdaje za tuto službu často požadovali nákup jednou týdně, což vzhledem k objemu nemohl zajišťovat pouze jeden

pracovník. Klienti také často žádali využití akcí v obchodech, čímž však objem nákupu dále přesahoval běžné potřeby klienta, přitom cena za službu zůstávala kvůli charakteru zboží běžné spotřeby stále na stejné úrovni.

Zefektivnění služby nákupů pro organizaci spočívá v jasném rozlišení běžného a velkého nákupu. Běžný nákup je nově omezen hmotností do 5 kg a může být pečovatelkou zajištěn v nejbližším obchodě. Velký nákup se pak pohybuje v rozmezí 5 až 15 kg. Velkou úlevu představuje toto opatření především pro pečovatelky.

Běžný úklid

Běžný úklid je služba, která je klientovi účtována podle délky trvání úkonu. Ve snaze ušetřit mnohdy klienti využívají služeb úklidu opět v menší frekvenci, i když je potřeba provádět úklid častěji. Malou frekvencí využití běžného úklidu jako samostatné služby dochází k výraznému snižování průměru úhrad a služba zároveň nemůže plnohodnotně plnit svůj účel.

Jelikož účel této služby spočívá v zajištění potřebné úrovně čistoty domácnosti uživatele, byla stanovena minimální frekvence poskytnutí úklidu jednou týdně. Toto opatření umožňuje udržovat byt klienta v dobrém stavu trvale, což by měla služba běžného úklidu splňovat.

Pedikúra

Samostatné poskytování tohoto úkonu typickým případem služby, která pečovatelské službě snižuje průměr měsíčních úhrad uživatelů. Z tohoto důvodu PSMB rozhodla, že pedikúra bude poskytována pouze jako součást při poskytnutí celkové koupele ve středisku osobní hygieny. V domácnosti klienta bude pedikúra poskytována pouze osobám s velkou neschopností pohybu, které využívají i další úkony pečovatelské služby.

Dovoz jídla

Obědy zajišťuje PSMB ve spolupráci s Jídelnou v Penzionu ve vedlejším Penzionu pro důchodce. Pečovatelská služba si za dovoz obědů ve všedních dnech účtovala jednotnou částku diferencovanou pouze podle místa bydliště klienta, kam byl oběd dovážen.

Jelikož pečovatelské službě snižovali průměr úhrad klienti, kteří využívali službu dovozu obědů jako samostatného úkonu, rozhodla se PSMB diferencovat ceny pro klienty využívající pouze tuto službu a pro ty, kteří využívají kromě dovozu jídla ještě další úkony ve větším rozsahu. Účelem této změny je nejen zvýšení úhrad těmito uživateli, ale také motivovat tyto klienty k tomu, aby využívali i dalších služeb poskytovaných organizací.

Osobní asistence

U služby osobní asistence jsou mezi uživateli velké rozdíly v požadavcích na dobu poskytování služby. Ke snižování průměru úhrad docházelo při poskytování služby klientům, kteří požadují kratší dobu trvání služby. Krátké doby při využívání služby osobní asistence způsobují časové ztráty, jelikož asistenti tráví více času častějším přemísťováním mezi uživateli, čímž dochází k finančním ztrátám pro organizaci.

Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto o cenovém zvýhodnění uživatelů, kteří využívají služby osobní asistence v delších časových úsecích. Ceny jsou nyní stanoveny diferencovaně podle počtu hodin nepřetržité asistence, čímž jsou eliminovány ztráty způsobené častými přesuny asistentů během směny a klienti jsou motivováni využívat službu v delších časových úsecích.

Tísňová péče

Tísňová péče je služba, jejíž skutečné úhrady se nachází hluboko pod požadovaným minimálním průměrem úhrad. Je zřejmé, že ze stávající ceny 100 Kč za měsíc nemůže organizace tuto cenu zvýšit tak, aby splnila požadovaný průměr úhrad. 1000 Kč měsíčně za tuto službu je cena, kterou by převážná většina klientů nebyla ochotna akceptovat, a tak velký rozsah omezení služby by byl v rozporu s posláním organizace. PSMB se vzhledem k těmto okolnostem rozhodla zvýšit cenu tísňové péče na 300 Kč, což i tak představuje pro klienty velmi radikální zvýšení.

Denní stacionář

Denní stacionář je služba, která požadovaný minimální průměr úhrad splňuje, nebylo tedy nutné ceny této služby výraznějším způsobem zvyšovat. Změna však byla provedena ve způsobu stanovení ceny za službu. Dosud se cena za pobyt v denním stacionáři odvíjela podle konkrétních úkonů a aktivit, které klient během pobytu ve stacionáři absolvoval. PSMB se rozhodla nesčítat již ceny za jednotlivé úkony a stanovila za pobyt ve stacionáři

denní částku, která bude účtována každému klientovi bez ohledu na program jeho pobytu. Stanovená denní částka činí včetně oběda 219 Kč, bez oběda pak 150 Kč. Pro organizaci i pro klienty je tento způsob stanovení ceny za službu jednodušší a klienti a mají větší přehled o tom, kolik za službu zaplatí.

Odlehčovací služba

Odlehčovací službu PSMB poskytuje pobytovou formou, platí pro ni tedy potřebná průměrná výše úhrad 10 000 Kč. I přes relativně vysokou částku se organizaci podařilo tento průměr splnit. Změna provedená v rámci odlehčovací služby je obdobná jako v případě denního stacionáře. Jelikož pro pracovníky služby bylo komplikované přesně zaznamenávat čas, po který klienti využívali jednotlivé úkony, byla stanovena jednotná částka denní úhrady za odlehčovací službu 605 Kč, která opět zahrnuje cenu ubytování včetně všech dalších služeb, které bude klient využívat.

Jelikož je PSMB příspěvkovou organizací a měla by především dbát na plnění svého poslání, musí při stanovování nových brát ohled nejen na své hospodaření, ale také na možnosti svých klientů. Maximální výše úhrad, které může PSMB svým klientům účtovat, jsou dané vyhláškou 505/2006 Sb., která upřesňuje některá ustanovení zákona o sociálních službách. Maximální přípustné výše úhrad služeb poskytovaných PSMB jsou uvedeny v příloze G.

PSMB je vlastně při tvorbě cen svých služeb limitována dvěma hranicemi. Spodní hranici tvoří minimální průměrné úhrady stanovené MPSV a horní hranici tvoří maximální úhrady dané vyhláškou 505/2006 Sb. Porovnání starých a nových cen služeb, jejichž způsob poskytování se výrazně nezměnil a vzrůst ceny u nich lze porovnat, je provedeno v příloze H.

5.2 Analýza a zhodnocení vývoje hospodaření jednotlivých služeb

Ceny služeb denního stacionáře a odlehčovací služby zůstaly nezměněny, zvýšení cen pečovatelské služby, osobní asistence a tísňové péče však pro klienty těchto služeb představovalo výraznou změnu.

Příloha I sleduje počet uživatelů jednotlivých služeb v průběhu let 2007 až 2009. Zahrnutí jsou zde všichni uživatelé, kterým byla v daném roce služba poskytnuta, bez ohledu na to,

jak dlouho byli tito uživatelé klienty organizace. Přes zřejmý výrazný pokles klientů pečovatelské služby nelze zjistit, zda je tento úbytek dán reálnou ztrátou klientů, nebo je příčinou tohoto vývoje snížení fluktuace klientů, což by pro organizaci představovalo příznivou zprávu.

Jiný pohled na vývoj počtu klientů poskytuje příloha J, kde je zobrazen počet uživatelů určité služby, registrovaných u PSMB k danému dni. Tento způsob porovnání klientů na rozdíl od předchozího grafu nebere v úvahu fluktuaci klientů a poskytuje reálnější pohled na vývoj počtu klientů organizace. Analýza nelze aplikovat na vývoj počtu uživatelů odlehčovací služby, jelikož její charakter spočívá v nepravidelném, spíše nárazovém využívání a údaj ke konkrétnímu okamžiku tak nemá žádnou vypovídací hodnotu.

Z analýzy je patrné, že ačkoliv všechny tyto služby podstoupily výrazné zvýšení cen, každá z těchto služeb má jiný vývoj.

Vývoj pečovatelské služby

Pečovatelská služba zaznamenává dlouhodobě klesající tendence počtu uživatelů této služby, lze však vysledovat i to, že počet uživatelů pečovatelské služby v průběhu let klesal, aniž by se v této době nějaká změna ceny uskutečnila. Příčinou tohoto klesajícího trendu mohou být i faktory, které PSMB nemůže ovlivnit.

Zřejmě nejpodstatnějším z těchto činitelů je cena a kvalita obědů, jejichž dovoz pečovatelská služba zajišťuje ve spolupráci s Jídelnou v Penzionu. Jídelna v Penzionu stanovuje ceny obědů nezávisle na PSMB. Úhrady jsou klientům účtovány za dovoz a za oběd odděleně, příjmem pečovatelské služby je pouze cena účtovaná za dovoz, cena samotného oběda se do hospodaření PSMB vůbec nedostane. Přestože PSMB cenu ani kvalitu obědů ovlivnit nemůže, změny provedené Jídelnou v Penzionu se na počtu uživatelů pečovatelské služby projeví. Uživatelé, využívající dovoz obědů, tvoří velmi výraznou část klientely pečovatelské služby, přičemž pro mnoho z nich je dovoz obědů jedinou službou, kterou u PSMB využívají. V průběhu let několikrát došlo ke zvýšení cen obědů, což mnoho klientů řešilo tím, že si zajistili dovoz obědů z konkurenčního stravovacího zařízení rovněž zajišťujícího rozvoz. Pečovatelská služba takto přišla o část klientů, aniž by provedla nějakou změnu.

V reakci na zvýšení cen provedené k 1. 10. 2009 se počet klientů oproti stejnému období předchozího roku sice snížil, snížení se však nijak nevymyká trendu, který byl u pečovatelské služby dlouhodobě zaznamenáván. Skutečností však zůstává, že mnoho klientů po zdražení úkonů pečovatelské služby odmítlo podepsat novou smlouvu obsahující nové ceny a PSMB tak o tyto klienty přišla.

Vztah mezi úbytkem klientů a příjmy plynoucími z jejich úhrad za poskytování pečovatelské služby znázorňuje příloha K. I přes značný úbytek klientů jsou příjmy pečovatelské služby relativně stabilní. Tento vývoj je způsoben tím, že klienti rušící službu, využívali pouze jedinou službu (většinou dovoz obědů) a jejich odhlášení nepůsobí výrazné ztráty příjmů, které by působila ztráta klientů využívající větší spektrum služeb. K úbytku klientů využívajících větší množství služeb příliš neubývá a to zvláště kvůli tomu, že tito klienti jsou na službách více závislí a neobejdou se bez nich tak snadno jako ti, kteří služby odhlašují. Tito klienti také většinou pobírají příspěvky na péči a proto je pro ně pečovatelská služba dostupnější než pro samostatnější klienty.

Ačkoliv se může zdát tento vývoj podivný, je v souladu se záměrem PSMB docílit toho, aby služeb využívali především klienti, kteří je opravdu potřebují. Jen tak může PSMB docílit toho, aby služby nebyly prodělečné a splňovali požadavky MPSV na průměrné úhrady uživatelů.

Vývoj osobní asistence

Osobní asistence je služba, která je využívána velmi stabilně a zájem uživatelů o tuto službu stále roste. Služba osobní asistence podstoupila od 1. 1. 2007, kdy byl vytvořen původní úhradník služeb PSMB, zvýšení cen již podruhé, poprvé k 1. 4. 2008, podruhé právě k 1. 10. 2009 (viz příloha L).

Přestože zvýšení cen osobní asistence k 1. 4. 2008 bylo poměrně výrazné, o klienty tato služba nepřišla. Počet hodin poskytnuté asistence se navzdory zdražení naopak zvýšil, což mělo velmi pozitivní vliv na příjmy plynoucí z této služby. Vývoj počtu klientů, počtu hodin poskytnuté služby a příjmů osobní asistence je uveden v následující tabulce.

Tab. 2 Vývoj počtu uživatelů, počtu hodin a příjmů osobní asistence

Rok	Počet uživatelů	Počet hodin	Příjmy (v Kč)
2007	22	4 927	213 550
2008	38	7 666	541 247
2009	44	10 113	850 685

Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Vztah těchto proměnných osobní asistence dokazuje, že zvyšování cen osobní asistence rozvoj této služby nezbrzdil (viz příloha L). Služba osobní asistence se pro organizaci vyvíjí velmi pozitivně, z analýzy vyplynulo, že poptávka po této službě není závislá na ceně a pro klienty jsou rozhodující jiné faktory. Ze získaných údajů lze vyčíst, že větší růst zaznamenává osobní asistence v počtu hodin poskytnuté služby, než v počtu klientů. Tato skutečnost naznačuje, že si klienti na službu zvykli a jsou s jejím poskytováním spokojeni. Necitlivost na ceny je dána také charakterem služby, která nepředstavuje úkon, který by pro mohli jednoduše zastat klientovi příbuzní či blízcí. Služba není založena pouze na pomoci s některými činnostmi, ale především na tom, že klient netráví dny osamocen. Příbuzní těchto klientů jsou většinou časově vytíženi a nejsou schopni tuto činnost sami zajistit. Služba osobní asistence je pro ně proto řešením, které není možné jednoduše nahradit jiným a levnějším způsobem, umožňuje jim naopak setrvávat v zaměstnání, aniž by museli svého příbuzného umístit do speciálního zařízení.

Vývoj tíšňové péče

Tíšňová péče je služba, která je klientům účtována měsíčním poplatkem. Kdyby PSMB chtěla splnit nové podmínky pro přidělení dotace MPSV, tedy průměrnou měsíční úhradu uživatele 1 000 Kč, většina jejich uživatelů by službu nejspíše zrušila. Přestože organizace na hranici minimální úhrady uživatelů nemůže dosáhnout, zvýšila cenu tíšňové péče ze 100 Kč na 300 Kč, aby alespoň do určité míry zvýšila spoluúčast uživatelů na poskytování této služby. I přes zvýšení ceny na trojnásobek překvapivě organizace úbytek uživatelů tíšňové péče nezaznamenala. Ačkoliv zdražení bylo výrazné, 300 Kč za měsíční poskytování této služby není částka, kterou by klienti a hlavně příbuzní klientů za jejich bezpečí nebyli ochotni obětovat.

Vývoj denního stacionáře

Denní stacionář má své stálé klienty, jejichž počet se v průběhu let spíše stoupá. Stacionář je využíván velmi stabilně, a protože služba plní požadovaný průměr úhrad pro přidělení dotace, nemusely být služby denního stacionáře ani s novým úhradníkem zvyšovány.

Vývoj odlehčovací služby

Odhlehčovací služba je druh činnosti, jejíž vývoj je těžké posoudit. Závisí především na časovém zaneprázdnění osob pečujících o klienta a pro organizaci je podstatnější počet dnů, po které bude klient odlehčovací službu využívat, než samotný počet klientů. V roce 2008 byla tato služba poskytnuta 7 klientům, v roce 2009 pouze 3 klientům. Důležitějším údajem je však skutečnost, že v roce 2009 byla poskytnuta odlehčovací služba po 82 dnů, v roce 2008 pouze po 32 dnů.

Přestože tržby z prodeje služeb tvoří největší část výnosů organizace, jsou pro hospodaření PSMB významné. Organizace by měla pečlivě sledovat a analyzovat nejen vývoj celkových tržeb za všechny služby jako celek, ale také vývoj tržeb za jednotlivé služby, které svým uživatelům poskytuje. Jak napovídají údaje o počtu uživatelů jednotlivých služeb, i mezi příjmy jednotlivých služeb jsou velké rozdíly. Tržby z prodeje jednotlivých služeb od roku 2006 jsou shrnuty v následující tabulce.

Tab. 3 Příjmy z úhrad uživatelů podle jednotlivých služeb

Služba	Příjmy (v Kč)			
	2006	2007	2008	2009
Pečovatelská služba	1 224 314	1 855 754	2 031 313	1 985 972
Tísňová péče	—	9 000	18 000	32 400
Denní stacionář	89 000	209 621	185 199	226 676
Osobní asistence	34 000	213 550	541 247	869 585
Odhlehčovací služba	—	—	51 174	14 664
Celkem	1 347 314	2 287 925	2 826 933	3 129 297

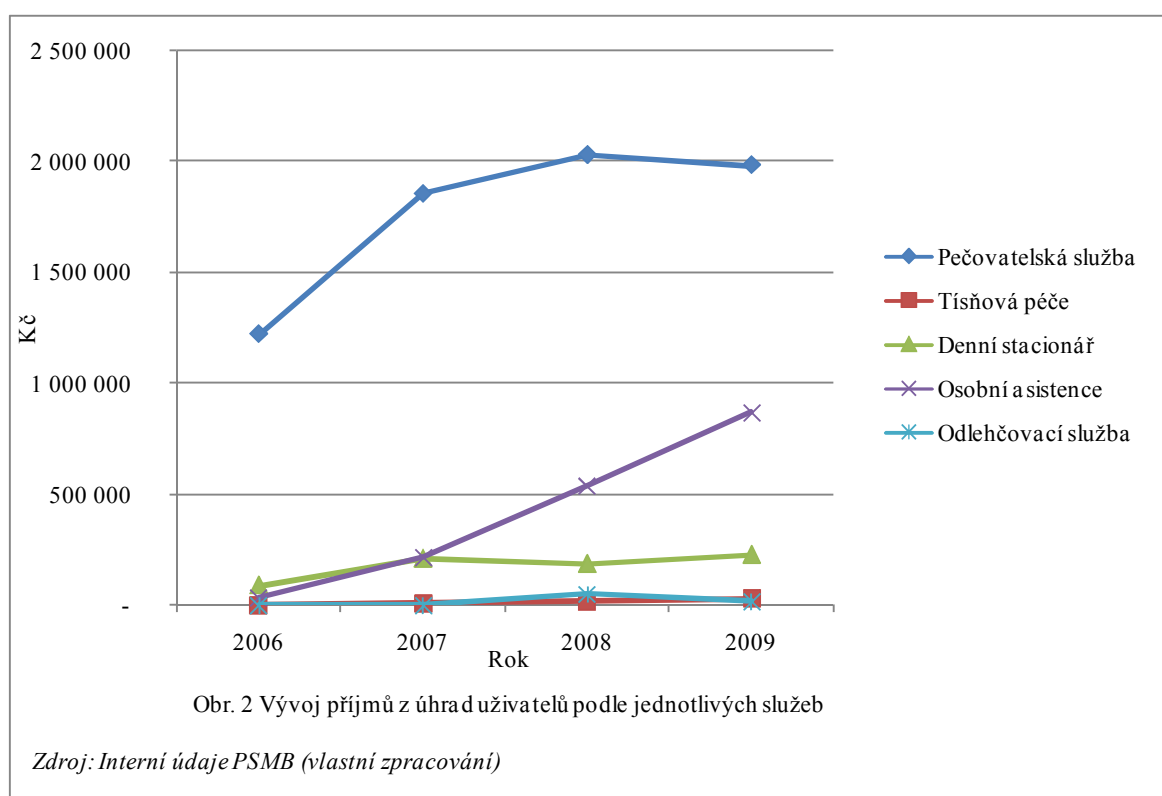
Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Na první pohled je patrné velmi rozdílné zastoupení služeb na celkových tržbách organizace (viz příloha M). Těžiště organizace spočívá především v poskytování pečovatelské služby a osobní asistence, tržby z prodeje těchto služeb dohromady pokrývají 91 % celkových úhrad klientů PSMB. Přestože podíl denního stacionáře, tíšňové péče a odlehčovací služby na tržbách organizace je velmi malý, neznamená to, že by docházelo

k tendencím tyto služby odsunovat do ústraní. Je naopak snahou tyto služby rozvíjet a je kladen důraz na to, aby tyto služby byly poskytovány kvalitně. V případě denního stacionáře a odlehčovací služby se navíc jedná o službu, která není poskytována terénně, ale v objektu Domovinka, který má omezenou kapacitu a výrazný nárůst počtu klientů a s tím souvisejících příjmů ani není možný.

Jak se příjmy z úhrad jednotlivých služeb vyvíjely od roku 2006, znázorňuje následující obrázek.

Lze vypožorovat, že příznivý vývoj tržeb z prodeje služeb organizace je způsoben rostoucími příjmy pečovatelské služby do roku 2008, ale především příjmy osobní asistence, která se od počátku jejího zavedení vyvíjí velmi pozitivně a růst příjmů z této služby je stále výraznější.

Ačkoliv výše tržeb z poskytování těchto ostatních služeb není příliš výrazná, je drží se na stabilní úrovni, což je důležité. Tyto služby navíc nejsou pro organizaci tak nákladné jako pečovatelská či asistenční služba. Náklady na denní stacionář, tísňovou péči a odlehčovací službu zaujímají z této struktury 8 % všech nákladů, což vzhledem k podílu na příjmech z uživatelských úhrad 9 % představuje dobrý výsledek. Velmi dobře v tomto srovnání

dopadla služba osobní asistence, která se na nákladech podílí pouze 11 %, tržbami z prodeje však do organizace přispívá podílem 27 %. Pečovatelská služba, která přináší 64 % všech tržeb z prodeje služeb organizace, se podílí na nákladech všech činností největší částí 81 % (viz příloha M). Velký podíl pečovatelské služby na nákladech organizace je dán kromě velkého rozsahu služeb také provozními náklady, které jsou u pečovatelské služby mnohonásobně vyšší, než u ostatních činností, jejichž zajištění je založeno především na osobních nákladech a provozní náklady u nich nehrají velkou roli. Provozní náklady tvoří v relativním vyjádření velkou složku ještě u tísňové péče, což je však dáno spíše nízkými personálními nároky její zajištění.

Následující tabulka znázorňuje vztah mezi tržbami z prodeje jednotlivých služeb a náklady, které každá služba potřebuje k zajištění své funkce.

Tab. 4 Míra samofinancování jednotlivých služeb

Služba	Skutečné náklady		Tržby z prodeje služeb		Míra samofinancován
	v Kč	podíl	v Kč	podíl	
Pečovatelská služba	13 376 586	81%	1 985 972	64%	15%
Osobní asistence	1 749 076	11%	850 685	27%	49%
Tísňová péče	564 449	3%	32 400	1%	6%
Denní stacionář	763 933	5%	226 676	7%	30%
Odlehčovací služba	51 246	0%	14 664	1%	29%
Celkem	16 505 290	100%	3 110 397	100%	–

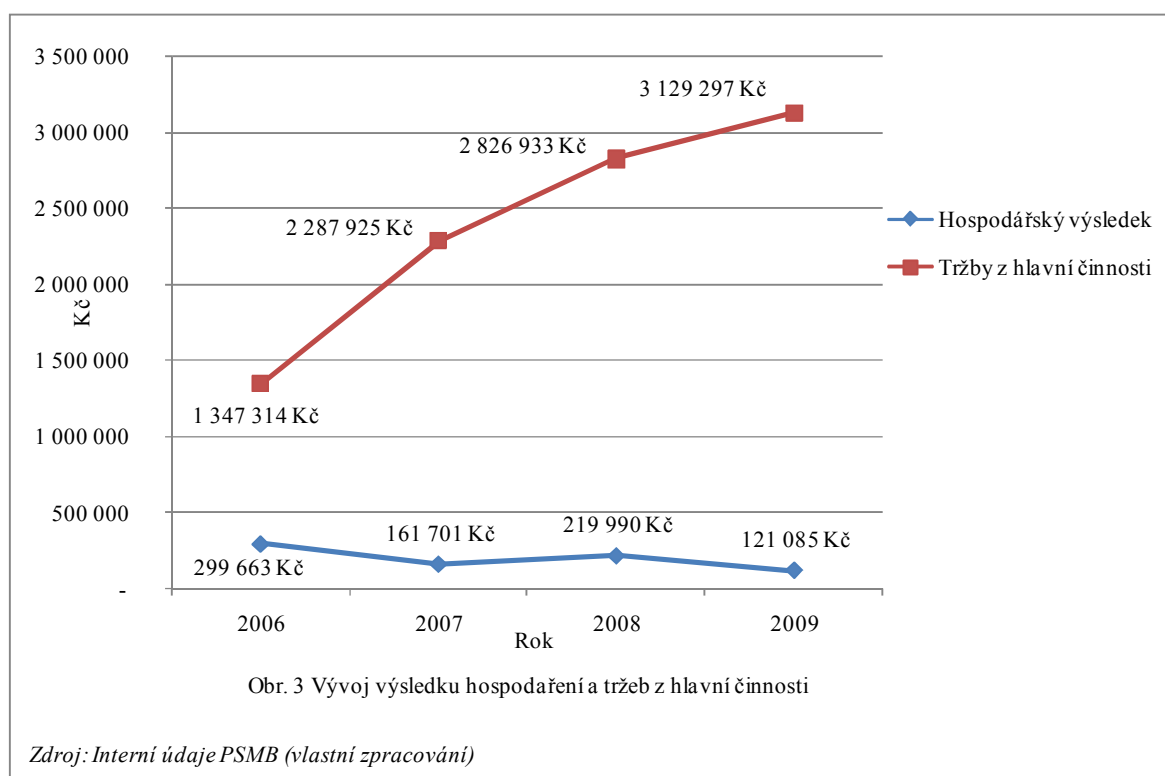
Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Z hlediska vztahu mezi tržbami a náklady jednotlivých služeb vychází nejlépe služba osobní asistence, jejíž příjmy z uživatelských úhrad pokrývají až 49 % nákladů potřebných na zajištění služby. Z hlediska samofinancování si vede osobní asistence nejehospodárněji ze všech služeb poskytovaných PSMB. Velmi dobrá je také schopnost samofinancování denního stacionáře, jehož tržby pokrývají přes až 30 % veškerých vynaložených nákladů. Podíl tržeb pečovatelské služby na jejich nákladech už příliš příznivý není, situace by se však mohla změnit v následujícím roce, kdy budou již po celé období služby poskytovány za nové ceny, což by mohlo schopnost samofinancování pečovatelské služby vylepšit.

Jelikož je Pečovatelská organizace města Mladá Boleslav příspěvkovou organizací, je třeba k hodnocení jejího hospodaření přistupovat jinak než v případě organizací, jejichž hlavním cílem je tvorba zisku.

Ačkoliv je pro hospodaření organizace velmi důležité vytvářet prodejem služeb vlastní výnosy, nemůže své působení podřizovat pouze maximalizaci těchto příjmů. PSMB se jako poskytovatel sociálních služeb musí řídit zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a především musí své činnosti provozovat tak, aby naplňovala své poslání pomáhat seniorům a zdravotně znevýhodněným v jejich nelehkých životních situacích.

Přestože maximalizace tržeb, výnosů, či zisku není pro příspěvkovou organizaci prioritním úkolem, je třeba tyto ukazatele sledovat. Hospodaření PSMB skončilo v roce 2009 ziskem, stejně jako v předchozích letech. Následující obrázek znázorňuje, jak se od roku 2006 hospodářský výsledek PSMB vyvíjel. Přestože by se mohlo zdát, že meziroční pokles zisku dosaženého v roce 2009 naznačuje zhoršení ekonomické situace organizace, nemusí tomu tak být. Výnosy PSMB pocházejí zhruba ze 40 % příspěvky zřizovatelů. Pokud rostou tržby z prodeje služeb a zlepšuje jejich schopnost samofinancování, není třeba, aby zřizovatel poskytoval větší příspěvek na provoz, než činí rozdíl mezi rozpočtem nákladů a výnosů získaných úhradami a z dotací MPSV. Přestože je tedy růst tržeb z prodeje služeb příznivým signálem, který umožňuje služby dále rozvíjet, většinou tento vývoj směřuje ke snížení příspěvku zřizovatele. Tato provázanost formující celkové výnosy znemožňuje usuzovat z vývoje hospodářského výsledku o stavu hospodaření organizace.

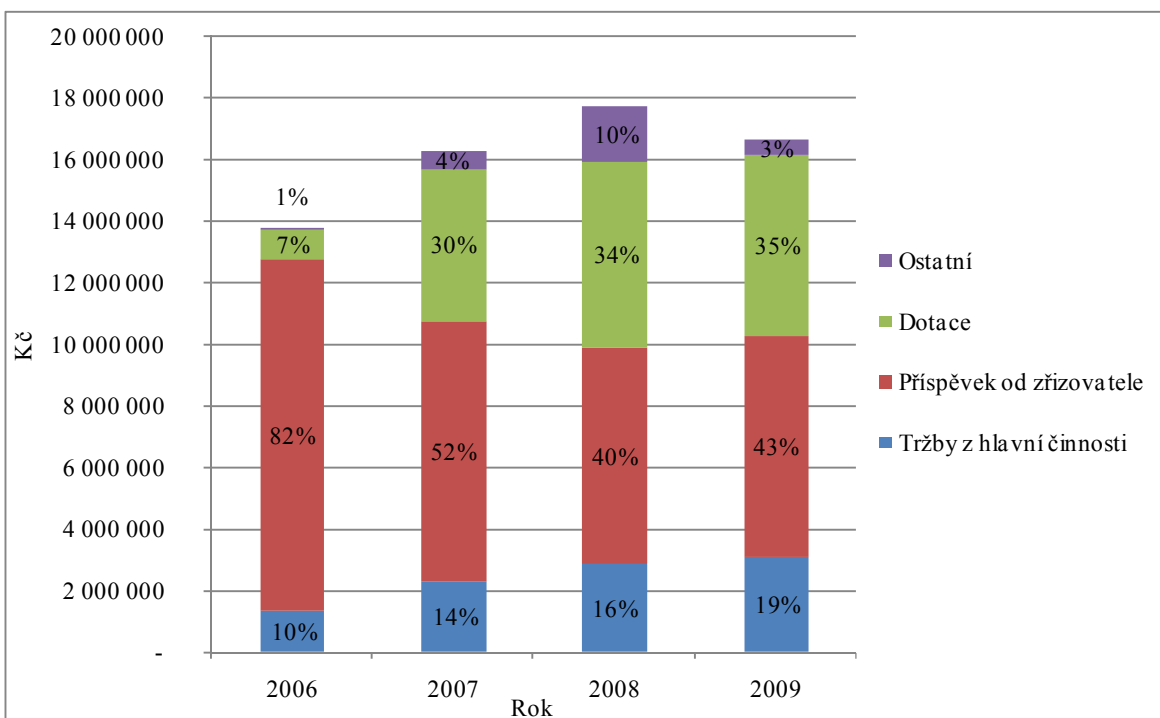

5.3 Analýza struktury výnosů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

Pro posouzení hospodářské situace příspěvkové organizace není jediným indikátorem vývoj absolutní výše výnosů. Neopomenutelným ukazatelem, který zřetelně vypovídá o tom, jakou cestou se hospodaření organizace ubírá, je také struktura výnosů organizace a především vývoj této struktury.

Pro hospodaření Pečovatelské služby města Mladá Boleslav jsou úhrady od uživatelů velmi důležitým zdrojem, financování služeb je však závislé především na příspěvcích zřizovatele, tj. Magistrátu města Mladá Boleslav a na dotacích Ministerstva práce a sociálních věcí, které organizace získává v rámci dotačního programu na poskytování sociálních služeb. Struktura výnosů za rok 2009 je zobrazena v příloze N.

V roce 2009 tvořily úhrady uživatelů 19 % všech výnosů organizace, což vypovídá o silné závislosti na prostředcích poskytovaných z veřejných rozpočtů. Více než samotná struktura výnosů však o vývoji hospodaření vypovídá vývoj této struktury v čase, který je zachycen dalším obrázkem.

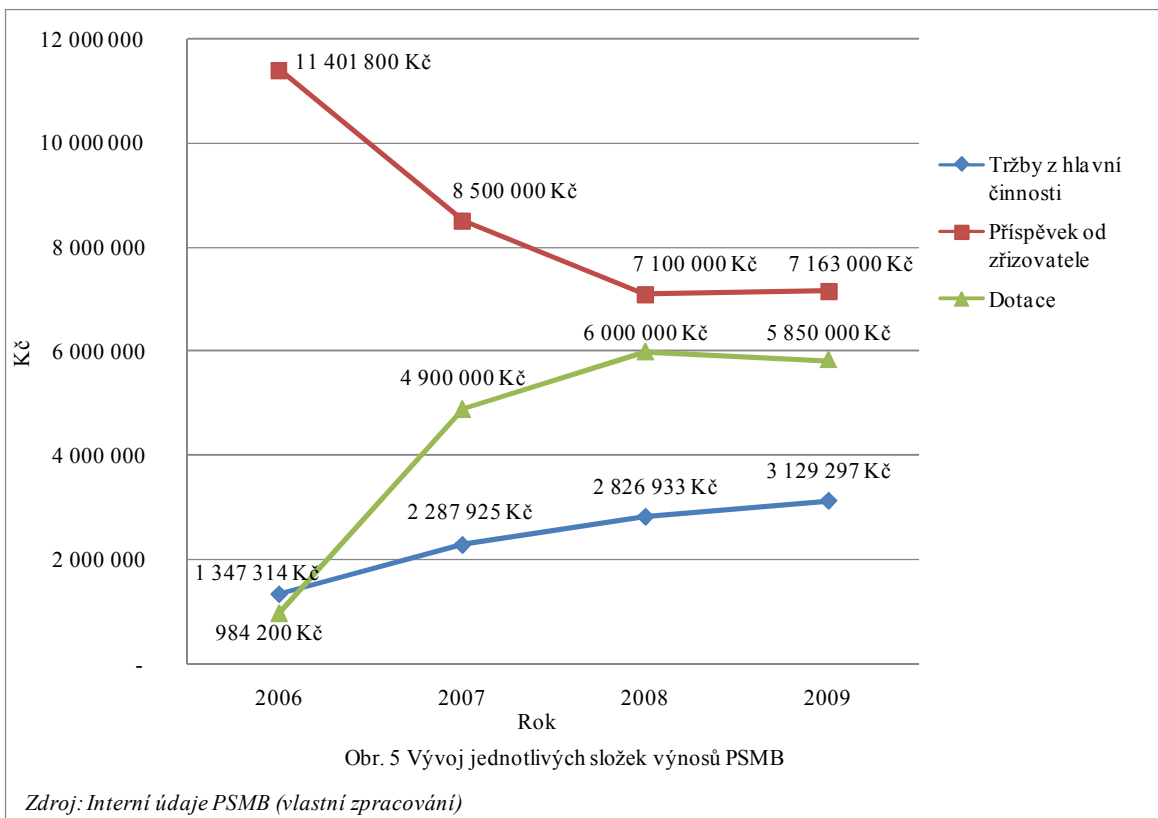

Obr. 4 Vývoj struktury výnosů PSMB

Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Z tohoto obrázku již lze vypožorovat, že se hospodaření PSMB vyvíjí velmi pozitivně. Ačkoliv úhrady uživatelů tvoří většinou složku financování, podíl těchto prostředků na hospodaření každým rokem roste. Tato skutečnost je velice pozitivní, jelikož se zvyšuje schopnost financovat činnosti organizace z vlastních zdrojů, snižuje se závislost na příspěvcích zřizovatele a naopak se zvyšují možnosti pro získání dotací MPSV a rozvoje služeb.

Následující obrázek dokazuje, že růst tržeb z prodeje služeb není pouze relativní, ale že se příjmy z úhrad uživatelů zvyšují i ve finančním vyjádření. Velký skok můžeme pozorovat mezi výšemi dotací poskytnutých v roce 2006 a 2007. Výrazný vzestup je dán tím, že v roce 2006 PSMB ještě nevyužívala dotací MPSV, v tomto roce organizace naposledy čerpala dotace poskytované krajem. Od roku 2007 PSMB pravidelně čerpá dotace MPSV. Díky růstu příjmů z prodeje služeb a prostředků získaných z dotací MPSV velmi výrazně klesá příspěvek zřizovatele, který k zajištění provozu organizace poskytuje Magistrát města Mladá Boleslav. Tento vývoj vzniká přirozeně, jelikož příspěvková organizace musí sestavovat svůj rozpočet jako vyrovnaný a poskytování vyšších částek by bylo neopodstatněné.

Spíše než vývoj hospodářských výsledků o finančním zdraví vypovídá struktura výnosů organizace a vývoj jejich tržeb. Skladba výnosů PSMB se vyvíjí velmi příznivě. Snižuje se závislost na zřizovateli, roste schopnost organizace získat dotace na poskytování svých služeb a podíl tržeb na financování služeb roste. Absolutní růst tržeb je zároveň znamením, že organizace své činnosti rozvíjí, zájem jejich poskytování neupadá.

Za nejpozitivnější signál podávající obraz o hospodaření PSMB považuji zlepšování schopnosti samofinancování činností, které snižují svou závislost na veřejných rozpočtech. O dobrém stavu hospodaření organizace svědčí i fakt, že PSMB v posledních třech letech rozšířila nabídku svých služeb o dvě nové činnosti. Skutečnost, že PSMB v posledním roce přistoupila ke zvýšení cen svých služeb, by měla nejen schopnost samofinancování nadále posilovat, ale především by měla umožnit nadále rozšiřovat stávající služby, zlepšovat jejich kvalitu a pomáhat lidem, kteří se neobejdou bez cizí pomoci, žít plnohodnotný život.

Myslím, že provedené analýzy vypovídají o tom, že Pečovatelská služba města Mladá Boleslav své cíle plní jak po sociální, tak po ekonomické stránce. I když je sociální povaha organizace jistě na prvním místě, jen zdravý ekonomický vývoj může umožnit, aby své poslání mohla plnit kvalitně a zodpovědně. Ačkoliv není současné splnění obou těchto složek jednoduché, domnívám se, že se Pečovatelské službě města Mladá Boleslav tento záměr daří a nezbyvá než doufat, že služby organizace budou i nadále zkvalitňovat život mnoha lidem, kteří tuto pomoc potřebují.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zanalyzovat aspekty působící na příspěvkové organizace a uplatnit tyto poznatky při analýze hospodaření Pečovatelské služby města Mladá Boleslav.

První část práce byla věnována teoretickým faktům, které se týkají prostředí neziskové sféry, především pak příspěvkových organizací, jejich financování a faktorům ovlivňujících jejich hospodaření. Cíl příspěvkových organizací nespočívá v dosažení zisku, ale v zabezpečování smíšených statků. Vzhledem k povaze těchto statků je financování příspěvkových organizací založeno na principu vícezdrojového financování, kdy je jejich činnost zabezpečována částečně z veřejných zdrojů, částečně pak z úhrad uživatelů poskytovaných služeb. Jelikož příspěvkové organizace čerpají většinu svých zdrojů z veřejných rozpočtů, jsou na ně kladeny zvláštní požadavky z hlediska vedení účetnictví. Příspěvkové organizace musí vše pečlivě sledovat v analytické evidenci, musí být schopny prokázat správné použití čerpaných dotací, rozlišit příjmy z hlavní a doplňkové činnosti a i v rámci hlavní činnosti musí vše analyticky evidovat podle druhu činnosti.

Cílem praktické části této práce je zhodnotit fungování příspěvkové organizace Pečovatelská služba města Mladá Boleslav, která je příspěvkovou organizací zřízovanou Statutárním městem Mladá Boleslav. Hodnocení se opírá především o dílčí analýzy jednotlivých aspektů hospodaření, nesmí být však opomenuto ani to, jak organizace dostává svého poslání. Pečovatelská služba města Mladá Boleslav je z velké části závislá na příspěvcích svého zřizovatele a na dotacích Ministerstva práce a sociálních věcí. Meziroční porovnání údajů o výnosech organizace vypovědělo, že financování Pečovatelské služby města Mladá Boleslav se vyvíjí velmi pozitivně. Závislost organizace na prostředcích poskytnutých z veřejných zdrojů se snižuje a zvyšuje se její schopnost spolufinancovat zabezpečování svých služeb z prostředků získaných vlastní činností. Velmi příznivě se vyvíjí také absolutní objem tržeb organizace jako celku i jednotlivých služeb, což svědčí o tom, že se vývoj opravdu pohybuje správným správným směrem a nejde pouze o efekt způsobený snížením prostředků poskytnutých z rozpočtu zřizovatele.

Co může být znepokojující, je pokles počtu uživatelů pečovatelské služby. Ačkoliv tato služba zaznamenává ztráty klientů, tržby z této služby stále rostou, což by mohlo poukazovat na výrazné zvýšení cen služeb, které však bylo provedeno až koncem roku 2009. Příčina tohoto vývoje je zakořeněna v jiných událostech. V první řadě zvýšil své ceny dodavatel obědů, které pečovatelská služba svým klientům dováží, organizace tedy o některé klienty přišla z tohoto důvodu. Jelikož je organizace pouze zprostředkovatelem dovozu, nepředstavovala pro ni ztráta těchto klientů výraznější pokles tržeb. Příčina úbytku klientů však spočívá především v opatřeních přijímaných ve snaze zefektivnění služeb, což se týkalo především služeb ve velké míře využívaných schopnými osobami, které nechtějí platit vyšší částky u soukromých firem. Organizace omezila tyto příčiny neefektivnosti tím, že začala tyto služby nabízet pouze jako součást dalších služeb pečovatelské služby. Ztráta těchto klientů nezpůsobila pokles tržeb především proto, že se jednalo spíše o klienty pouze registrované a příjmy z jejich úhrad byly pouze minimální. Růst tržeb i přes pokles počtu klientů pečovatelské služby tak poukazuje na rostoucí zájem o služby z řad stálých uživatelů, což je nejspolehlivějším indikátorem kvality a spokojenosti klientů se službami organizace.

Problematickým aspektem hospodaření organizace poskytující sociální služby, je oblast tvorby cen. Pečovatelská služba města Mladá Boleslav koncem roku 2009 provedla výraznou změnu úhradníku svých služeb, což by mohlo vznést otázku, zda takto výrazné zvýšení cen není v rozporu s posláním organizace. Hlavním motivem pro změnu ceníku byla změna dotačních podmínek Ministerstva práce a sociálních věcí, které stanovilo minimální průměrné výše úhrady klientů sociálních služeb. Splnění nových podmínek může organizace dosáhnout pouze kombinací úpravy způsobu poskytování některých služeb a absolutního zvýšení cen. Ceny, za které může organizace své služby nabízet, jsou shora omezené zákonem o sociálních službách, který určuje maximální hranice úhrad jednotlivých služeb, dolní hranici pak pro organizaci představují nové dotační podmínky. Ministerstvo práce a sociálních věcí zavedlo požadavky na minimální průměrné úhrady proto, aby byla zvýšena hospodárnost sociálních služeb a aby jich využívali především lidé, kteří pomoc opravdu potřebují. Většina těchto lidí pobírá příspěvky na péči a ty by se měly prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb do systému sociálních služeb dostat. Chybou je, že ačkoliv se zvýšení požadavků na úhrady klientů odvíjí právě od příspěvků na péči, složení klientů z hlediska stupně jejich závislosti a poskytovaného příspěvku

Pečovatelskou službou města Mladá Boleslav není sledováno. To by se však mělo v nejbližší době změnit a organizace by měla začít evidovat své klienty i podle tohoto hlediska. Důkladným sledování struktury klientů pak organizace může mít k dispozici přehled o tom, jak se příspěvky na péči do hospodaření organizace dostávají, zda nejsou její ceny příliš vysoké, či zda naopak ještě existuje prostor pro zvýšení cen a podle takto zjištěných informací reagovat.

Na základě provedených analýz a získaných informací lze konstatovat, že Pečovatelská služba města Mladá Boleslav hospodaří velice dobře a svědomitě. Tržby i struktura výnosů mají pozitivní vývoj a organizace rozšiřuje spektrum svých služeb, což považuji za velmi důležité. Od roku 2007 byly zavedeny dvě nové služby, které sice na činnosti organizace netvoří výrazný podíl, pomáhají však klientům zabezpečit další potřeby a přináší nové možnosti usnadnění jejich situace. Ačkoliv Pečovatelská služba města Mladá Boleslav musí věnovat hodně pozornosti plnění určitých ekonomických požadavků, daří se jí poskytovat svým klientům kvalitní služby a snaží se dělat vše proto, aby plnila své poslání v maximální možné míře. To, že dokáže zkombinovat tyto dva důležité a vzájemně se doplňující faktory je to, co dává organizaci velmi pozitivní perspektivu i do budoucnosti.

Neziskový sektor představuje nezastupitelnou součást naší společnosti a příspěvkové organizace plní spoustu důležitých činností, bez nichž by se většina lidí neobešla. Přestože úkolem neziskové sféry není tvorba zisku, je efektivní hospodaření těchto organizací velmi důležité. Bez efektivního zacházení s přijatými poplatky a příjmy z veřejných rozpočtů by organizace nemohly zajistit nejvyšší kvalitu svých služeb a nebyly by schopny zabezpečit služby pro potřebné spektrum klientů. Správné hospodaření neziskových organizací je nezbytnou podmínkou pro jejich bezproblémové fungování a tedy i pro běžný chod naší společnosti, proto by ekonomické aspekty těchto subjektů neměly být opomíjeny a měla by jim být věnována náležitá pozornost.

Seznam použité literatury

Citované zdroje

Monografie

- [1] HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0.
- [2] KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [3] PODHORSKÝ, J. *Účtování a vedení účetnictví v organizačních složkách státu, územních samosprávných celcích a příspěvkových organizacích*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 364 s. ISBN 80-7273-119-X.
- [4] PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. 152 s. ISBN 80-86395-69-3.
- [5] STEJSKALOVÁ, I. a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací, se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0.
- [6] SVOBODOVÁ, J. a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6.

Elektronické zdroje

- [7] BŘEZINA, J. *Základy daňové soustavy v České republice* [online]. c2006. [cit. 2010-02-16]. Dostupné z: <http://vipor.czu.cz/download_file.php?path=_data_app_downloads/cz/&filename=Danova_soustava.pdf>.
- [8] FRIČ, P. *Historie neziskových aktivit v ČR* [online]. c2002 [cit. 2010-02-05]. Dostupné z: <<http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>>.
- [9] CHOLENSKÝ, R. *Veřejná prospěšnost vs. vzájemná prospěšnost* [online]. c2004 [cit. 2010-01-10]. Dostupné z: <http://nett.aid.cz/sbornikOZ/index.php?show=textyhtml/cholenskyskop_02>.

[10] MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. *Organizační složky a příspěvkové organizace* [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>.

[11] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Metodika Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb* [online]. c2009 [cit. 2010-01-18]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7470>>.

[12] RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Posouzení systému udělování dotací nestátním neziskovým organizacím* [online]. c2008. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=33421>>.

[13] RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru* [online]. c2009 [cit. 2010-02-28]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/koncepce-neziskoveho-sektoru/zhodnoceni-koncepce-podpory-rozvoje-neziskoveho-sektoru-36109/>>.

[14] TOPINKA, J. a kol. *Studie daňové problematiky neziskového sektoru* [online]. c2006. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z: <http://www.e-cvns.cz/show_prispevek.php?id=16&saveasname=Studie_ke_zprave_o_neziskovem_sektoru.doc>.

[15] VAJDOVÁ, T. *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice* [online]. c2003 [cit. 2009-12-20]. Dostupné z: <http://www.pecten.cz/zprava_o_neziskovem_sektoru.pdf>.

[16] VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Komparační analýza všeobecných podmínek a kvality řízení v třetím sektoru* [online]. c2007. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: <<http://www.cestakekvalite.cz/files/komparacni-analyza-vseobecnych-podminek-a-kvality-rizeni-v-tretim-sektoru.pdf>>.

Právní normy

[17] Vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními

složkami státu, ve znění vyhlášky č. 477/2003 Sb., vyhlášky č. 549/2004 Sb., vyhlášky č. 401/2005 Sb., vyhlášky č. 576/2006 Sb. a vyhlášky č. 353/2007 Sb.

[18] Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

[19] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších právních předpisů

[20] Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

[21] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

[22] Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

[23] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

[24] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Bibliografie

Monografie

[25] MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2009: úplná znění platná k 1. 1. 2009*. 17. vyd. Praha: Grada, 2009. 216 s. ISBN 978-80-247-2803-2.

[26] RŮŽIČKOVÁ, R. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 9. vyd. Olomouc: Anag, 2007. 138 s. ISBN 978-80-7263-404-0.

[27] STUHLÍKOVÁ, H., KOMRSKOVÁ, S. *Zdaňování neziskových organizací*. 7. vyd. Olomouc: Anag, 2009. 312 s. ISBN 978-80-7263-510-8.

[28] ŠEDIVÝ, M., MEDLÍKOVÁ, O. *Úspěšná nezisková organizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 154 s. ISBN 978-80-247-2707-3.

Elektronické zdroje

[29] BERNARDOVÁ, D., ROSENMYER, T. *Zavádění satelitního účtu neziskových institucí v ČR* [online]. c2007, poslední revize 26. 8. 2009 [cit. 2010-01-10]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/nufil/SUNI_2007.htm>.

[30] MALIŠ, J. *Pečovatelská služba města Mladá Boleslav* [online]. c2007 [cit. 2009-20-11]. Dostupné z: <<http://www.psmb.cz/>>.

- [31] MARCISZOVÁ, A. *Nadace a nadační fondy* [online]. c2008. [cit. 2009-12-28]. Dostupné z: <<http://www.icm.cz/nadace-a-nadacni-fondy>>.
- [32] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Vyhlášení dotačního řízení MPSV pro rok 2010 v oblasti poskytování sociálních služeb* [online]. c2009, poslední revize 24. 7. 2009 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7471>>.
- [33] REDAKCE EPRAVO.CZ. *Státní fondy – epravo.cz* [online]. c2002. [cit. 2010-01-28]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/statni-fondy-16092.html?mail>>.
- [34] STATUTÁRNÍ MĚSTO MLADÁ BOLESLAV. *Návrh závěrečného účtu Statutárního města Mladá Boleslav za rok 2008 a zpráva o přezkoumání hospodaření města Mladá Boleslav za rok 2008* [online]. c2009 [cit. 2010-01-16]. Dostupné z: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,hospodareni-mesta>>.
- [35] STATUTÁRNÍ MĚSTO MLADÁ BOLESLAV. *Schválený rozpočet na rok 2009* [online]. c2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupné z: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,hospodareni-mesta>>.
- [36] VLÁDA ČR. *Věcný záměr zákona o statusu veřejné prospěšnosti* [online]. c2009 [cit. 2010-03-30]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakon-o-vpo/vecny-zamer-zakona-o-statusu-verejne-prospesnosti-69163/>>.

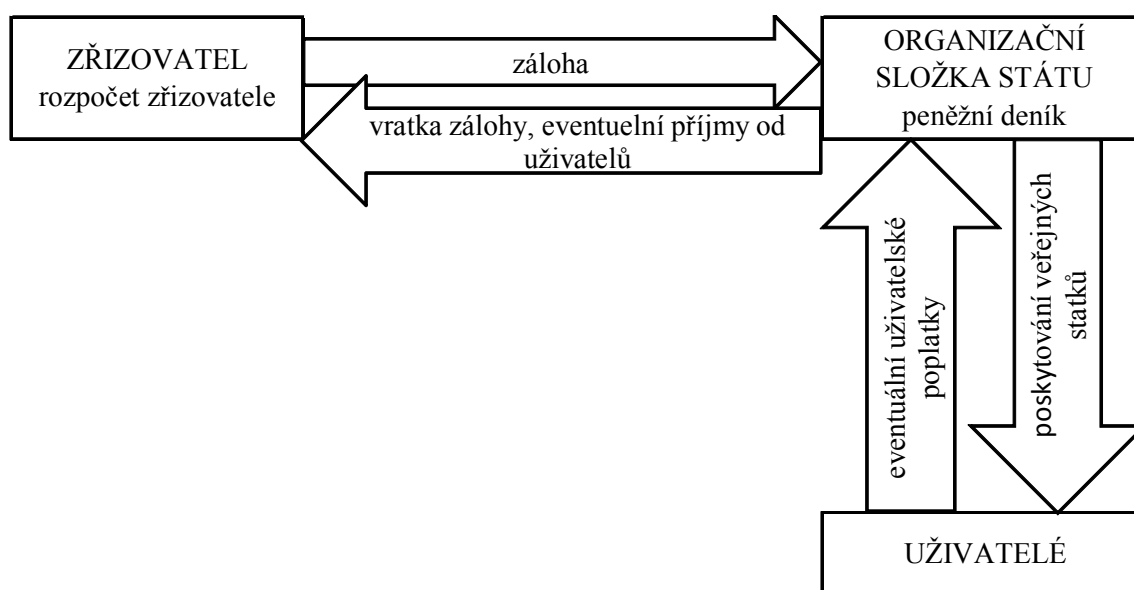
Právní normy

- [37] Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách
- [38] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Seznam příloh

Příloha A	Rozpočtové vztahy organizační složky a zřizovatele
Příloha B	Vztah příspěvkové organizace a zřizovatele
Příloha C	Organizační struktura Pečovatelské služby města Mladá Boleslav
Příloha D	Návaznost rozpočtu Pečovatelské služby města Mladá Boleslav na rozpočet města v roce 2009
Příloha E	Prostředky poskytované Pečovatelské službě města Mladá Boleslav z veřejných rozpočtů
Příloha F	Minimální průměrné výše měsíčních úhrad 1 uživatele
Příloha G	Maximální přípustné výše úhrad
Příloha H	Změny cen jednotlivých služeb Pečovatelské služby města Mladá Boleslav
Příloha I	Vývoj počtu uživatelů jednotlivých služeb v průběhu let
Příloha J	Vývoj počtu uživatelů jednotlivých služeb ke konkrétním okamžikům
Příloha K	Vztah vývoje počtu uživatelů a příjmů pečovatelské služby
Příloha L	Vývoj služby osobní asistence
Příloha M	Struktura příjmů z úhrad a nákladů podle jednotlivých služeb
Příloha N	Struktura výnosů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav v roce 2009

Příloha A – Rozpočtové vztahy organizační složky a zřizovatele

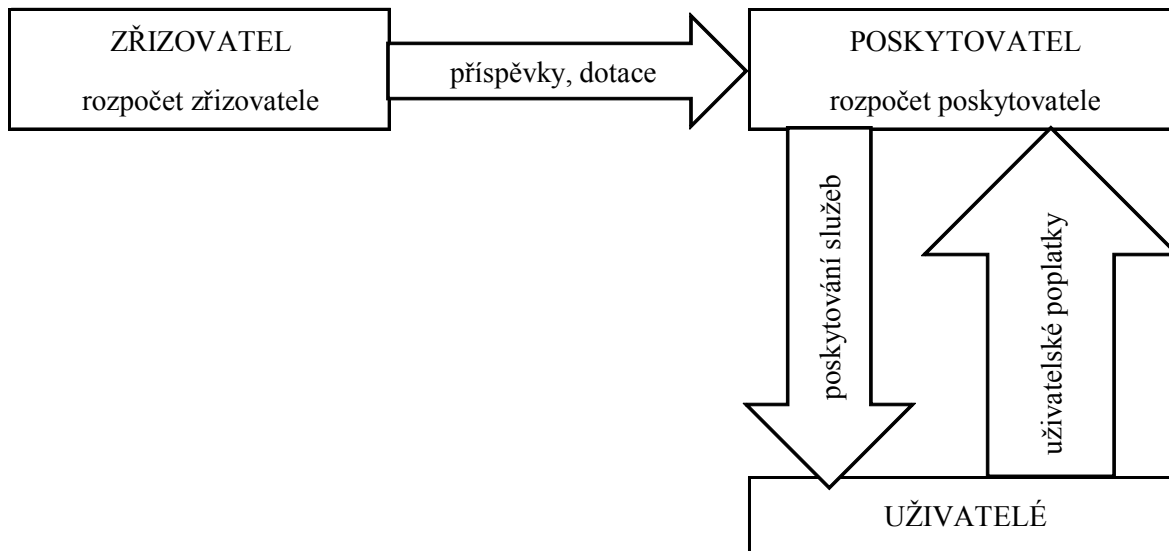

Rozpočtové vztahy organizační složky a zřizovatele

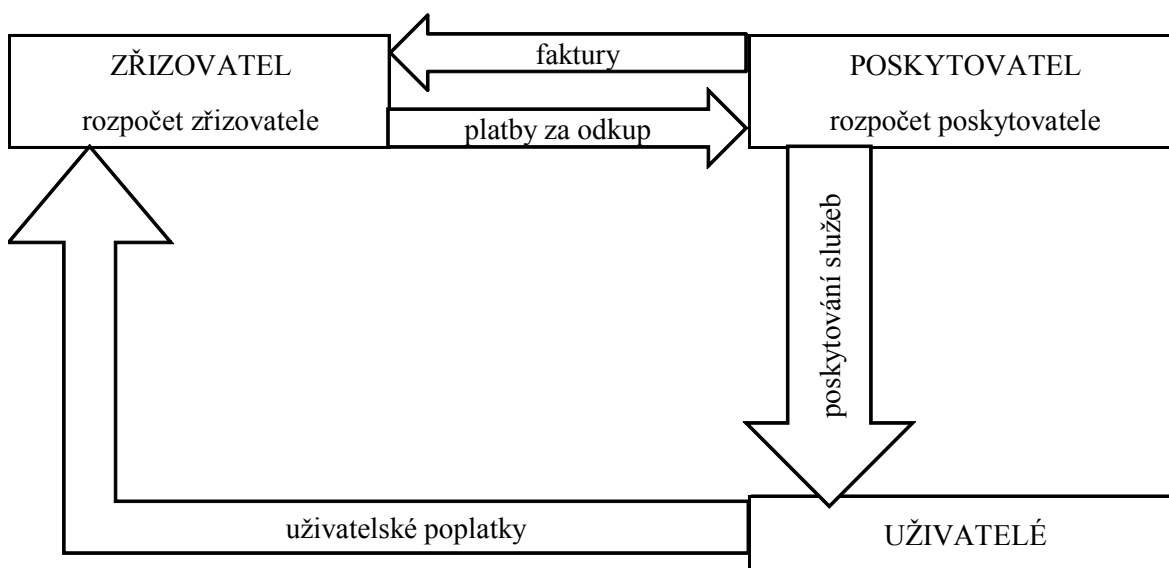
Zdroj: MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. Organizační složky a příspěvkové organizace [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>.

Příloha B – Vztah příspěvkové organizace a zřizovatele

Uživatelský poplatek je příjmem poskytovatele

Uživatelský poplatek je příjmem zřizovatele

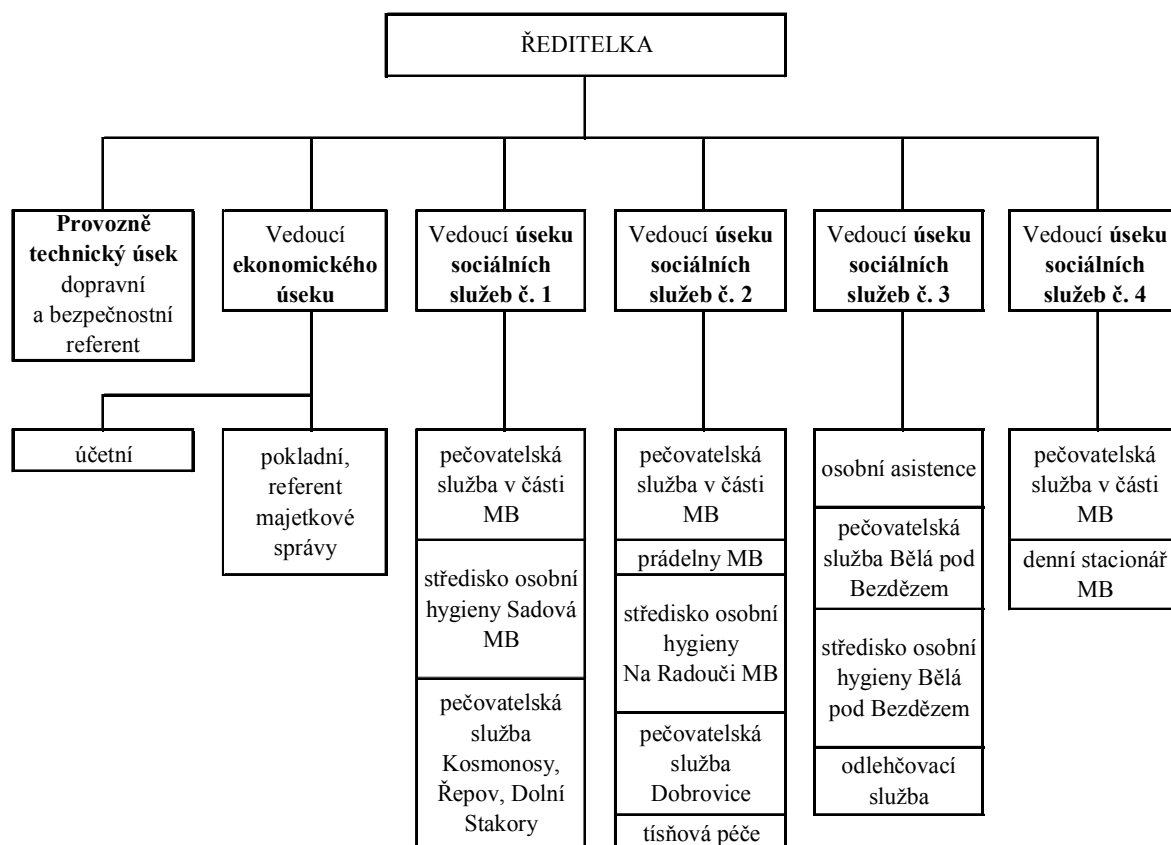

Vztah příspěvkové organizace a zřizovatele

Zdroj: MANAGEMENT REGIONÁLNÍHO ROZVOJE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ. Organizační složky a příspěvkové organizace [online]. c2007. [cit. 2010-02-01]. Dostupné z: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>.

Příloha C – Organizační struktura Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

Organizační struktura Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

Zdroj: Organizační schémata PSMB (vlastní zpracování)

**Příloha D - Návaznost rozpočtu Pečovatelské služby města Mladá Boleslav
na rozpočet města v roce 2009**

**Příjmy města
850 020 tis. Kč**

Odbory	tis. Kč
Správní odbor celkem	226 489
Ekonomický odbor	44 055
Odbor správy majetku města	24 980
OŠK Tv celkem	136 306
Odbor stavební a rozvoje města	198 067
Odbor životního prostředí	427
Odbor dopravy a silničního hospodářství	148 984
Odbor řízení projektů	1 850
Odbor sociálních věcí	14 398
Sociální fond	4 500
Financování splátky úvěrů	49 964
Celkem	850 020

Výdaje sociálního odboru	tis. Kč
Pečovatelská služba - příspěvek na činnost	8 550
Penzion pro důchodce - příspěvek na činnost	3 012
Fond sociálních služeb - NADĚJE o.s.	500
Víkendová setkání dětí ze sociálně slabých rodin	80
Setkání pěstounů	80
Dárky pro děti v dětských domovech	10
Bezüročné půjčky	20
Lékařské prohlídky	5
Žádanky a recepty na opiáty	2
Poštovné k dárkům	415
Dávka hmotné nouze	50
Neinvestiční transfery občanským sdružením	700
Kluby důchodců - příspěvek na činnost	356
- odměny předsedů samospráv	68
Protialkoholní záchytná stanice - neinvestiční dotace	500
TYFLO Centrum o.p.s.	50
Celkem	14 398

Návaznost rozpočtu PSMB na rozpočet města v roce 2009

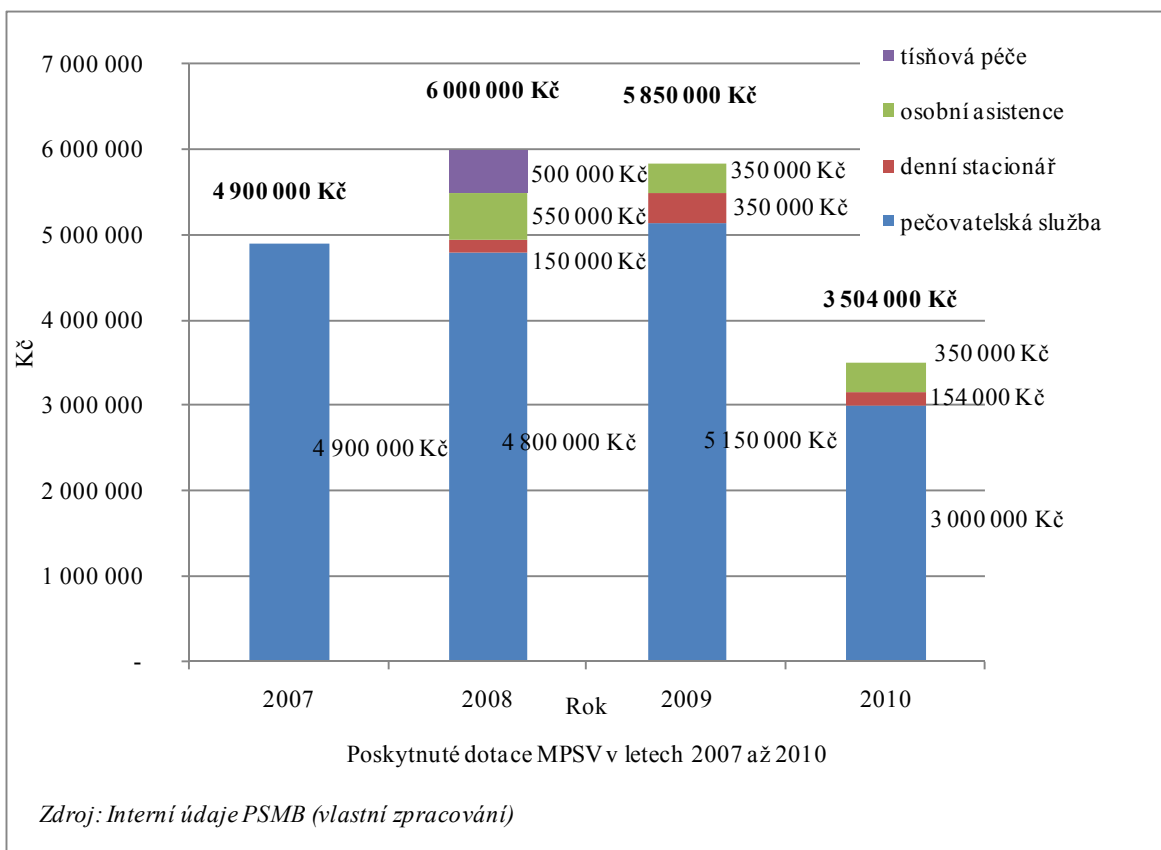
Zdroj: STATUTÁRNÍ MĚSTO MLADÁ BOLESLAV. Schválený rozpočet na rok 2009 [online]. c2009 [cit. 2009-11-25]. Dostupné z: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,hospodareni-mesta>>.

**Příloha E – Prostředky poskytované Pečovatelské službě města Mladá Boleslav
z veřejných rozpočtů**

Rozpočtovaný příspěvek zřizovatele Pečovatelské službě
města Mladá Boleslav

Rok	Rozpočtovaný příspěvek	
	provoz	investice
2010	8 550 000 Kč	700 000 Kč
2009	8 550 000 Kč	
2008	11 700 000 Kč	
2007	11 700 000 Kč	
2006	11 418 000 Kč	
2005	8 873 000 Kč	

Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Příloha F – Minimální průměrné výše měsíčních úhrad 1 uživatele

Minimální průměrné výše měsíčních úhrad 1 uživatele

Druh služby	Minimální průměrná výše úhrady
Pečovatelská služba	700 Kč
Osobní asistence	3 000 Kč
Tísňová péče	1 000 Kč
Denní stacionář	3 000 Kč
Odlehčovací služba (pobytová forma)	10 000 Kč

*Zdroj: MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Vyhlášení
dotačního řízení MPSV pro rok 2010 v oblasti poskytování sociálních služeb
[online]. c2009, poslední revize 24. 7. 2009 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z:
<<http://www.mpsv.cz/cs/7471>>.*

Příloha G – Maximální přípustné výše úhrad

Maximální přípustné výše úhrad

Služba	Maximální cena
Pečovatelská služba	
za hodinu	100 Kč
za poskytnutí celodenní stravy	150 Kč
za oběd	75 Kč
za dovoz či donášku jídla	20 Kč
za celodenní nákup	100 Kč
za kilogram prádla	50 Kč
Osobní asistence	
za hodinu	100 Kč
Tísňová péče	
provoz	skutečné náklady
Odlehčovací služba	
za hodinu	100 Kč
za poskytnutí celodenní stravy	150 Kč
za oběd	75 Kč
za den	180 Kč
Denní stacionář	
za hodinu	100 Kč
za poskytnutí celodenní stravy	150 Kč
za oběd	75 Kč

Zdroj: Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

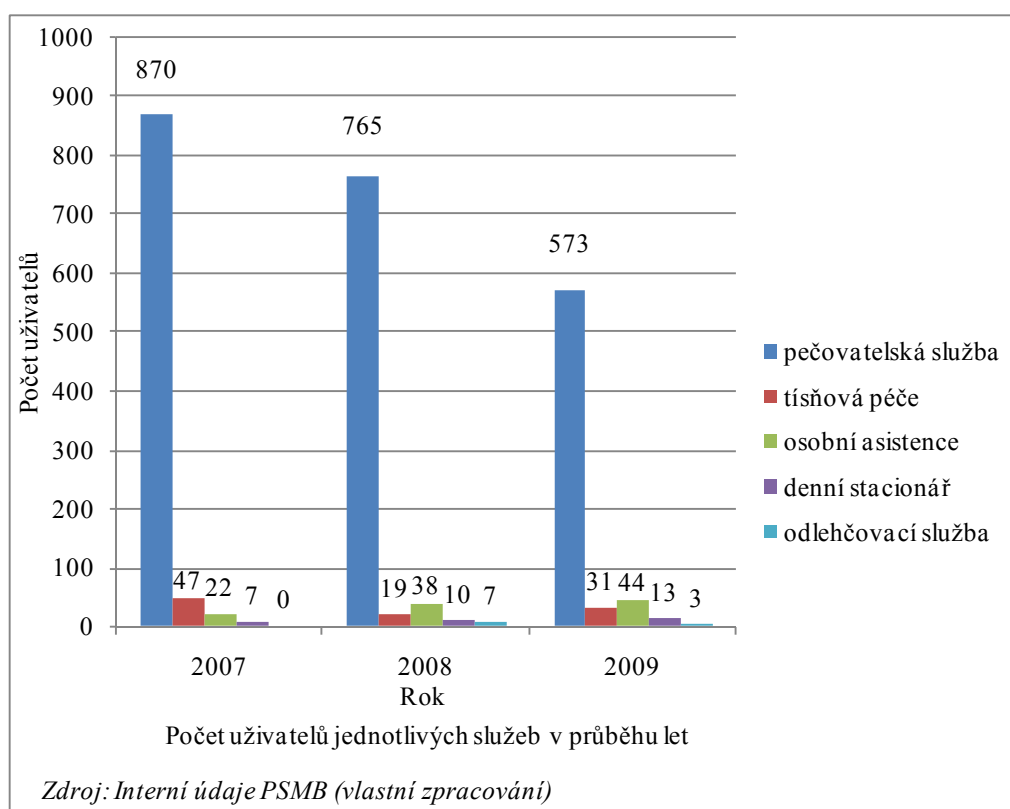
Příloha H – Změny cen jednotlivých služeb Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

Změny cen jednotlivých služeb Pečovatelské služby města Mladá Boleslav

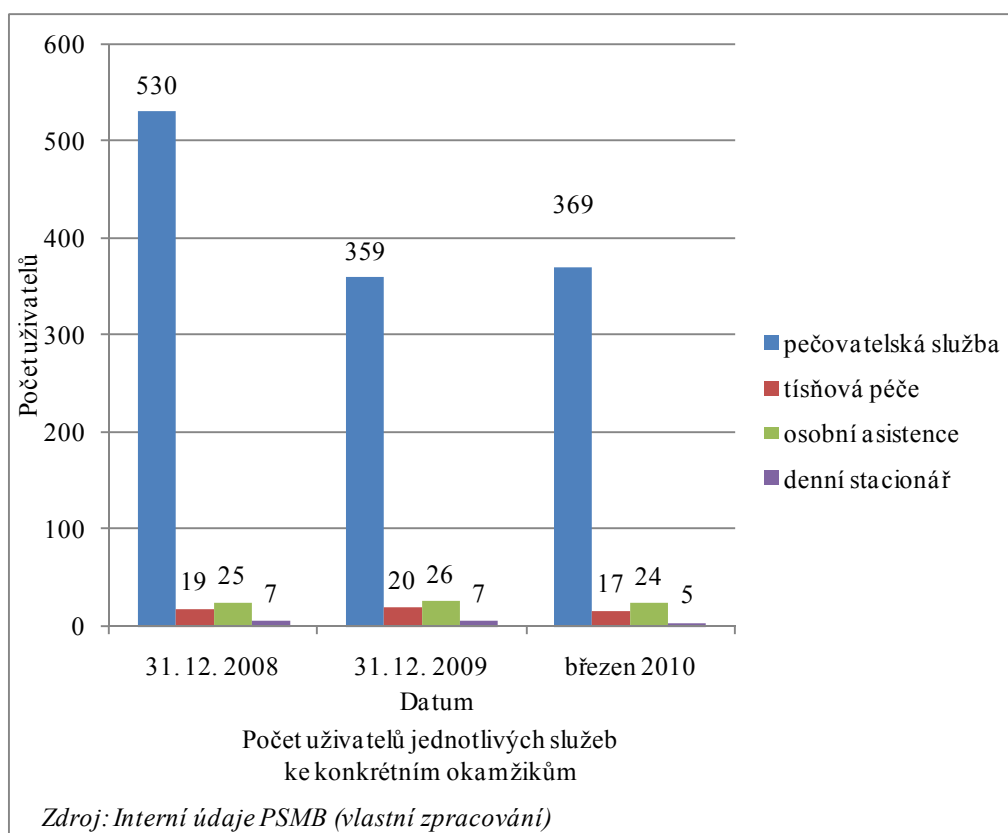
Druh služby	Ceny služeb		Stanovení ceny	Index vývoje cen
	do 9/2009	od 10/2009		
Pečovatelská služba				
1. Pomoc při zvládání běžných úkonů	60 Kč	90 Kč	za hod.	1,50
2. Pomoc při osobní hygieně	60 Kč	90 Kč	za hod.	1,50
3. Poskytnutí nebo pomoc při zajištění stravy				1,47
dovoz jídla DPS - Na Radouči	6 Kč	7 Kč	za úkon	1,17
DPS - Sadová, Havlíčkova	6 Kč	10 Kč	za úkon	1,67
město	10 Kč	20 Kč	za úkon	2,00
okolí města (Dubce, Čejetice)	12 Kč	20 Kč	za úkon	1,67
Kosmonosy	10 Kč	20 Kč	za úkon	2,00
Bělá p. Bezdězem, Dobrovice	13 Kč	20 Kč	za úkon	1,54
Březinka	18 Kč	20 Kč	za úkon	1,11
dovoz jídla o víkendech a svátcích	20 Kč	20 Kč	za úkon	1,00
donáška oběda	20 Kč	20 Kč	za úkon	1,00
pomoc při přípravě jídla a pití	60 Kč	90 Kč	za hod.	1,50
příprava podání jídla a pití	60 Kč	90 Kč	za hod.	1,50
4. Pomoc při zajištění chodu domácnosti				1,69
běžný úklid a údržba domácnosti	85 Kč	100 Kč	za hod.	1,18
údržba domácích spotřebičů	85 Kč	100 Kč	za hod.	1,18
donáška vody	85 Kč	100 Kč	za hod.	1,18
topení v kamnech včetně přípravy topiva	85 Kč	100 Kč	za hod.	1,18
běžné nákupy Mladá Boleslav, Kosmonosy	12 Kč	30 Kč	za úkon	2,50
Bělá p. Bezdězem, Dobrovice	13 Kč	30 Kč	za úkon	2,31
pochůzky (pošta, lékárna)	20 Kč	40 Kč	za úkon	2,00
velký nákup např. týdenní	30 Kč	80 Kč	za úkon	2,67
praní a žehlení ložního i osobního prádla	50 Kč	50 Kč	za kg	1,00
5. Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím (např. doprovody k lékaři)	85 Kč	100 Kč	za hod.	1,20 1,18
6. Fakultativní služby				1,73
pedikúra v SOH	90 Kč	118 Kč	za úkon	1,31
svoz a odvoz prádla autem do prádelny	20 Kč	28 Kč	za úkon	1,40
svoz a rozvoz klientů do SOH	20 Kč	52 Kč	za úkon	2,60
dohled nad klientem v domácnosti	60 Kč	96 Kč	za hod.	1,60
Průměrná změna cen úkonů v rámci pečovatelské služby				1,51
Osobní asistence				
do 2 hodin denně	80 Kč	100 Kč	za hod.	1,25
do 4 hodin denně	80 Kč	90 Kč	za hod.	1,13
4 hodiny denně a více	80 Kč	80 Kč	za hod.	1,00
Průměrná změna cen úkonů v rámci osobní asistence				1,13
Tísňová péče	100 Kč	300 Kč	za měsíc	3,00
Změna ceny tísňové péče				3,00
Denní stacionář	jednotlivé	219 Kč	za den	nelze určit
Odlehčovací služba	služby	605 Kč	za den	nelze určit

Zdroj: Úhradníky PSMB (vlastní zpracování)

Příloha I – Vývoj počtu uživatelů jednotlivých služeb v průběhu let

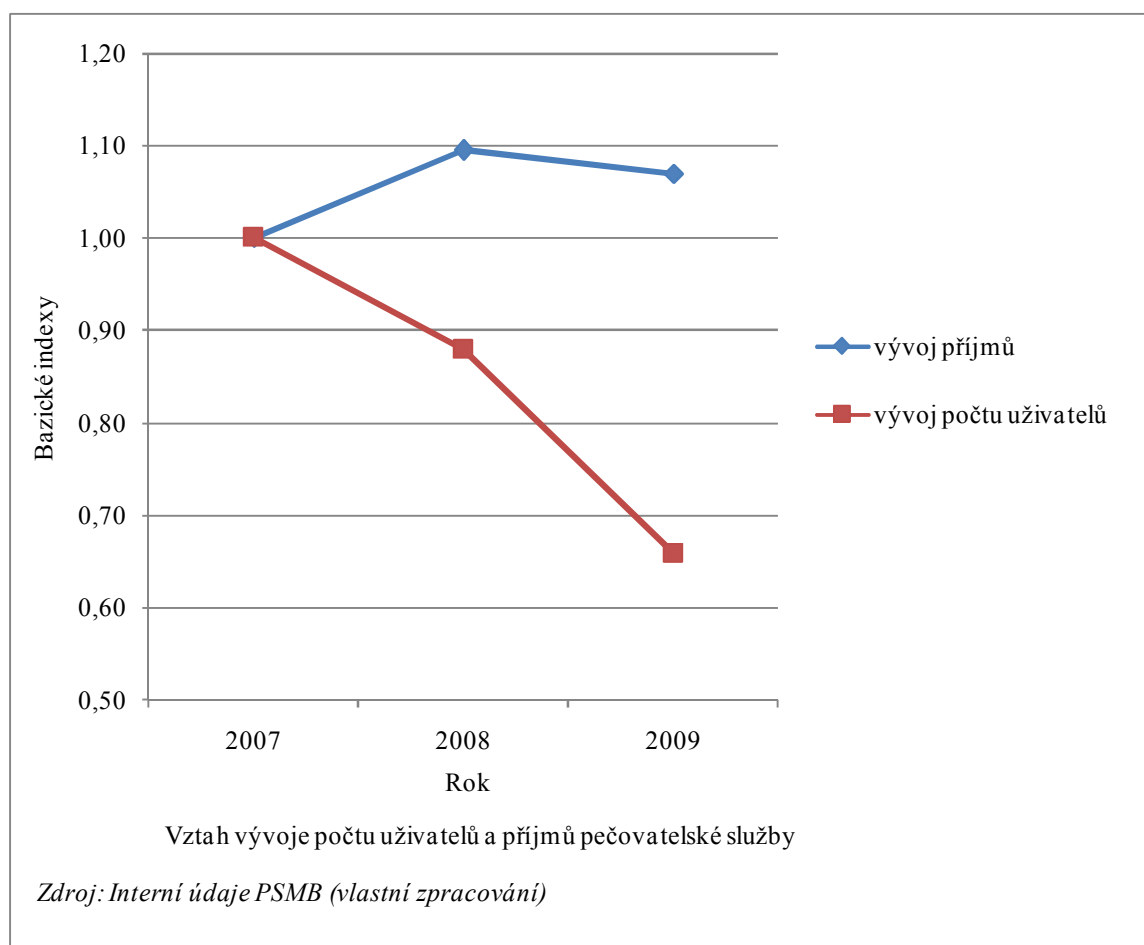

Příloha J – Vývoj počtu uživatelů jednotlivých služeb ke konkrétním okamžikům

Příloha K – Vztah vývoje počtu uživatelů a příjmů pečovatelské služby

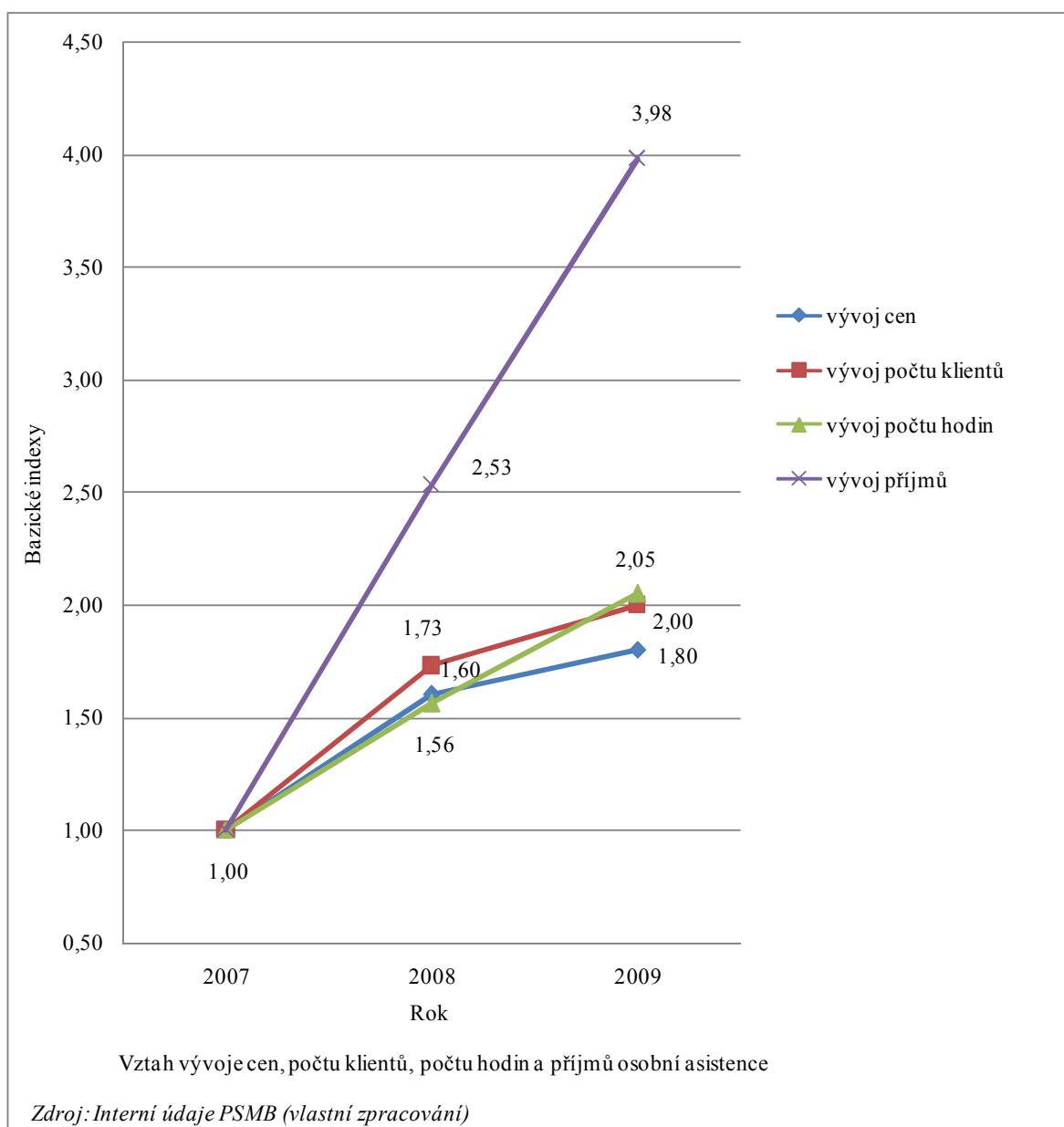

Příloha L – Vývoj služby osobní asistence

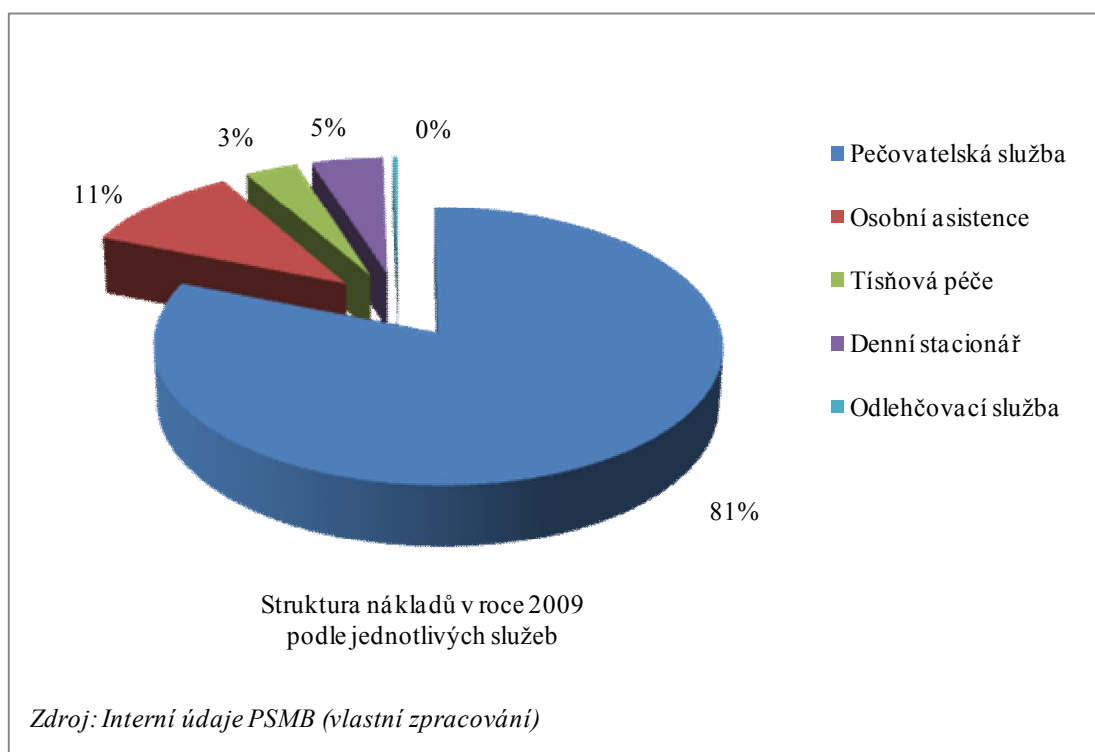
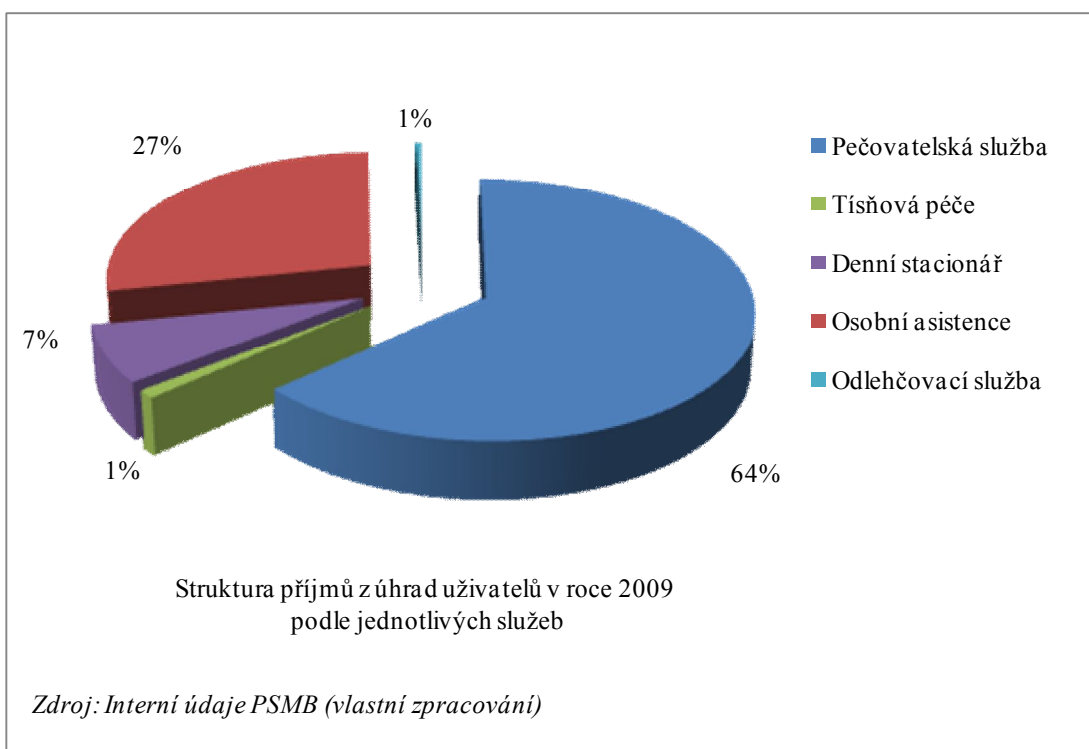
Vývoj cen osobní asistence

Platnost cen	Ceny za 1 hodinu podle doby nepřetržitého využívání služby osobní asistence				Index vývoje cen	
	do 2 hodin	do 4 hodin	nad 4 hodiny	průměr	bazický	řetězový
1.1.2007 - 31. 3. 2008	50	50	50	50	1,00	—
1.4.2008 - 30. 9. 2009	80	80	80	80	1,60	1,60
od 1.10.2009	100	90	80	90	1,80	1,13

Zdroj: Interní údaje PSMB (vlastní zpracování)

Příloha M – Struktura příjmů z úhrad a nákladů podle jednotlivých služeb

Příloha N – Struktura výnosů Pečovatelské služby města Mladá Boleslav v roce 2009

